

Raija Kurki

NÄYTELMÄMUOTOISTA JOURNALISMIA

NÄYTELMÄMUOTOISTA JOURNALISMIA

Raija Kurki
Opinnäytetyö
Kevät 2017
Viestinnän tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Viestinnän tutkinto-ohjelma, journalismin suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Raija Kurki

Opinnäytetyön nimi: Näytelmämuotoista journalismia

Työn ohjaaja: Teemu Palokangas

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2017

Sivumäärä: 43 + 42

Journalismin muodot muuttuvat. Opinnäytetyöni tavoite oli tutkia, olisiko näytelmämuotoon kirjoitella artikkeleilla mitään uutta annettavaa journalismille. Produktiossani kirjoitin journalistiset kriteerit täyttäviä näytelmämuotoisia artikkeleja ja samoista lähdemateriaaleista proosamuotoon kirjoitetut artikkelit vertailua varten.

Loin produktiolle perustan kartoittamalla journalistisen proosan ja draamallisen näytelmätekstin eroja ja yhtäläisyyksiä sekä dokumenttiteatterin ja kaunokirjallisen journalismin rajanvetoa kahden eri taidemuodon välillä. Tarkistin, sallivatko journalismin eri määritelmät ja Journalistin ohjeet mahdollisuuden tehdä objektiivista, eettiset säännöt täyttävää journalismia näytelmämuodossa.

Tärkeä apuväline näytelmämuotoisten artikkelin luomisessa oli filosofi, retoorikko Kenneth Burken kehittämä dramatistinen pentadi, viiden kysymyksen viisikulmio, jota Burke käytti löytääkseen ihmisten motiivit heidän tekojensa takaa.

Opinnäytteen produktio-osassa kirjoitin neljä artikkeliparia. Aiheet olivat laajoja ja yhteiskunnallisia. Lähdemateriaalia oli paljon ja työ vaati runsaasti aikaa. Virkakielisestäkin lähdemateriaalista löytyi Burken pentadin avulla sävyjä ja draamalliseen tilanteeseen tarvittavia ristiriitoja. Ihmisten tavoitteet ja suhteet toisiin ihmisiin ja asioihin tulivat yllättävän selvästi näkyviin.

Näytelmämuotoinen journalismi on hidasta tehdä, mutta se tuo laajat kokonaisuudet esiin paremmin kuin perinteinen journalismi. Näytelmämuodossa kaikkia artikkelin osapuolia voi tarkastella näyttämöllä yhtäaikaan. Proosamuotoisessa journalismissa eri näkökulmat ja mielipiteet täytyy teknisistä syistä esittää aina peräkkäin.

Käsitykseni mukaan vastaavanlaisia kokeiluja näytelmämuotoisten journalististen artikkelien luomiseksi ei ole tehty tai ainakaan julkaistu. Opinnäytetyöni raapaisi vasta aiheen pintaa. Jatkossa ensisijaista olisi tarpeen kehittää hyvä käytäntö lähdemerkintöjen lisäämiseksi näytelmämuotoiseen tekstiin. Kaikkein tärkeintä on kuitenkin, että näytelmämuotoisten artikkelien kirjoittaminen jatkuu, jotta lukijat ja toimittajat löytäisivät ne ja jatkaisivat muodon kehittämistä.

Asiasanat: journalismi, näytelmät, draama, Kenneth Burke, dokumenttiteatteri

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Communication, Option of Journalism

Author: Raija Kurki

Title of thesis: Journalism in Play Format

Supervisor(s): Teemu Palokangas

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2017 Number of pages: 43 + 42

Journalism takes new forms. For example literary journalism combines literature and journalism and documentary theater combines theater and journalism.

In my thesis I tried to find out if formatting a journalistic article in play format would give any advantage for journalism. To find out I wrote four journalistic articles in play format and articles in traditional prose to compare them.

For the first I studied the differences and similarities between journalistic prose and dramatic text. I also studied the borderline between documentary theater and journalism and between literary journalism and journalism. The Journalistic code of ethics helped me to understand that better. Also the different definitions of journalism may influence the borderline between journalistic play and journalism.

The material for the articles was mostly written in a formal official language. Philosophy Kenneth Burke's dramatisic pentad was a very good aid for that process. The pentad helps to find motives behind person's actions. After an action was found the drama woke up.

Writing four articles in play format took very long. Afterwards it was much more easier to write the same articles in prose. The relations between people and many kind of matters came out surprisingly clear in the articles in play format. Play format was also a good aid in describing complex ensembles of administrative and political issues.

In my view there has been no other thesis on journalistic articles in play format so there are many reasons to study the issue also in future. First of all one should take a look at references: what kind of note would suit a play format the best. The most important thing anyway is to write more articles in play format so that people get to know them and develop this form of journalism.

Keywords:

Journalism, playformat, drama, Kenneth Burke, documentary theatre

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	VIISI TAI KUUSI KYSYMYSTÄ.....	9
2.1	Journalismin määritelmät antavat draamalle enemmän tai vähemmän tilaa	9
2.1.1	Journalismi on tiedonvälitystä	9
2.1.2	Journalismi on tarinoiden kertomista.....	10
2.1.3	Journalismi herättää ja ylläpitää julkista keskustelua	11
2.1.4	Journalismi on yhteinen näyttämö.....	12
2.1.5	Journalismi on speaktaakkeli tirkistelynhaluisille.....	12
2.2	Motiivien tutkimus on yhteistä Burkelle ja tutkivalle journalismille	13
3	JOURNALISMIN JA FIKTION RAJANVETO	15
3.1	Dokumenttiteatterin kolme suuntausta	15
3.2	Esittäminen on haaste journalismin objektiivisuudelle	16
3.3	Dokumenttiteatterin materiaali ja sen muokkaus	17
3.4	Uskottavuus ei ole totuuden tae	18
3.5	Kaunokirjallinen journalismi	19
3.6	Kaunokirjallisen journalismin käyttökohteita	22
4	JOURNALISMIN JA NÄYTELMÄTEKSTIN RAJANVETOA.....	23
4.1	Draamalla ja journalistisella proosalla on paljon yhteistä.....	23
4.2	Journalistin ohjeet ja näytelmämuoto	26
5	JOURNALISMIA NÄYTELMÄN MUOTOON.....	28
5.1	Juttuaiheiden valinta.....	28
5.2	Puolueiden kuntavaaliohjelmat	30
5.2.1	Dramatistinen pentadi tuo esiin vaaliohjelmien erot	30
5.2.2	Huomioita vaaliohjelma-artikkeleista	31
5.3	Hallintotekstiä ja harkittuja mielipiteen ilmaisuja	33
5.3.1	Kulttuuristrategian toimintaympäristön luominen artikkeleiksi	33
5.3.2	Huomioita kulttuuristrategia-artikkeleista.....	34
5.4	Kahdeksan vuoden kaavoitusprosessi	35
5.4.1	Hietasaari-artikkelit keskittyvät yksittäisiin aikapisteisiin	35
5.4.2	Huomioita kaavoitusartikkeleista	36
5.5	Paikallislehdet ovat paikallisyhteisönsä kuva	37

5.5.1	Paikkakunnat puntarissa	37
5.5.2	Huomioita paikkakunta-artikkeleista.....	38
5.6	Käytännöllisiä huomioita vastaisen varalle	38
6	POHDINTA	40
6.1	Dramatistinen pentadi apuvälineenä	40
6.2	Kehittämisasihteja jatkoon.....	41
	LÄHTEET.....	42
	LIITTEET	44

1 JOHDANTO

Journalismi murrostelee ulos kärjellään seisovista uutispyramideista ja standardikokoisista palstakarsinoista ja liittoutuu taiteen kanssa. Kaunokirjallinen journalismi kasvattaa suosiotaan romaani- muotoisina tietokirjoina. Podcasteiksi tehty journalismi käyttää hyväkseen äänitaidetta. Tarinoita ja draamallisuutta huudetaan apuun, kun perinteinen journalismi menettää lukijoita viihdyttävälle ja vilkkaalle multimedialle. Dokumenttiteatteri nostaa journalismin näyttämölle. Uusia innovaatioita kaivataan sekä journalismin sisältöihin että muotoihin.

Innovatiiviset ideat ovat aina sykehdyttäneet mieltäni. Olen harrastanut aktiivisesti teatteria rampin molemmilla puolilla ja opiskellut myös teatterikirjoittamista. Luontevaksi jatkoksi tälle jatkan opin- näytetyössäni rajojen ylittämistä tutkimalla, kuinka journalismi taipuu luettavan näytelmän muotoon. Tietooni ei ole tullut aiempia vastaavia yrityksiä. Yhtenä syynä voi olla, että näytelmien lukeminen on Suomessa harvojen huvia. Kotimaista näytelmäkirjallisuutta kustantaa käytännössä enää Kan- sallisteatteri, joka julkaisee teksteinä osan ohjelmistonsa otetuista näytelmistä.

Suomalainen yleisö katsoo näytelmät mieluummin teattereissa valmiina esityksinä, joissa alkupe- räinen teksti on suodatettu monen tulkitsijan läpi. Tähän aiheeseen palaan dokumenttiteatteria kä- sittelevässä luvussa, jossa käsittelen esitetyn ja kirjoitetun draaman eroja. Toisaalta dokumenttite- atterin tekijöiden kokemuksista on myös apua yrityksessäni yhdistää journalistinen ja draamateksti.

Näytelmällä tarkoitan tutkimuksessani siis luettavaksi kirjoitettua draamaa. Draamakäsite on näy- telmää laajempi, vaikka niitä monesti käytetään toistensa synonyymeinä. Draama-sanana alkuperä on kreikankielen tekemistä ja toimintaa ilmaisevissa sanoissa. Dramaattisuus syntyy toimintaa ai- heuttavista ja kohtaavista ristiriidoista, jännitteistä jotka syntyvät ja laukeavat ja pitävät niiden seu- raajan otteessaan. Tätä draamallisuutta ja dramaattisuutta pidetään nykyään suuressa arvossa kaikessa viestinnässä, koska ihmisten huomion saaminen on ensiarvoisen tärkeää yritysten ja aat- teiden menestymiselle.

Näytelmämuoto herättää journalistissa miellelyhtymiä klikkijournalismiin, mielikuvitteluun, ironiaan ja yleensäkin objektiivisuuden ja totuuden toissijaisuuteen. Tutkielmassani käyn läpi keskeisiä dra- maturgian (oppi näytelmän rakentamisesta) peruskäsitteitä ja punnitsen niitä suhteessa journalis- min eri perinteisiin.

Kehittämistyössäni kerään ja käsittelen journalistisin periaattein lähdemateriaalin artikkeleja varten, joista kirjoitan sekä tavallisen proosamuotoisen että näytelmämuotoisen version. Esioletukseni on, että näytelmämuoto voi tuoda käsiteltävästä aiheesta esiin uusia ulottuvuuksia journalismista tinkimättä. Näytelmämuodolle on ominaista, että lukija joutuu itse huomaamaan asioiden väliset yhteydet, jolloin se kehittää lukijan omaa ajattelua ja mielipiteen muodostamista.

Materiaalin muokkaamisessa näytelmämuotoon käytän työkalunani retoorikko Kenneth Burken kehittämää dramatisista pentadia, jolla on yhtymäkohtia sekä journalismiin että draamaan. Burken analyysimenetelmä tähtää muun muassa toiminnan ja sen motiivien tarkempaan analyysiin ja ymmärtämiseen.

2 VIISI TAI KUUSI KYSYMYSTÄ

Uutinen vastaa kysymyksiin, mitä tapahtui, missä, milloin, miten, miksi tapahtui ja kuka teki tai oli osallinen tapahtumaan. Samoja kysymyssanoja käyttää näytelmäkirjailija kirjoittaessaan näytelmänsä tilannetta tai kohtausta.

Nyt-hetkessä tapahtuva toiminta on klassisen draaman lähtökohta. Draamassa kysytään, mitä roolihenkilö tekee, kuka hän on, missä ja milloin hän tekee, miten hän sen tekee ja missä tarkoituksessa. Ihmisiä ja heidän välisiään suhteita tutkitaan heidän tekojensa kautta, ei kuvailemalla niitä. (Reitala & Heinonen 2003, 20–21.) Proosa, myös journalistinen proosa, keskittyy sen sijaan tapahtumien kertomiseen ja kuvailuun.

Draaman maailmaankin on kehitetty keinoja, joilla kertoja voidaan tarvittaessa korvata. Esimerkkejä näistä ovat syrjään puhuminen, monologit, kuvitteelliset hahmot ja näyttämön suljetun maailman rikkomisen siten, että näyttelijä osoittaa selostavan repliikin suoraan yleisölle. (Reitala & Heinonen 2003, 21.)

2.1 Journalismin määritelmät antavat draamalle enemmän tai vähemmän tilaa

Risto Kunelius (2000, 5) kuvaa hyvän journalismin nelijalkaiseksi otukseksi, jonka jalat ovat tiedonvälitys, tarinoiden kertominen, julkisen keskustelun ylläpitäminen ja julkisen kohtaamisen areena. Journalistien käsitys journalismista on usein rampa: yhtä tai useampaa jalkaa ei katsota kuuluvaksi hyvään journalismiin.

Kehittämistehtävän yhteydessä otan selvää, onko muun muassa tästä ideasta apua journalistisen etiikan toteuttamiseen näytelmämuotoista journalismia kirjoittaessani.

2.1.1 Journalismi on tiedonvälitystä

Kun journalismi käsitetään tiedonvälitykseksi, se välittää kansalaisille totuuden, jonka se on kuullut asiantuntemusta ja valtaa edustavilta henkilöiltä ja laitoksilta. Journalisti on tarkkailija, joka etsii totuutta kehittämällä tiedonhankintataitojaan. Tähän journalismikäsitykseen niin sanottu tutkiva

journalismi sopii hyvin. Varjopuolena tiedonvälitysjattelussa on sokeus sille, että asiantuntijoiden ja valtakoneiston edustama totuus ja tieto vaihtuvat ja muuttuvat ajan mittaan ja tieteen edistyessä. Journalismin uudistuminen ja uusien näkökulmien etsiminen on journalismin ulkopuolisen asiantuntijakoneiston armoilla. Pelkkä tiedon välittämisen tavoite altistaa journalistit myös rutiininomaiseen alituisesti samojen asiantuntijalähteiden käyttöön. (Kunelius 2000, 6–8.)

Tiedonvälitysjournalismissa uutiselta edellytetään, että toimittajan omat mielipiteet on erotettu faktoista, vaikka toisaalta haastateltavan lausumissa faktat ja mielipiteet saattavat hyvinkin sekoittua. Toiseksi odotetaan, että käsiteltävän asian kaikki puolet tuodaan esiin tasapuolisesti, mutta käytännössä juttuun sisältyy vain kaksi näkökulmaa: puolesta ja vastaan. Kolmanneksi objektiiviseen journalismiin kuuluu, että faktojen ja mielipiteiden lähteet ilmaistaan. Tämä voidaan kuitenkin kiertää esimerkiksi passiivimuotoa käyttämällä. (Heikkilä 2001, 34.)

Tiedonvälitysjournalismi ei ensi alkuun kuulosta hyvältä taustalta näytelmämuotoiselle journalismille. Draamaan liittyy yleisessä ajattelussa dramaattisuus, kuvitteellisuus ja asioiden vapaa tulkinta. Kuitenkin pelkissä tosiasioissakin pysyminen avaa keskenään erilaisia, draamallisesti mielenkiintoisia näkökulmia käsiteltävään asiaan, eikä niiden lukumäärää tarvitse rajoittaa. Ongelma on enemmänkin näiden näkökulmien analysointi ja roolittaminen samaan näyttämölliseen tilanteeseen.

Faktojen ja mielipiteiden lähteet voidaan ilmaista luettavassa näytelmässä esimerkiksi repliikin lausujan nimenä. Huomionarvoista on, että näytelmän roolihenkilönä voi olla myös abstrakti asia tai mikä tahansa ilmiö, yhtä hyvin tilasto kuin jokin yhteisö, esimerkiksi terveyslautakunta.

2.1.2 Journalismi on tarinoiden kertomista

Journalismista voidaan myös ajatella, että se on objektiivisen tiedonvälityksen sijasta tai lisäksi tarinoiden kertomista. Joillekin tarinallisuus on tiedon pukemista hyvin kirjoitettuun muotoon. Toiset erottavat tiedonvälityksen ja tarinallisuuden eri juttutypeiksi. Silloin tarinallisuudeksi luetaan yksittäisten ihmisten kokemukset asiasta, jota tiedonvälitys toisessa jutussa käsittelee asiantuntijatie-

don kautta. (Kunelius 2000, 9.)

Tarinallisuutta kritisoidaan muun muassa sillä perusteella, että tarinat voivat ottaa määräävän aseman faktojen suhteen. Jopa tutkiva journalismi saattaa muokata faktojaan, kunnes ne sopivat journalistin haluamaan tarinaan. (Kunelius 2000, 11.)

Näytelmällisen journalismin olisi varmasti helppo ottaa kritiikkä vastaan tarinallisuus, koska se ikään kuin antaa mahdollisuuden rypeä tunteissa ja pyöristää ja valikoida faktoja. Toisaalta nyky-näytelmät harvoin pyrkivät noudattamaan aristoteelista draaman kaarta, vaan muoto muokataan sen mukaan, mitä käsiteltävä aihe vaatii. Faktojen väliset ristiriidat ja kummallisuudet eivät ole draamassa ongelma vaan sen toimintaa luovaa ydintä. Tämä täytyy näytelmämuotoista journalismia luodessa pitää mielessä ja pistää muoto palvelemaan tosiasioita.

2.1.3 Journalismi herättää ja ylläpitää julkista keskustelua

Journalismiotuksen kolmas jalka on Kuneliuksen (2000, 12–14) mukaan vastuu julkisen keskustelun herättämisestä ja ylläpidosta. Ongelmana on, että journalistit luokittelevat mielipiteet asiantuntijoiden objektiivisiin mielipiteisiin ja poikkeavan yksilöllisiin, joiden katsotaan edustavan enemmistöä, harmaata massaa. Kunelius viittaa Seija Ridellin vuonna 2000 julkaistuun tutkimukseen, jossa haastateltiin sanomalehden lukijoita journalismin ja keskustelun suhteesta. Tutkimuksessa kävi ilmi, että keskustelua eivät herättäneet niinkään sanomalehtien uutiset vaan yleisönosastot, joissa rosoinen kieli ja selkeät näkökulmat herättivät lukijoissa halun sanoa takaisin.

Heikkilä (2001, 173–174) kertoo väitöskirjassaan kokeilusta, jolla kansalaisjournalismia ja keskustelevaa journalismia kehitettiin pienryhmäkeskusteluissa. Journalistit käyttivät sitten pienryhmien tuotoksia ideoinnin ja työprosessin materiaalina. Toimittajia oli yllättänyt eniten se, kuinka arjen asiantuntijat näkivät asioiden välillä erilaisia kytkentöjä kuin instituutioiden edustajat.

Näytelmän kannalta keskenään ristiriitaiset ajattelutavat ovat erityisen hedelmällisiä. Kun liitän ne keskustelemaan keskenään samassa näyttämöllisessä tilanteessa, oletan näytelmämuodon paljastavan niiden väliset erot syineen ja seurauksineen paljon tehokkaammin ja tiiviimmässä muodossa, kuin mihin normaali proosamuotoinen journalismi kykenee.

2.1.4 Journalismi on yhteinen näyttämö

Journalistinen media on julkinen areena erilaisille toimijoille. Muun muassa hallinnolliset, tieteelliset, poliittiset ja kaupalliset instituutiot ovat vuorollaan hypänneet journalismin tarjoamille näyttämöille, jopa niin, että journalismi on voinut huomaamattaankin tulla hyväksikäytetyksi sen sijaan, että olisi ollut vallan vahtikoira. Ihanteellinen tavoite olisi kuitenkin, että journalismi olisi riippumaton ja tasa-arvoinen, neutraali areena julkisolle (julkiseen keskusteluun aktiivisesti osallistuville yksilöille ja instituutioille), joka pyrkii keskustelemalla ratkaisemaan yhteisiä ongelmia. (Kunelius 2000, 18–19.)

Näytelmän kohtaukset tapahtuvat tietyssä paikassa, ajassa ja olosuhteissa, joiden määrittely antaa muun muassa vihjeitä näytelmän henkilöistä ja heidän toiminnastaan, toimintatavoistaan ja tavoitteistaan. Näytelmää tehdessä tätä voi käyttää hyödyksi analysoimalla lähdeaineistosta haastattelujen motiiveja ja luomalla niiden pohjalta kohtauksen näyttämön. Jos esimerkiksi yksi haastateltava pyrkii käyttämään journalismia markkinointivälineenä, kaikki roolihenkilöt voidaan näytelmässä sijoittaa omine näkökulmineen markkinoijan elinympäristöön, jolloin markkinoijan väitteiden kestävyyttä on helpompi verrata. Seuraavassa kohtauksessa markkinoija taas voidaan sijoittaa mielipiteineen toisen keskustelijan, velkaantuneen työttömän luo yömajaan.

2.1.5 Journalismi on speaktaakkeli tirkistelynhaluisille

Mats Ekström on ruotsalainen journalismin tutkija, joka kyseenalaistaa tavan määritellä journalismi tiedon välittämiseksi ja viihteen vastakohtaksi. Journalismi houkuttelee itselleen yleisöä samoilla areenoilla ja keinoilla kuin viihde. Ekström jakaa keinot kolmeksi moodiksi. Tiedon välittäminen on edelleen kiinteä ja kiinnostava osa journalismia. Toisen moodin, tarinallisuuden perään on huudettu journalismissa jo pitkään, sillä taitavasti tarinan muotoon kehrätty informaatio pitää yleisön pihdeissä. Informaation välittämisen ja tarinankerronnan rinnalla kolmas moodi Ekströmillä on attraktio. (Ekström 2000, 465–467.)

Attraktiomoodi houkuttelee yleisöä speaktaakkelimaisilla, šokeeraavilla tai muuten erityisen epätavallisilla viehäkkeillä. Myyvän uutistarinan päähenkilö ei syö hernekeittoa ja sairasta pitkittynyttä flunssaa, vaan maiskuttaa torakoita ja kasvattaa Suomen suurimman syöpäkasvaimen. Journalisti

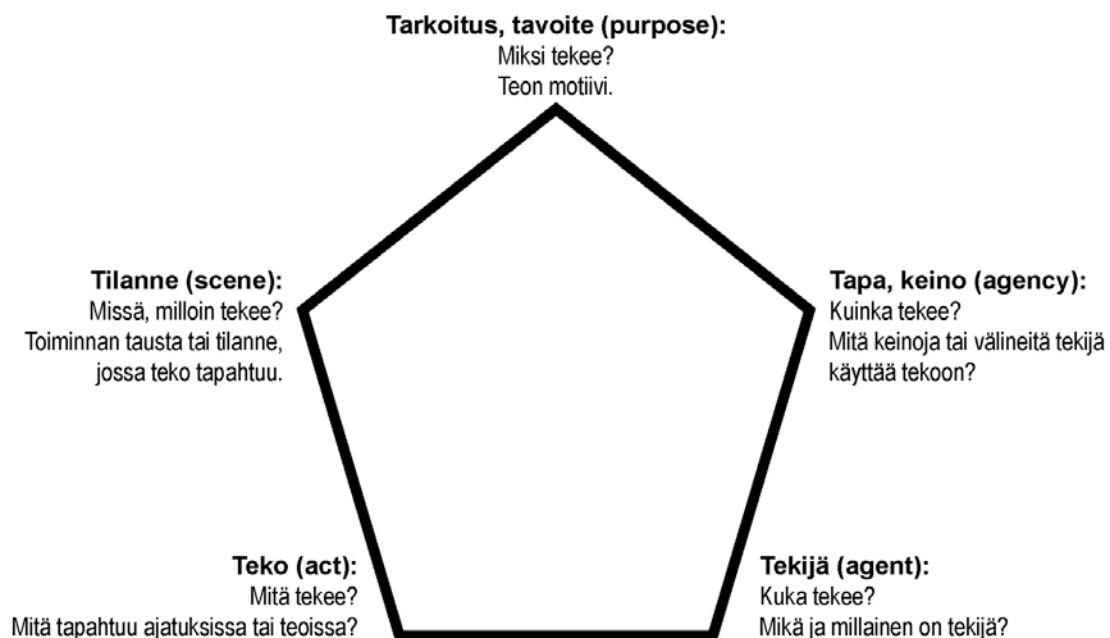
on näytteilleasettajan ja järjestäjän roolissa, yleisö on katsoja tai peräti tirkistelijä, ja kolmas osapuoli – haastateltavat ja muut lähteet – ovat esiintyjiä. (Ekström 2000, 467, 469.)

Oletan, että attraktiomoodin tapainen mielikuva nousee lukijalle ensimmäiseksi mieleen, kun hän kuulee näytelmämuotoisesta journalismista. Draamassa on mitä parhaimmat mahdollisuudet tällaiseenkin journalismiin, mutta tässä tutkielmassa ja kehittämistehtävässä pyrin ensisijaisesti perinteisempään journalismiin, joka täyttäisi kiistatta journalistin eettisten ohjeiden vaatimukset.

2.2 Motiivien tutkimus on yhteistä Burkelle ja tutkivalle journalismille

Filosofi Kenneth Burken dramatismi on retorisen analyysin metodi, joka tutkii inhimillisen toiminnan suhteita ja motiiveja. Burke kehitti dramatistisen pentadin (viisikulmion) työkaluksi toimijan, kirjoittajan tai puhujan toiminnan taustalla olevien motiivien etsintään.

Motiivit ovat myös draamallisen tilanteen lähtökohtia. Burken ”inhimillisen toiminnan perusmotiivit” vastaavat ”henkilöiden pyrkimyksiä” Junkkaalan ja Rasilan oppaassa, jota käytän lähteenä tämän tutkielman luvussa 4.

KUVIO 1. Burken dramatistinen pentadi (Burke 1969, xv).

Pentadin kulmina ovat samat kysymykset, jotka edellä on liitetty sekä draamallisen kohtauksen että journalistisen uutisen rakentamiseen. Kysymykset missä ja milloin määrittelevät yhdessä yhden kulman: tilanteen, jossa teko tapahtuu. Muut kulmat pohtivat, mikä teko tapahtuu, kuka tai mikä on sen tekijä, miten hän tekonsa tekee ja mihin hän teollaan pyrkii. (Burke 1969, xv.)

Pentadin kulmat ovat teossa yhtäaikaisesti läsnä, ja teon motiivi muuttuu kulmien muuttuessa. Teko on motiivianalyysin lähtökohta. Jotta olisi teko, täytyy olla sen tekijä. Täytyy olla näyttämö, jossa tekijä tekee tekonsa. Toimiakseen näyttämöllä tekijän täytyy käyttää jotakin keinoa tai välinettä. Lopulta tekoa voidaan kutsua teoksi vain, jos sillä on jokin motiivi. Ilman motiivia toiminta on pelkkää liikettä. (Burke 1968, 445–446.)

Oletukseni on, että Burken dramatisista pentadia käyttämällä tavallinen ajankohtaisreportaasi voi saada jopa tutkivan journalismin sävyjä. Heikki Kuutti esittää kirjassaan *Tutkittu juttu* tyypillisiä aiheita, joista tutkivaa journalismia tehdään. Vaikutusvaltaisten organisaatioiden tai henkilöiden lausuntoja ja toimintaa voidaan tutkia myös motiivien kannalta. Motiivien tunnistaminen on tärkeää myös silloin, kun juttuun käytettävää materiaalia valitaan, sillä haastateltavien lausumien takana voivat vaikuttaa enemmän henkilökohtaiset motiivit kuin pyrkimys objektiiviseen totuuteen. Motiivit ovat yksi tutkivan journalismin ja draaman yhtymäkohdista. Näytelmän kohtausten luomisessa käytetään hyväksi ihmisten sisäisten ja välisten motiivien ristiriitaa, joka saa aikaan toiminnan. (Kuutti 2002, 69, 135.)

Kehittämistehtäväni – ja tutkivan journalismin – kannalta apua on todennäköisesti myös Burken tunnetusta ajatuksesta *"If order, then guilt; if guilt, then need for redemption; but any such 'payment' is victimage."* (Jokaisesta säännöstä seuraa syyllisyyden mahdollisuus, jokaisesta syyllisyydestä sovituksen tarve, ja jokainen sovitus vaatii maksun tai uhrin.) Burke muotoilee saman ajatuksen myös toisin: *"If action, then drama; if drama, then conflict; if conflict, then victimage."* (Jos on teko, on draama. Jos on draama, on konflikti. Jos on konflikti, jotain on uhrattava.) (Burke 1968, 450.) Journalismin pyrkimys vahtia oikeuden ja tasa-arvon toteutumista ja asetettujen sääntöjen ja lakien noudattamista luo siis otollisen lähtökohdan draamalle ja näytelmämuotoisuudelle.

3 JOURNALISMIN JA FIKTION RAJANVETO

Journalistiseen tekotapaan ja dokumenttipohjaisuuteen pyrkivä dokumenttiteatteri sai valtakunnallista kuuluisuutta viimeistään Susanna Kuparisen ja Jari Hanskan tekemien *Valtuusto-* ja *Eduskunta*-näytelmätrilogioiden myötä. Näytelmän roolihenkilöiden puhuma teksti oli suoria lainauksia kaupunginvaltuuston ja eduskunnan istuntojen pöytäkirjoista, yritysjohtajien ja poliitikkojen haastatteluista jne.

Tampereen yliopiston journalismin, median ja viestinnän tutkimuskeskus COMETin Jodote-hankkeeseen vuosina 2013–2015 osallistuivat teatterin ja draaman, journalismin sekä teatterityön opetus ja tutkimus. Tavoitteena oli selvittää, miten dokumenttiteatteri sijoittuu faktan ja fiktion rajapintaan, millaisia eettisiä ulottuvuuksia journalistiseen dokumenttiteatteriin liittyy ja miten journalistisen dokumenttiteatterin kerronta rakentuu. (COMET 2016.) Hankkeen loppuraportti julkaistiin vasta maaliskuussa. Raportti keskittyi kuitenkin esittävän teatterin ja journalismin yhteistyöprosessin kuvaukseen eikä niinkään oman kehittämistyöni näkökulmiin. (Gröndahl, Suutela & Männistö 2017.) Jodote-hankkeen parissa on sen sijaan tehty kaksi pro gradu -työtä, joista Noora Laaksosen työ käsittelee aihetta lähempänä oman tutkielmani ja kehittämistehtäväni näkökulmaa.

3.1 Dokumenttiteatterin kolme suuntausta

Dokumenttiteatterilla tarkoitetaan yleensä dokumentteihin pohjautuvaa esitettyä näytelmää, ja sitä on Euroopassa tehty jo liki sata vuotta. Janne Junttila jakaa kirjassaan *Dokumenttiteatterin uusi aalto* nykyisen dokumenttiteatterin kolmeen suuntaukseen. Sanasanaaisessa suuntauksessa painotetaan uskollisuutta haastatellun henkilön sanoille ja esittämistavalle, eli henkilön kokemukset kuvataan tarkasti jäljittelemällä. Nähdäkseni tällainen tyyli liittyy kyllä journalismin objektiivisuuden ihanteeseen, muttei palvele sen tehtävää tiedon seulojana ja näkökulmien esille tuojana. (Junttila 2012, 19, 21.)

Toinen Junttilan esittämä suuntaus on journalistinen dokumenttiteatteri, jota luonnehtii journalistinen tiedonhankinta ja etiikka ja tietojen esittäminen. Kolmas suuntaus eli taiteellinen dokumenttiteatteri korostaa tekijän tai tekijäryhmän omaa näkökulmaa kerättyyn aineistoon. Aineistoa käytetään

taiteellisen teoksen ehdoilla. (Junttila 2012, 21, 183.) Tämä dokumenttiteatterin suuntaus on nähdäkseni kaikkein kauimpana perinteisestä journalismista, enkä käyttäisi sitä ensisijaisena keinona tutkimusongelmani ratkaisemiseen.

Junttila tähdentää journalistin eettisten ohjeiden noudattamista myös dokumenttiteatteriesityksen materiaalin keräämisessä. Haastateltavalla on lupa tarkistaa lausumansa ennen esitystä, tai hän saattaa joissain tapauksissa jopa tulla itse lavalle kertomaan tarinansa. Tosiasioiden esittäminen sellaisenaan peräkkäin ei kuitenkaan ole totuudellisuuden tae, vaan totuudellisuus löytyy asioiden välisistä suhteista. (Junttila 2012, 29–30, 333.) Koska draaman yksi vahvuus on juuri asioiden ja ihmisten välisten suhteiden läpivalaisu, journalistisessa näytelmäartikkelissa täytyy kiinnittää erityistä huomiota suhteiden totuudellisuuteen. Mitä tahansa saa näyttämään miltä tahansa, jos sen suhteuttaa sopivasti valittuun kohteeseen.

3.2 Esittäminen on haaste journalismin objektiivisuudelle

Noora Laaksonen pohtii Jodote-hankkeen pohjalta kirjoittamassaan pro gradussa Susanna Kuparisen ja Ruusu Haarlan ajatuksia dokumenttiteatterista. Eduskunta-näytelmätrilogian tekijöiden periaatteena on ollut, että todellisuuden henkilöistä puhutaan oikeilla nimillä, mutta visuaalisissa tehokeinoissa ja ilmaisussa mennään todellisuuden yli (Laaksonen 2015, 75). Kirjoitetussa näytelmäartikkelissa ei visuaalisuudesta ja ilmaisun liioittelusta tulle ongelmaa eikä toisaalta apuakaan. Parenteeseissa voi toki antaa ilmaisua liioittelevan esitysohjeen.

Näyttelijäntyö, ohjaus, jokainen ele, ilme, liike ja tarpeiston esine ohjaavat näytelmän katsojan ajattelua. Koska näyttelijä voi ilmaisunsa avulla luoda roolihenkilöstään minkälaisen vain, olen samoilla linjoilla kuin Kuparinen hänen jatkaessaan, että dokumenttiteatterin suurimmat eettiset kysymykset ilmaantuvat silloin, kun näyttelijät alkavat tulkita henkilöitä. (Laaksonen 2015, 78) Tämä ajatus on mielestäni ristiriidassa edellisen kappaleen kanssa, jossa Kuparisen ja Haarlan periaatteena oli mennä ilmaisussa todellisuuden yli, ilmaisu kun voi olla myös tulkintaa roolihenkilöstä. Ilmeisesti Kuparinen ja Haarla eivät tarkoita ilmaisulla tässä kohtaa näyttelijän roolin rakentamista vaan jotain muuta teatteriesityksen osa-aluetta.

Laaksonen kirjoittaa, että myöskään journalistit eivät voi tietää, mitä haastateltujen ihmisten päällä tapahtuu. Journalisti voi vain kysyä haastateltavan tunteista, haluista ja päämääristä ja viitata sanoihin ja nähtyihin tekoihin. (Laaksonen 2015, 77.) Dokumentaarisuudesta huolimatta näytelmän esittämiseen liittyy paljon journalismin kannalta eettisiä kysymyksiä. Osittain siitä syystä olen halunnut rajata tutkimuskohteeni ja kehittämistehtävän nimenomaan kirjoitettuun näytelmämuotoon.

Edellä sanotusta huolimatta journalistit voivat vaikuttaa huomattavasti todellisuudesta näytettyyn kuvaan valitsemalla, mitä kertovat, näyttävät ja kehystävät. He eivät kuitenkaan Laaksosen mukaan voi keksiä tekstiä tai lavastaa kohtauksia kertomatta tästä vastaanottajalle. Teatterin ”moraa-likoodi” toimii päinvastoin. Teatterissa katsoja on tottunut ottamaan lähtökohtaisesti kaiken näkemänsä sepitteenä. Siksi jos jokin asia tai replikki on dokumenttiteatterissa historiallista todellisuutta, siitä on syytä mainita. (Laaksonen 2015, 92.) Tällaisen ristiriidan olemassaolo kertoo, ettei dokumenttiteatterissa ole ehtinyt vielä muodostua täyttä varmuutta ja yleispäteviä sääntöjä journalismin kriteereistä. Oletan kuitenkin, että kirjoitetussa muodossa lähdemateriaalista saa journalismin kriteerit täyttävän näytelmätekstin.

Toinen syy, miksi dokumenttiteatterin tekijät ovat suhtautuneet omantunnontarkasti journalistiseen etiikkaan, on väärin tietojen oikaisun hankaluus. Jos teatteriesitykseen haastateltu henkilö kokee tulleen väärin ymmärretyksi, oikaisua on vaikea tehdä, sillä mitä todennäköisemmin seuraaviin näytöksiin eivät saavu samat ihmiset, jotka kuulivat väärät tulkinnat (Laaksonen 2015, 132). Tätä ongelmaa ei ole kirjoitetussa ja julkaistussa näytelmäartikkelissa, johon voidaan soveltaa samoja oikaisuperiaatteita kuin perinteisiin media-artikkeleihin.

3.3 Dokumenttiteatterin materiaali ja sen muokkaus

Junttilan teoksessa Guardianin toimittaja Richard Norton-Taylor kertoo käsikirjoitustyönsä eroista tavalliseen toimittajan työhön nähden. Oikeudenkäyntipöytäkirjat voidaan lyhentää repliikeiksi, tai työryhmä tekee itse haastatteluja ja tutkimusta ja rakentaa näistä sanasanaisen näytelmän. Nämä keinot ovat tuttuja uutisjournalismistakin. Dokumenttiteatteritekstiin tarvitaan tarkan tiedon lisäksi inhimillinen taso. Tasapaksusta kuulustelumateriaalistakin on draamallisuuden takia etsittävä sävyeroja. Tunteellisten adjektiivien käytöstä on pidättäydyttävä samoin kuin lehtitekstissä. (Junttila 2012, 199–200, 203.)

Dokumentaarista ja fiktiivistä aineistoa ei sotketa yhden näytelmän sisällä. Jos fiktiivisyyttä käytetään jossain kohdassa, on siitä ilmoitettava katsojille selkeästi, aivan kuin lehtitekstissäkin pitäisi tehdä. Tästä on samaa mieltä myös *Eduskunta*-näytelmätrilogian tekijä Susanna Kuparinen, vaikka onkin saanut näytelmistään kritiikkiä muun muassa faktan ja fiktion sekoittamisesta. Kuparinen käyttää materiaalina muun muassa keskustelupöytäkirjoja ja haastatteluja. Hän etsii aineistosta päähenkilöitä, joiden kautta peilaa aihetta, ja käyttää kertoja-roolihenkilöä, joka selventää ja tulkitsee sanomaa. Sitä kautta näytelmään tulee myös kantaaottavuutta, jota kaikki journalismin määritelijät eivät katso hyvällä. (Junttila 2012, 218–219, 236, 241.)

Teatterikorkeakoulun opinnäytetyössään Susanna Kuparinen pohtii dokumenttiteatteria. Hänen näkemyksensä mukaan journalistinen etiikka ei salli siihen psykologisia henkilöitä – ilmeisesti siis roolihenkilöitä, joille on rakennettu jonkinlainen psykologinen olemus. Henkilöiden päänsisäisestä maailmasta tai suhteista muihin esityksen henkilöihin ei voi väittää mitään. Johtopäätökset tehdään tekojen ja puheiden ristiriitojen kautta. (Kuparinen 2013, 27.) Teoilla näyttäminen on toki draaman nimenomaista erityisluonnetta, mutta juuri tuo teatterin esitykselliseen puoleen liittyvä moninkertaisen tulkinnan pakko ja esittäjän ilmeiden ja eleiden väistämätön näkyminen kyseenalaistaa vahvasti psykologian häivytystavoitteen.

Oman kehittämistyöni kannalta pidän vapauttavana ja oikeanakin Kuparisen Mihail Bahtinilta lainaamaa ajatusta tekstuaalisten rakenteiden moniäänisyydestä, kontrapunktista. Näytelmässä jos jossain voidaan keskenään ristiriitaiset ja estetiikaltaan erilaiset materiaalit asettaa surutta vastakain, vaikka tuloksena olisi joidenkin kriitikoiden mielestä sekavaa ja tempoilevaa karnevalismia. (Kuparinen 2013, 28.) Journalismissa moniäänisyyttä pidetään objektiivisuutta luovana tavoitteena, mutta proosamuoto vaikeuttaa ristiriitojen havaitsemista. Musiikilliseksi vertailukohdaksi sopisi näkemykseni mukaan riitasointu. Riitasointua ei synny tai ainakaan kuule, jos äänet soivat peräkkäin eivätkä yhtäaikaisesti. Näytelmämuodossa eri näkökulmat, äänet, kohtaavat toisensa nyt-hetkessä.

3.4 Uskottavuus ei ole totuuden tae

Kuparinen kritisoi journalistista ylemmydentunnetta suhteessa dokumenttiteatteriin. Tulee vaihtelua, että dokumenttiteatterilta vaaditaan journalististen ihanteiden pilkuntarkkaa noudatta-

mista, samalla kun perinteinen journalismi keskittyy laatimaan tarinoita, kirjoittaa kommenttipuheenvuoroja asia-artikkeleiden kainaloon, kättää klikkauksia, saa kurssitusta draamallisuudesta ja tyypistää journalistin eettisten sääntöjen edellyttämät tasapuoliset näkökulmat kahteen eteen nopeasti sattuvaan tai ainakin täysin vastakkaiseen. (Kuparinen 2013, 62–63.)

Journalistisen jutun uskottavuus ei synny pelkästään siitä, että asiasfaktat ovat oikein. Objektiivisuutta lainkaan epäilemättä journalistit luovat haastattelemaansa henkilöstä kuvaa muun muassa kehystämällä, sanavalinnoilla, metaforilla, rinnastuksilla ja valokuvaan liittyvillä ratkaisilla. Journalistit editoivat haastattelun lausuntoja ja korjaavat puhekieltä kirjakielen. (Laaksonen 2015, 131, 133.)

Jo pelkästään uutismuoto otsikkoinen, ingresseineen, leipäteksteineen ja faktalaatikkoinen luo lehtijuttuun uskottavuutta, oli sisältö kuinka hataralla totuuspohjalla tahansa. Myös haastateltavan suorilla sitaateilla luodaan objektiivisuuden vaikutelmaa. Kielentutkija ja toimittaja Lauri Haapanen on tutkinut toimittajien tapaa rakentaa sitaatit haastattelun perusteella tekemäänsä lehtijuttuun. Sitaitteihin valitaan tekstiaines haastateltavan puheesta sieltä täältä. Joskus sitaateiksi muokataan pelkästään keskustelussa esille tulleita asiasisältöjä. Poimitut sitaatit sijoitetaan kohtiin, joissa ne parhaiten tukevat toimittajan jutulle suunnittelemaa dramaturgiaa. Lopuksi sitaatit vielä stilisoidaan yleiskielisiksi. (Haapanen 2016, 245–246.) Näytelmämuotoisen artikkelin ei siis ainakaan sitaattien käytön kannalta tarvitse olla perinteistä juttua epäluotettavampi. Näytelmämuotoinen artikkeli näyttää muodostuvan pelkistä suorista sitaateista, mutta sitaattien valintaan ja muokkaamiseen pätevät samat tottumukset, tavoitteet ja eettiset periaatteet kuin muussakin journalismissa.

3.5 Kaunokirjallinen journalismi

Kaunokirjallinen journalismi lähestyy tutkimusongelmaani toisen taiteenlajin näkökulmasta. Maria Lassila-Merisalo on tehnyt väitöskirjansa faktan ja fiktion erottamisesta kaunokirjallisessa journalismissa. Hän on huomannut, että usein kaunokirjallisia tekniikoita käyttävä toimittaja kokee saavuttavansa näillä korkeamman totuudellisen tason kuin perinteisillä journalistisilla esitystyyliillä. Tässä hän viittaa Pertti Hemánuksen ajatukseen, että ”tiukka tiedonvälitysjournalismi ei salli muotoa, joka antaisi vastaanottajalle erilaisia mahdollisia lukutapoja”. (Lassila-Merisalo 2009, 18.)

Kaunokirjalliseen journalismiin liittyy tapa kirjoittaa auki jutun metatekstuaalinen taso eli esimerkiksi aineiston keräämiseen, haastattelujen tekemiseen ja tietojen järjestämiseen liittyvät asiat ja valinnat (Lassila-Merisalo 2009, 18). Viime kuukausina julkisessa keskustelussa on vaadittu uutisjournalismiinkin lisää läpinäkyvyyttä, koska valeutisten lisääntymisestä on huolestuttu.

Kehittämistehtävässäni pyrin ensisijaisesti sitaattireplikkeihin, jolloin niihin on mahdotonta kirjoittaa mukaan lähdeviitteitä tai kuvausta tilanteesta, jossa haastattelu on tehty. Sen sijaan olisi mahdollista käyttää roolihenkilönä esimerkiksi jutun kirjoittanutta toimittajaa, tai repliikit ja parenteesit voi linkittää hyperlinkeillä lähdemateriaaliin. Alkuperäisiin haastatteluäänitteisiin linkittäminen ei sen sijaan liene eettisesti hyväksyttävää. Kuten perinteisen lehtijutun, myös näytelmämuotoisen artikkelin täysi läpinäkyvyys vaatii vielä yhteisten käytäntöjen luomista.

Uutistekstiä ja kaunokirjallista journalismia erottaa esimerkiksi kertojan käyttö. Perinteisessä uutisjutussa kirjoittaja on näkymätön, kaunokirjallisessa journalismissa hän taas voi olla monin tavoin läsnä. (Lassila-Merisalo 2009, 35.)

Lassila-Merisalo esittelee seitsemän kaunokirjallisessa journalismissa käytettyä kertomisen perusmuotoa (Lassila-Merisalo 2009, 21–27):

1. *Kerronnassa* olennainen esitetään ilman havainnollistavia yksityiskohtia. Kirjoitetussa näytelmässä kerrontaosuuden voi sijoittaa parenteesien lisäksi esimerkiksi kommentoivan roolihenkilön monologiksi.
2. *Kuvauksessa* juoni pysähtyy ja nyt-hetkestä kerrotaan aisteihin vetoavasti ja havainnollisesti. Uutisjutuissa kuvauksia käytetään harvoin, mutta reportaaseissa etenkin aikakauslehdissä lukija houkutellaan juttuun mukaan tunnelmaa luomalla. Näytelmätekstissä tunnelmaa voidaan kuvata parenteseissa, mutta ensisijaisesti käsitys tunnelmasta syntyy lukijan omassa ajattelussa hänen lukiessaan, mitä näytelmän henkilöt tekevät ja sanovat.
3. *Eppinen kuva* on pysäytetyn tilanteen kuvaus. Draamassa pysähtyneen toiminnan voi kuvata parenteseissa.
4. *Kohtaus* muodostuu henkilöiden välisestä konfliktista ja siihen liittyvästä dialogista. Tämä on draaman peruskäsitteitä. Lassila-Merisalon tutkimusaineistoon kuuluvissa aikakauslehtijutuissa kohtaukset olivat laajoja ja pirstaleisia eivätkä sisältäneet paljonkaan dialogia. Kohtaukset keskeytyivät usein toimittajan selittävään tekstiin. Näytelmätekstissäkään kohtauksen synnyttävää konfliktia viedään harvoin loppuun saakka yhden kohtauksen aikana. Selittelemään ei kuitenkaan ryhdytä,

vaan siirrytään toiseen draamalliseen tilanteeseen konflikteineen. Konfliktit ratkeavat yleensä myöhemmissä kohtauksissa. Konfliktien ylläpitäminen synnyttää jännitettä, joka pitää lukijan (tai näytelmän katsojan) kiinnostuksen hereillä. Toki näytelmässä voidaan haluttaessa käyttää roolihenkilönä yleisöön (tai lukijaan) päin kääntyvää selittävää kertojaa. Näytelmämuotoisessa journalismissa selittävä roolihenkilö voisi olla toimittaja itse tai mikseipä vaikka tutkija, joka selittää muiden henkilöiden välillä syntyneen konfliktin ”tyhjäksi” tilastotiedoilla tai tieteellisillä tutkimustuloksilla. Täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että henkilöiden välisen konfliktin turhentaminen on vahva kannanotto, ja voi vähentää lukijan luottamusta ylemmydentuntoiselta vaikuttavaan asiantuntijaan.

5. *Dialogissa* on Lassila-Merisalon mukaan tehtävä selkeä ero kaunokirjallisuuden ja journalismin välillä. Journalistisessa dialogissa ei voida mennä toisen henkilön pään sisään eli tietää, mitä hän tarkalleen ajattelee ja tuntee, kuten Kuparinenkin opinnäytetyössään muistutti (Kuparinen 2013, 27). Haastattelulla saadut lausumat esitetään sellaisinaan tai epäsuorina esityksinä.

6. *Eläytymisesityksessä* kertoja kuvaa omin sanoin toisen henkilön, esimerkiksi haastateltavan ajatuksia.

7. Seitsemäs kerrontatapa *tajunnanvirta* kuvaa henkilön ajatuksia ennen puhetta tai tekoa. Minä- tai hän-muotoinen sisäinen monologi kaunokirjallisessa journalismissa pohjautuu haastateltavan kertomiin ajatuksiin.

Henkilön ajatusten kirjoittaminen journalistiseen tekstiin kuulostaa kyseenalaiselta, mutta Lassila-Merisalo antaa esitystekniikasta käytännöllisen esimerkin. Jos henkilö kertoo toimittajalle ajatteleensa tiettyä asiaa tietyssä tilanteessa, toimittaja kirjoittaa juttuun kohtauksen, jossa tuo tilanne tapahtuu ja henkilö ajattelee siinä mainitsemansa ajatuksen. (Lassila-Merisalo 2009, 40–41.) Tällainen esitystekniikka voi osoittautua käteväksi näytelmämuotoisen jutun kirjoittamisessa, näytelmä kun joka tapauksessa siirtää kaiken tapahtuneen nyt-hetkeen.

Kaunokirjallisen journalismin kerrontatavat sopivat journalistisesta näkökulmasta myös näytelmämuotoiseen journalismiin, samoin varauksin. Tosin näytelmätekstissä kerrontatapojen ilmiasu muuttaa muotoaan, esimerkiksi kerronta ei soljukaan tasa-arvoisena dialogin rinnalla vaan piiloutuu esimerkiksi parenteeseihin. Perinteiseen uutisjournalismiin verraten kaunokirjallisen journalismin hyväksymät kerrontatavat kuitenkin antavat enemmän tyyllillistä liikkumavaraa.

3.6 Kaunokirjallisen journalismin käyttökohteita

John J. Pauly, Marquette'n yliopiston rehtori, kutsuu artikkelissaan (Pauly 2011, 77) kaunokirjallisia journalisteja mukaan yhteiskunnallisten suuria kokonaisuuksia käsittelevien aiheiden pariin, jotka rakentaisivat arkista kansalaisyhteiskuntaa.

Toistaiseksi kaunokirjallista journalismia on käytetty lähinnä aiheissa, jotka palvelevat ihmisten elämän tarkoituksen etsintää. Tilanteen korjaamiseksi Pauly heittää ilmaan kolmiosaisen haasteen. Ensinnäkin kaunokirjallisten journalistien pitäisi mennä ulos mukavuus- ja vahvuusalueeltaan, tutuista feature-tyylisistä henkilö- ja ihmissuhdejutuista, ja opetella kirjoittamaan sosiaalisista ryhmistä, saman tyyppisistä aiheista kuin sosiaalipolitiikan tutkijat. Toiseksi heidän pitäisi tutustua organisaatioiden toimintaan ja päätöksentekoon. Kolmanneksi heidän pitäisi tutustua ryhmien välisiin konflikteihin ja ristiriitoihin ja erilaisten ryhmien sisäiseen toimintaan. (Pauly 2011, 79–80.)

Paulyn mukaan journalistit puolustautuvat sanomalla, että kaunokirjallisen journalismin rajat on jo saatu selville, ja ne ovat ymmärtävä ote ja draamallinen kerronta. Pauly myöntää, ehkä hieman ironisesti, että kaunokirjalliset journalistit kyllä mieluusti kehystävät juttujen toiminnan kohtauksiksi ja yksinkertaistavat konfliktiin joutuvia draaman henkilöitä, kohdistavat katseen muutamaa avainsymboliin ja pitävät arvossa osuvia sitaatteja. Silti hän toivoo, että he ottaisivat vastaan suurten yhteiskunnallisten kokonaisuuksien haasteen, jota perinteisetkään journalistit eivät ole saaneet vielä kunnolla hyppysiinsä. (Pauly 2011, 81.)

Kehittämistehtäväni kannalta Paulyn ajatukset ovat innostavia. Nimittäin juuri näytelmämuodolla jos millä on kyky kuvata ja kommentoida toimintaa, yksittäisen ihmisen tai suuren kansanjoukon tai mitä vain siltä väliltä. Sille on luonteenomaista myös asettaa toisiaan vastaan samalle näyttämölle mitä erilaisimpia aiheeseen liittyviä roolihenkilöitä, ja näytelmässä toimiviksi ja puhuviksi henkilöiksi kelpaavat sekä ihmiset, esineet että abstraktit käsitteet.

4 JOURNALISMIN JA NÄYTELMÄTEKSTIN RAJANVETOA

Draama ja proosa ovat kirjallisuuden lajeina hyvin erilaisia ulkoasultaan, ja suuria eroja on myös tavassa, jolla ne käsittelevät aihettaan. Yhtäläisyyksiäkin on paljon, kuten kaunokirjallisen journalismin yhteydessä kävi ilmi. Vertailen draama ja proosaa tässä luvussa toisin päin: kuinka draaman peruskäsitteet ilmenevät ja voidaan toteuttaa journalistisessa proosassa. Tämä pohdinta on samalla pohjaa kehittämistyölleni, jossa joudun tulkitsemaan journalistista proosaa draaman kielelle. Lisäksi pohdin, asettavatko Journalistin ohjeet esteitä tai rajoja journalismin näytelmämuotoisuudelle.

4.1 Draamalla ja journalistisella proosalla on paljon yhteistä

Tiivistin draamatekstin ja journalistisen proosan vertailun taulukoksi (katso taulukko 1). Vertailun lähtökohtana ovat draaman peruskäsitteet, jotka poimin näytelmäkirjailijoiden Heini Junkkaalan ja Satu Rasilan julkaisemasta verkko-oppaasta *Ohjeita näytelmän lukemiseen* (Junkkaala & Rasila 2016). Samasta oppaasta keräsin välineet, joilla käsitteet näytelmätekstissä toteutetaan. Taulukon kolmanteen sarakkeeseen määrittelin itse vastaavat journalistisen proosan käytössä olevat välineet.

TAULUKKO 1. Draaman peruskäsitteet ja niiden ilmenemismuotoja draamatekstissä ja journalistisessa proosassa. Kummallekin tekstilajille yhteiset asiat on kursivoitu ja keskitetty.

Käsite	Draama	Journalistinen proosa
osat	<ul style="list-style-type: none">- dialogi eli vuoropuhelu- parenteesit eli näyttämöohjeet (esim. aika, paikka, lavastus, tunnelma, henkilön ilme tai toiminto)- kohtaukset- näytökset	<ul style="list-style-type: none">- otsikot- ingressi- leipäteksti- faktalaatikko- kuvatekstit
tarina	<i>tapahtumien todellinen, kronologinen järjestys</i>	
juoni	<ul style="list-style-type: none">- käänteet alkutilanteesta loppuun- jännitteen ylläpito	

dramaturgia	- muoto, johon sanottava on järjestetty - mitkä asiat ovat suhteessa keskenään ja millaisessa suhteessa	
	- näytelmän tapa manipuloida aikaa - kohtauksien pituus - dialogin määrä - dialogin luonne - henkilöiden määrä näytelmässä	- aikahyppy, toisto, viipyminen yksityiskohdissa jne. - väliotsikoiden sijainti - sitaattien valinta: suora/epäsuora - puhe- tai kirjakieli - haastateltavien ja näkökulmahenkilöiden määrä ja valinta
käännö	- roolihenkilön toiminnan suunnan muutos	- lähteistä tai haastateltavan lausunnoista löytyvä ristiriitaisuus
jännite:	- odotuksen ja epätietoisuuden yllä pitäminen tietoa anniskelemalla - odotukset, yllätykset, vihjaukset, tiedon panttaaminen tai lisääminen	
näytelmän sisäinen	kokonaisjännite alun ja lopun välillä	
	- jännite kohtauksen alun ja lopun välillä - kohtauksen sisäiset jännitteet dialogissa	
henkilön sisäinen	- henkilön sisäinen ristiriita	- ristiriita henkilön lausumissa tai henkilön ja lausumien välillä
henkilöiden välinen	- ristiin menevät tahdonsuunnat	- haastateltavien vastakkaiset näkökulmat käsiteltävään asiaan
näytelmän ja yleisön välinen	- yllätykset, vihjeet, tiedon annostelu	- asian käsittely tavalla, johon oletettu kohdeyleisö ei ole tottunut.
henkilö	- teoissa paljastuva ihmisen luonne - henkilön vastavoima, joka pistää draaman liikkeelle - sivuhenkilöt päähenkilön liikkeelle sysääjinä	- henkilön ominaisuuksien ja historian kuvailu
dialogi eli repliikit:	- henkilön luonteen, statuksen, koulutuksen, iän, kotipaikan, sydämen sivistyksen ym. paljastaja - ilmapiirin luoja - juonta eteenpäin viejä - informaation välittäjä	- suorat ja epäsuorat sitaatit - toimittajan kommentit sitaattien välillä - toisten haastateltavien kommentit
alateksti	- todellinen viesti toiselle henkilölle - ristiriidat mahdollisia pintatekstiin nähden	- "rivien välistä luettava" - haastateltavan sanoman kyseenalaistavat toimittajan havainnot

monologi	<ul style="list-style-type: none"> - sisäinen yksinpuhelu, ei kenellekään osoitettu - ulkoinen yksinpuhelu, jollekin toiselle taholle tai henkilölle suunnattu 	- toimittajan omat ajatukset, arviot ja mielipiteet
kohtaus	- ajallisesti ja paikallisesti rajattu tilanne, joka käsittelee yhtä rajattua tapahtumaa.	- esim. yhden haastateltavan anti ennen toiseen lähteeseen siirtymistä
draamallinen tilanne:	<ul style="list-style-type: none"> - draaman perusyksikkö - perättäisistä ja joskus samanaikaisista tilanteista koostuva draama - kahden tai useamman elementin jännitteinen suhde dialogin ja toiminnan synnyttäjänä 	- kahden tai useamman elementin jännitteisen suhteen kuvailu
fyysinen	- ketkä, missä, milloin, miten pitkään ja mitä tekemässä?	- toimittajan kuvaileva teksti
henkinen	<ul style="list-style-type: none"> - mitä henkilöt tahtovat, tuntevat ja ajattelevat - aiemmin, nyt ja tulevaisuudessa 	- toimittajan kuvaileva teksti tai haastateltavan vastaus
parenteesi	<ul style="list-style-type: none"> - käsikirjoituksessa oleva toiminnan kuvaus - ohjeita näyttelijöille ja ohjaajalle - , näytelmän lukijalle tärkeitä näytelmän ymmärtämisen kannalta, ei lausuta esityksessä - monesti ristiriitaisia suhteissa dialogiin 	- toimittajan kuvaileva ja kertova teksti
metafora	<ul style="list-style-type: none"> - kaikki näyttämölle tuotu/kirjoitettu vertauskuvaa tarinan aiheesta - vertauskuvallista ajattelukykyä kehittävää 	- toimittajan harkiten käytettävä
näyttämökuva	- näyttämökuva, puvustus, näyttelijät ja näytelmän ohjaus lukijan mielessä syntyviä	- toimittajan kuvailtava lukijalle
kerronta	- epäsuora kerronta	- suora kerronta

Näytelmän lukeminen on proosaa vaativampaa, sillä lukija joutuu yleensä löytämään näkökulman itse. Junkkaala ja Rasilainen huomauttavat, että hyvä näytelmä haastaa keskusteluun maailmankuvasta, ihmiskäsityksestä, moraalista ja tekojen seurauksista. (Junkkaala & Rasila 2016, 2, 7). Keskustelun herättämisen tavoite on näytelmällä ja nykyjournalismilla yhteinen.

4.2 Journalistin ohjeet ja näytelmämuoto

Julkisen sanan neuvoston (JSN) laatimat *Journalistin ohjeet* (Journalistin ohjeet 2014) ohjaavat kaikkea journalistin käytännön työtä ammattieettiseltä kannalta. Pohdin tässä luvussa, onko ohjeissa jotain, mikä estäisi näytelmän hyväksymisen journalistisen tekstin yhdeksi muodoksi.

Journalisti on ammatissaan vastuussa ennen kaikkea yleisölleen. Yleisöllä on oikeus saada tietää, mitä yhteiskunnassa tapahtuu. Näytelmämuoto tuo nähdäkseni yhteiskunnan tapahtumat esille vielä selkeämmin kuin proosa, jossa usein tarkkaillaan tapahtumia ulkopuolisen silmin. Näytelmämuodossa tarina, juoni ja dramaturgia korostuvat ehkä enemmän kuin tarinallisessa journalismissa, mutta tiedon välittämiseen näytelmä on yhtä pätevä kanava kuin perinteinen lehtijuttu. Dialogiin voi upottaa faktatietoa niin paljon kuin tarvitaan, ja roolihenkilöiden teoilla voidaan välittää tietoa siitä, mitä yhteiskunnassa tehdään ja tapahtuu.

Journalistin velvollisuus on pyrkiä totuudenmukaiseen tiedonvälitykseen, ja tiedonvälityksen sisältö pitäisi ratkaista journalistisin perustein (Journalistin ohjeet 2014). Journalistiset perusteet muuttuvat, jos journalismin määritelmä muuttuu. Luvussa 2 kävin läpi Risto Kuneliuksen (Kunelius 2000) ja Mats Ekströmin (Ekström 2000) journalismimääritelmiä. Määritelmästä riippuen tiedonvälitykseen lisätään tarinankerrontaa, yleisön houkuttelemista tai keskustelun ylläpitoa. Aiemmin viittasin Lauri Haapasen artikkeliin (Haapanen 2016), jonka mukaan tarinallisuuteen pyrkivät toimittajat saattavat valikoida tietoa ja muokata haastateltavan lausumia jutun juoneen sopiviksi. Menetelmä ei vaikuta eettisesti kestävältä, mutta jos journalismi määritelläänkin tiedonvälitykseksi ja tarinankerronnaksi, niin tarinallisuuden vaatimuksilla on ilman muuta lupa ratkaista tiedonvälityksen sisältö ja sitaattien käyttö.

Yleisön on *Journalistin ohjeiden* mukaan voitava erottaa tosiasiat mielipiteistä ja sepitteellisestä aineistosta. Tästä journalismin läpinäkyvyyden tarpeesta on herätetty mediaväen keskuudessa keskustelua, ja pohdin asiaa jo edellä luvussa 3.3.

Journalistin ohjeet vaativat olennaisen asiavirheen korjaamista viipymättä niin, että se tavoittaa mahdollisimman kattavasti virheellistä tietoa saaneen yleisön. Luettavaksi kirjoitetun näytelmäartikkelin virheiden oikaisu on yhtä helppoa tai vaikeaa kuin perinteisen proosa-artikkelin. Esitetyn dokumenttiteatterinäytelmän asiavirheitä sen sijaan on erittäin vaikea korjata niin, että tavoitettaisiin juuri se yleisö, joka oli katsomassa virheellistä tietoa välittäneen esityksen. Kehittämistehtäväni

yhteydessä huomasin, kuinka terävää valoa ja satiirisuutta näytelmämuoto tuo väistämättä henkilöihin ja heidän lausumiinsa. Tämä saattaa ärsyttää niitä henkilöitä, jotka jäävät näytelmässä kielteisempään valoon, ainakin siihen asti, kunnes asioiden terävämpään käsittelytapaan totutaan.

5 JOURNALISMIA NÄYTELMÄN MUOTOON

Kehittämistehtäväni produktio-osuudeksi valitsin näytelmämuotoisten journalististen artikkelien kirjoittamisen. Keräsin artikkeleihin tarvittavan tausta- ja lähdeaineiston. Koostin aineistosta perinteiset proosamuotoiset lehtijutut ja niiden rinnalle näytelmämuotoiset artikkelit. Draamallisuuden löytämiseen lähdemateriaalista käytin hyväksi Kenneth Burken dramatisista pentadia (ks. luku 2.2; Burke 1969, xv).

Artikkelien kirjoittamisessa ja niiden arvioinnissa käytin hyväksi tutkielmaosassa luotua teoriapohjaa. Tavoitteeni oli, ettei näytelmätekstissä olisi mitään tausta- ja lähdemateriaalin ulkopuolelta tulevaa, vaan journalistinen objektiivisuus säilyisi. Myös objektiivisuudessa epäonnistuminen olisi tärkeä tutkimustulos, jotta ongelmiin voisi myöhemmin etsiä ratkaisun.

Produktion artikkelit ovat tämän opinnäytetyön liitteinä. Artikkeleiden lähdemateriaalit on luetteloitu kunkin artikkelin loppuun.

5.1 Juttuaiheiden valinta

Juttuaiheiden ja valinta osoittautui aikaa vieväksi. Ensin rajasin pois näytelmämuotoon selvimmin miellyvät aihepiirit kuten taidemaailman kritiikkeineen, sillä en halunnut kehittämistehtäväni kiinnostavan vain kulttuuriväkeä. Mahdollisimman kaukana taiteesta näin talouden, politiikan ja paikallisuutiset. Kuntavaalikevät 2017 tarjosi houkuttelevan määrän erilaista lähdemateriaalia politiikka-aiheesta, joten mietin juttuaiheita ensin siltä pohjalta. Poliittikka sopi myös Paulyn (2011, 81) esittämään haasteeseen, että kaunokirjalliset journalistit käyttäisivät lajinsa mahdollisuuksia suurien yhteiskunnallisten kokonaisuuksien käsittelyyn.

Aiheiden valinnassa pidin tärkeänä testata näytelmämuodon sopivuutta erilaisiin lähdemateriaaleihin. Mitä uutta muoto toisi havaintoihin perustuvalla reportaasilla, joka jo proosamuodossa käyttää draamallisuutta hyväksi ja lähenee kaunokirjallisuutta? Kuinka taipuisivat näytelmäksi neutraalit hallinnolliset asiakirjat, entä mielipidekirjoitukset tai henkilöiden haastattelut?

Aluksi ideoin viisi erilaista artikkelia: jonkin lain valmisteluun liittyvä keskustelu eduskunnassa, Oulun Hietasaaren kaavoituksesta käyty keskustelu, henkilöhaastattelu, puolueiden kuntavaaliohjelmien vertailu ja viidentenä reportaasi jostakin seminaarista, näyttelystä tai tapahtumasta. Produktion aikana totesin, että laajojen materiaalien käsittely vie odotettua enemmän aikaa etenkin, kun juttua ei voi toteuttaa rutiinilla. Lopulta artikkelipareja syntyi neljä.

Luovuin alkuperäisestä ajatuksesta kerätä haastattelumateriaali itse. Se olisi vienyt enemmän aikaa kuin kehittämistyöhön oli käytettävissä, ja halusin lähdemateriaalien olevan helposti saatavissa niille, jotka haluavat vertailla artikkeleitani lähdemateriaaliin. Tämän valinnan myötä henkilöhaastattelu karsiutui toteutettavista aiheista.

Eduskunnan lakiesityskeskustelun materiaali on helposti saatavilla netistä, ja täysistuntojen sanaisesta pöytäkirjat tarjoavat mehukkaita sitaatteja dialogiin. Kaavoituskeskustelusta löytyi paitsi runsaasti yleisökommentteja, myös monipuolisempaa materiaalia, kuten pöytäkirjoja ja lehtiartikkeleita. Puolueiden kuntavaaliohjelmien oletettu byrokraattisuus ja kuivakkuus asettivat draaman kannalta kiehtovan haasteen.

Kuntavaaliohjelmaidea kantoi toteutukseen asti. Eduskunnan keskustelun jätin, koska aihevalinta-prosessini aikana käsitellyt lait joko eivät herättäneet mitään keskustelua eduskunnassa, olivat vailla yleistä kiinnostavuutta tai keskustelu oli niin kiivasta, että lähdemateriaalin käsittely olisi vienyt tähän produktion nähden liikaa aikaa. Tilalle valitsin Opetus- ja kulttuuriministeriön strategialuonnoksen ja siihen annetut kirjalliset lausunnot. Kaavoituskeskustelustakin löytyi ylenpalttisesti materiaalia, mutta kaavoitusprosessin monopolisuus auttoi tekemään rajauksen muutamaa mielenkiintoisimpaan vaiheeseen.

Neljännän artikkelin idea syntyi produktion loppuvaiheessa. Päätin kokeilla, kuinka näytelmämuoto onnistuisi yhdistämään samaan artikkeliin asiat, joilla ei näytä olevan yhteyttä toisiinsa. Vertailin artikkelissa kolmen lehden paikallisuutisia ja niiden luomaa kuvaa kotiseutunsa nykyhetkestä.

5.2 Puolueiden kuntavaaliohjelmat

Ensimmäisen lehtiartikkeliparin kirjoitin puolueiden kuntavaaliohjelmista. Aloitin perinteisestä proosamuotoisesta lehtijutusta. Vaaliohjelmat vaikuttivat toistensa kopioilta ja ne olivat laajoja. Jutusta tuli luettelomainen ja negatiivisessa mielessä perinteinen.

Materiaalin paljous vaikeutti myös näytelmämuotoisen jutun kehittelyä. Vaikutti aluksi helpommalta kirjoittaa joka puolueesta oma kohtauksensa. Innostuin herkullisista sitaateista ja lähdin rakentamaan artikkeleita sitaateilla edellä, aivan kuin Haapanen artikkelissaan (2016, 245–246) kuvaa draamallisuuden määräysvaltaan alistunutta toimittajaa.

Erilliset artikkelit eivät vaikuttaneet oikealta ratkaisulta, koska puolueiden keskinäisen kohtaamisen puuttuessa suurin draamallinen potentiaali jäi käyttämättä. Aloitin työn alusta uudestaan, tällä kertaa näytelmämuotoisesta artikkelista.

5.2.1 Dramatistinen pentadi tuo esiin vaaliohjelmien erot

Dramatistisen pentadin avulla vaaliohjelmista löytyi suuria eroja. Aktiivinen tekijä, ”kuka”, oli joissain kuntavaaliohjelmissa koko kuntayhteisö, joissain kuntapäättäjät, joissain epämääräinen kunta tai kaikkien näiden sekoitus. Aina aktiivista tekijää ei määritelty lainkaan, vaan verbimuodot olivat passiiveja. Joissain ohjelmissa korostui aktiivisuuden torjunta, eli korostettiin sitä, mitä kunnissa ei saa tehdä.

Mietin, kuinka näytelmä muuttuisi riippuen siitä, missä pentadin kulmassa ”kunta” sijaitsee. Jos kunta olisi näyttämö (scene), kuka siellä rakentaisi taloja, kouluja, yrityksiä ja miksi? Jos kunta taas olisi tekoväline (agency), mihin joku kuntaa hyväksi käyttämällä pyrkisi? Jos kunta olisi itse teko (act), miten sitä tehtäisiin, miksi ja kuka? Ja jos kunta on kaiken toiminnan syy (motive), syntyy kuva kaikkensa kunnan hyväksi uhraavasta poliitikosta. Jos kunta on itse aktiivinen tekijä (agent), mitä se kuntavaaleista hyötyy?

Valitsin kunnan kaikkien puolueiden motiiviksi eli toiminnan tavoitteeksi. Puolue on aktiivinen tekijä, jonka teko on kosiskelu, jota sanoin ja teoin tekemällä se pyrkii voittamaan kunnan suosion. Kunta, joka roolihenkilönä edustaa kaikkia kuntalaisia, on valtansa huipulla. Se on vaikuttamispyrkimysten

kohde, mutta myös aktiivinen tekijä ottaessaan vastaan kosiskelua löytääkseen parhaan kumppanin. Roolihenkilönä Kunnan tehtävä on tuoda havainnollisesti näkyviin, miltä vaaliohjelmien kauniit lauseet kuulostavat kohdatessaan tavallisten kuntalaisten arjen. Kunnan aktiivisen toiminnan kirjoitin mahdollisimman neutraaliksi ja tasapuoliseksi jokaista puoluetta kohtaan. Kirjoitin kunnalle mahdollisimman vähän puhuttuja vuorosanoja, koska vaaliohjelmissa ei kuntien tai kuntalaisten kommentteja näkynyt.

Perinteisen artikkelin kirjoitin tällä kertaa vasta näytelmäversion jälkeen. Näytelmää kirjoittaessa materiaali oli tullut tutummaksi ja dramatistisen pentadin käyttö avannut siihen uusia ulottuvuuksia, joten proosan kirjoittaminen näytelmäversion pohjalta oli huomattavasti helpompi tehtävä kuin ensimmäinen perinteisen artikkelin yritys. Artikkelissa näkyy myös jälkiä ensimmäisestä näytelmäversiosta, jossa joka puolueella oli oma kohtaus ja siksi myös enemmän tilaa kehittelylle. Muun muassa Vihreiden Jeesus-vertaus on näytelmien työstön ansiota.

5.2.2 Huomioita vaaliohjelma-artikkeleista

Kaksi puoluetta julkaisi viralliset kuntavaaliohjelmansa vasta kuntavaaliartikkeliparin valmistuttua. Olin laatinut artikkelit näiden puolueiden muun vaalimateriaalin pohjalta, joten asiapuolella en usko suurta vahinkoa tapahtuneen. Koska kuitenkin käytin dialogiin suoria sitaatteja kuntavaaliohjelmista, nämä kaksi puoluetta eivät ole näytelmäversiossa aivan samalla viivalla toisten kanssa. Kokoomukselta oli käytettävissä visio maakuntauudistuksen jälkeisestä kunnasta, jonka pohjalta virallinen kuntavaaliohjelma on laadittu. SDP:ltä olin löytänyt esitteen Linjaukset kuntien vaaliohjelman pohjaksi.

Kirjoitin vaaliohjelmista valitut sitaatit roolihenkilöiden vuorosanoiksi. Sitaatit ovat sanasanaisia, eli ne ovat näytelmäartikkelissa samassa muodossa kuin ne esiintyivät vaaliohjelmissa. Siinä mielessä objektiivisuus toteutui täydellisesti.

Roolihenkilöt eivät kuvanneet todellisia henkilöitä vaan edustivat puolueita ja kuntia. Tätä en pidä eettisenä virheenä, koska yhteiskunnassa muutenkin ihmiset edustavat tahtoen tai tahtomattaan erilaisia ryhmiä. Edustajuuden hyväksyy myös journalismi, kun toimittaja esimerkiksi tiedustele yhteisön mielipidettä tai tilannetta haastatteleamalla sen edustajaa tai kun lehden pilapiirtäjä kuvaa kokonaisen ihmisjoukon yhdellä piirroshahmolla.

Näytelmäartikkeliin kirjoittamani kosiskelutilanne houkutteli käyttämään parenteseissa adjektiiveja ja kuvailevia verbejä. Jos niillä vailla varmaa tietoa vihjataan jotain henkilön pään sisällä tapahtuvasta ajattelusta tai hänen tunteistaan, ollaan vaarallisilla vesillä journalistista objektiivisuutta ajatellen. Kaunokirjallisen journalismin tekniikkalistauksessa tämä liittyy nähdäkseni eläytymisestytksen ongelmaan (luku 3.3; Lassila-Merisalo 2009, 18, 40–41).

Viimeistelyvaiheessa karsin parenteseista suurimman osan tunneilmaisuohjeista. Jotkut kuvailevat verbit ja adjektiivit olivat kuitenkin tarpeellisia, jotta lukija ymmärtäisi, miten esimerkiksi valtaasetelmat draamallisessa tilanteessa muuttuvat, miksi jokin ele tai teko johtaa toiseen tai miten toimittajana analysoin puolueiden välistä kilpailuasetelmaa. Dialogiin näitä tietoja oli mahdotonta liittää, koska olin päättänyt poimia repliikit sanasanasina vaaliohjelmista. Toisaalta kuvailevuuden ongelmaa näkemykseni mukaan lievittää, että roolihenkilöt eivät olleet todellisia henkilöitä vaan kuvitteellisia tietyn ryhmän edustajia.

Kahden näytelmäversion kirjoittaminen ennen perinteistä artikkelia näkyy siinä tekstin eloisuutena. Kielikuvia käytin paljon, eikä juttu erityisesti poikkeaa journalistisesta lukemistyylistä tai kommentitijutusta. Mielenkiintoista on, että näytelmäartikkeli ei ota kerronnan ja sitaattien suhteen mitään vapauksia, mutta perinteiseen artikkeliin niitä on tottunut kirjoittamaan empimättä. Tilanne kuvaa samaa asennetta, jota Susanna Kuparinen ihmetteli (Kuparinen 2013, 62–63): dokumenttiteatterilta vaaditaan pilkuntarkkaa ihanteiden noudattamista samalla, kun perinteisessä journalismissa riennetään vanhojen rajojen yli tarinallisuutta tavoitellen. Jos olisin tehnyt vielä kolmannen näytelmäversion, olisin todennäköisesti kokeillut siinä vapaampaa sitatointia ja vallattomampia parenteseja.

Näytelmäversio toi havainnollisesti esiin vaaliohjelmiin piiloutuneet erot puolueiden suhtautumisessa ihmisiin ja kuntien arkitodellisuuteen. Perinteisessä artikkelimuodossa eroja on vaikea saada samalle viivalle verrattavaksi, koska proosateksti etenee hitaasti eikä voi poukkoilla asiasta toiseen muuttumatta sekavaksi. Näytelmätekstissä henkilöt tuodaan samaan tilanteeseen samaan hetkeen samalle näyttämölle, ja he ovat lukijan ajatuksessa yhtä aikaa läsnä.

Seurasin kunnallisvaaliartikkelien valmistumisen jälkeen erästä paikallista vaalipaneelia. Sen pohjalta syntyi jatkokehittelyajatus liittää paikallisehdokkaat mukaan näytelmään, jotta artikkeli voisi

tutkia mahdollista ristiriitaa puolueen ihanteellisten tavoitteiden ja paikallisten ehdokkaiden aate-maailman välillä. Artikkelin toteutus jäi kuitenkin odottamaan aikaansa.

5.3 Hallintotekstiä ja harkittuja mielipiteen ilmaisuja

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyysi Kulttuuripoliittinen strategia vuoteen 2025 -luonnokseen lausuntoja taide- ja kulttuurialan toimijoilta. Lausuntoaika päättyi viime vuoden syyskuussa, ja saadun palautteen pohjalta ministeriö muokkaa strategian lopullista tekstiä. Strategialuonnos ja kirjalliset lausunnot ovat luettavissa lausuntopalvelu.fi-nettisivustolla.

Rajasin materiaalin strategialuonnoksen kohtaan, joka käsitteli kulttuuripoliittikan toimintaympäristön muutoksia vuoteen 2025. Kehittämistehtäväni kannalta materiaalissa oli kiinnostavaa hallinnollisen kielen ja lausunnonantajien hillittyjen tunteenpurkausten vuorovaikutus. Kuntavaaliohjelmia puolueet olivat kirjoittaneet yksikseen keskustelematta niistä toistensa kanssa.

5.3.1 Kulttuuristrategian toimintaympäristön luominen artikkeleiksi

Ensin kirjoittamaani proosamuotoiseen artikkeliin etsin kommentoiduimmat luonnoksen kohdat ja valaisin niiden herättämiä huomautuksia ja vastalauseita muutamalla sitaatilla. Kiinnostavimmat strategian kohdat tulivat nähdäkseni hyvin esille. Juttu oli proosamuotoiseksi kuitenkin pitkä, ja luettavuutta häiritsivät lausunnonantajajärjestöjen pitkät nimet.

Näytelmämuotoiseen artikkeliin löytyi värittömästä hallintokielestä paljonkin toimintaa ja draamallisia tilanteita dramatistisen pentadin avulla. Ensisijaista oli löytää strategian kirjoittaneen ministeriön teko (act). Teko olisi voinut olla esimerkiksi strategian kirjoittaminen tai kulttuurihallinnon johtaminen. Kun luonnostekstiä luki konkretisoimalla tuttuja fraaseja, Virkamies-roolihenkilöstä tuli ihminen, joka kulkee kohti vuotta 2025 ja tutkii samalla kulttuuripoliittikkansa toimintaympäristöä.

Matkalla Virkamies kohtaa roolihenkilöiksi muutetut ilmiöt, digitalisaation ja nationalismi, jotka herättivät lausunnonantajien parissa kiivainta keskustelua. Roolihenkilöiksi muutin myös nykyisen hallituksen kulttuuripoliittisen kärkihankkeen, joka vaikuttaa kulttuuripoliittikan toimintaympäristöön ainakin nykyisen hallituksen toiminta-ajan. Kärkihankkeen eri puolien edustajat, Lapsi-ja-nuori ja

Sosiaali- ja terveyshuolto kulkevat Virkamiehen kanssa rinnakkain kohti tulevaisuutta. Heitä seuraa taaempana Julkishallinto.

Lausunnonantaja-roolihenkilöt edustavat kukin järjestöä, jonka nimissä ovat lausuntonsa antaneet. Vaikka osassa lausunnoista on ilmoitettu lausunnon kirjoittaneen henkilön nimi, katsoin yhtenäisyyden vuoksi parhaaksi nimittää kaikkia heidän edustamansa järjestön nimellä.

5.3.2 Huomioita kulttuuristrategia-artikkeleista

Elottomien asioiden laiminlyönti tai väärinkäyttö herättää harvoin yhtä suurta huomiota ja tunnetta kuin elollisten olentojen laiminlyönti tai väärinkäyttö. Kuitenkin lukemattomat elottomat asiat vaikuttavat elämäämme joka hetki. Kun elottomat asiat muuttuvat roolihenkilöiksi, näemme selvemmin motiivimme ja asenteemme niitä kohtaan ja päinvastoin. Tässäkin näytelmämuotoisessa artikkelissa elottomia asioita edustaneiden roolihenkilöiden (Lapsi-ja-nuori, Sosiaali ja terveyshuolto, Nationalismi ja Digitalisaatio) inhimillistetty läsnäolo avasi yllättäviä näköaloja, kun ne asetettiin vuorovaikutukseen Virkamiehen ja taidejärjestöjen kanssa.

Toisiaan vastustavat tai puolustavat ryhmät muotoutuivat lausuntomateriaalin pohjalta sen mukaan, kuka osoitti olevansa kenenkin kanssa samaa mieltä. Mukana olevien järjestöjen määrä henkilöluettelossa on niin suuri, että jatkossa voisi pohtia esimerkiksi tietyntyyppisten järjestöjen niputtamista yhdeksi roolihenkilöksi.

Pitkät ja useat nimet ovat perinteisissä artikkeleissa riesa, mutta näytelmämuoto sietää niitä enemmän. Näytelmämuodossa riittää, että repliikin sanojan nimi ilmaistaan ennen repliikkiä, johtolauseita tai kiertoilmaisuja toiston välttämiseksi ei tarvita. Lukija tottuu nopeasti havaitsemaan repliikkien lausujien nimet pysähtymättä niihin.

Pysyin näissä artikkeleissa edellistä paremmin tiukan journalistisen objektiivisuuden raameissa, vaikka lähdemateriaalista nousi näytelmämuotoiseen artikkeliin vauhdikasta ja kiinnostavaa toimintaa, jännitteitä ja niiden purkua ja yhtäkaisia tapahtumia, joiden kuvaaminen näytelmämuodossa ei ole ongelma.

5.4 Kahdeksan vuoden kaavoitusprosessi

Oulun Hietasaaren uutta asemakaavaa ehdittiin valmistella kahdeksan vuotta ennen kuin kaupunginvaltuusto löi viimeisen kerran nuijan pöytään tämän vuoden tammikuussa. Täyttä varmuutta viimeisestä kerrasta ei kuitenkaan ole, sillä todennäköisesti edessä on pitkä valituskierron huvipuitosta, jolle asemakaavassa on varattu tontti.

Kahdeksan vuoden ajan kaupunkilaisia kuohuttaneesta ja keskusteluttaneesta kaavoitusprosessista oli tarjolla yllin kyllin materiaalia: kaupunginvaltuuston, -hallituksen ja teknisen lautakunnan pöytäkirjoja, paikallislehtien juttuja, pitkiä nettikeskusteluja, erinäisiä kaavoitusta varten tehtyjä tutkimuksia, raportteja ja selvityspyyntöjä sekä kansalaisaktivistien julkaisemia blogeja, jopa kirjoja. Koko prosessia kuvaava artikkeli vaati siis selkeää aiheen rajaamista.

5.4.1 Hietasaari-artikkelit keskittyvät yksittäisiin aikapisteisiin

Edellisten artikkelien parissa olin havainnut näytelmämuodon helpottavan asioiden suhteiden ymmärtämistä, joten päätin tehdä ensin näytelmämuotoisen artikkelin. Perinteinen artikkeli syntyi myöhemmin helposti näytelmää varten tehdyn pohjatyon perusteella.

Kenneth Burke (1969, xv) lukee dramatismissaan ajatukset ja sanatkin teoiksi. Jokaisen sanan takana on lausuja tai sanasta vastaava henkilö tai yhteisö. Kaavoitusta koskevien pöytäkirjojen sanoista vastaavat kaupungin päätöksentekijät, konsulttiyhtiön tekemästä selvityksestä konsulttiyhtiö, ellei nimeltä mainittua vastuuhenkilöä ole. Hallintokielestä on tapana häivyttää aktiivinen kertoja, sanoja ja tekijä pois, mutta vaihtamalla mennyt aikamuoto ja passiivi aktiiviin nykyhetkeen alkoivat draamalliset tilanteet aueta.

Lähdemateriaaliin tutustuttuani erotin massasta muutaman solmukohdan ja keskityin niiden muokkaamiseen näytelmän kohtauksiksi. Erityisen kiinnostava dramatismin pentadin sovellus oli näytelmän viides kohtaus. Siinä konsulttiyhtiö Pöyry on tehnyt kaupungin pyynnöstä Hietasaaren maankäytön kehittämiseen liittyvän sidosryhmäselvityksen ja käy sähköisten kyselyjen tuloksia läpi kaupunkilaisten kanssa. Todellisuudessa konsulttiyhtiö ei ole tavannut kaupunkilaisia kasvoista kasvoihin ennen kuin selvityksen kolmannessa osiossa, työpajassa, neljäkymmentä kaupunkilaista kohtaa konsultin. Sidosryhmäselvityksen tulosraportin Oulun kaupunki julkaisi netissä.

Kun kirjallisen sidosryhmäselvityksen muuntaa aktiivisiksi teoiksi ja sanoiksi ja antaa Pöyryn lausua ne läsnä oleville kaupunkilaisille kasvoista kasvoihin, syntyy alkujaan neutraalin kuuloisesta selvityksestä ylimielinen ja tilastoja hyvin valikoivasti tulkitseva mielikuva.

5.4.2 Huomioita kaavoitusartikkeleista

Kaavoitusartikkelit herättivät pohtimaan tarkemmin lähdemerkintöjä journalistisen etiikan ja käytännön kannalta. Perinteisiä artikkeleita kirjoittaessani huomasin jo hallitsevani useita rutiininomaisia fraaseja lähteiden ilmoittamiseen. Heikkilän (2001, 34) mukaan faktojen ja mielipiteiden lähteiden ilmaisu voidaan kiertää vaikkapa passiivimuotoa käyttämällä. Passiivimuodot ja johtolauseet eivät kuitenkaan onnistu aktiivista nyt-hetkeä elävässä näytelmätekstissä.

Poimin repliikkejä Kalevan toimittajien tekemien juttujen kertovista osuuksista, ja kirjoitin ne Kaleva-roolihenkilön suuhun, minkä katsoin riittävän lähdeviitteeksi. Päätin luottaa Kalevan toimittajiin ja heidän juttujensa tietojen ja sitaattien oikeellisuuteen. Lisävarmistuksena oli, etteivät henkilöt esiinny artikkeleissani oikeilla nimillään. Tosin huvipuistoyrittäjä Pellepyyn henkilöllisyys on helposti selvitettävissä.

Kalevan verkkosivuston Juttutupa-kansalaisareenalta lainasin Oululaisten repliikeiksi nimimerkillä kirjoitettuja kommentteja. Tarkempi lähdemerkintä olisi vaatinut esimerkiksi jokaisen Kaleva-pohjaisen repliikin linkittämistä tekstissä kyseiseen Kaleva-lehden numeroon. Olisi ollut periaatteessa mahdollista liittää näytelmään roolihenkilö, joka kertoisi lukijalle, mistä mikin lainaus on otettu. Lainauksia oli paljon ja artikkeli niin pitkä, että roolihenkilö-lähdeluettelo olisi lisännyt näytelmän pituutta huomattavasti ja vähentänyt luettavuutta, kun kohtaukset ja dialogi olisivat alituisesti pysähtyneet ilmoituksen ajaksi.

Opinnäytetyöni osalta päädyin sijoittamaan lähdeluettelon jokaisen artikkelin loppuun. Hietasaari-artikkelissa lähdemateriaali oli kuitenkin niin runsas, etten laittanut luetteloon erikseen linkkiä jokaiseen pöytäkirjaan tai lehtijuttuun. Ehkä olisi pitänyt.

5.5 Paikallislehdet ovat paikallisyhteisönsä kuva

Neljänteen artikkelipariin kokeilin vapaampaa käsittelytapaa. Päätin katsoa, mitä paikallislehdet kertoivat paikallisyhteisöistään torstaina 23.3.2017. Kuusamon Koillissanomat, Oulun Kaleva ja Kehä III:n seudun Helsingin Sanomat saivat näyttää paikallisyhteisönsä kasvot. Artikkelien idea oli testata näytelmämuodon kyky yhdistää asioita, jotka eivät suoraan liity toisiinsa.

Ensimmäisen näytelmämuotoisen artikkeliversion suunnittelin niin, että kolme nimetöntä toimittajaa katselisi määrittelemättömästä tilanteesta (scene) paikallisyhteisöjensä elämää ja keskustelisi siitä. Tavoitteena oli tuottaa mediakritiikkiä paikallislehtien tavasta kehystää ympäristöään. Näyttämön (scene) ja henkilöiden määrittelemättömyys loisi kritiikkiin puolueettoman tarkkailun vaikutelman.

5.5.1 Paikkakunnat puntarissa

Suunnitelma ei toiminut. Dramatistisen pentadin kaikki viisi kulmaa osoittautuivat välttämättömiksi. Kun aktiivinen toimija oli sijoitettu ei-minnekään, eli varsinaista tilannetta (scene) ei ollut, toiminta hajosi tavoitteettomaksi. Lehtien jutuista poimituilla tapahtumilla ei vaikuttanut olevan mitään yhteistä keskenään, vaikka muutamia yhteisiä teemoja lehtien aiheista kyllä löytyi.

Toisessa näytelmäversiossa päästin paikkakuntalaiset elämään ja kertomaan tärkeistä asioista, kuten alkuperäisten lehtijuttujen tekovaiheessa tietysti on tapahtunutkin. Joka kaupunki sai omat kohtauksensa, mutta kuusamolaiset saivat erikoistehtävän käydä Oulussa kylässä ja soittaa puhelu Kehä III:n asukkaille. Koska roolihenkilöt olivat jälleen vain taustayhteisöjensä edustajia, en vääristellyt kenenkään nimeltä tunnetun tekoja.

Nostan esiin kohtauksen, jossa kaksi kehäkolmoslaista kuuntelee radiota erittäin pienessä yksiosassa hengityssuojaimet kasvoilla. Tilanne ei ole todellinen, mutta se on luotu Helsingin Sanomien uutisissa käsitellyistä aiheista. Päivän lehdessä uutisoitiin Helsingin seudulla yksin asuvien määrän kasvusta ja siitä seuraavasta pienten yksidiöiden tarpeesta. Toisessa uutisessa poliisin kerrottiin tiedottaneen radiossa nuorille vaarallisesta pelistä. Kolmas näyttämöä rakentanut uutinen oli koulujen sisäilmaongelmat.

Mainitussa kohtauksessa pääsin käyttämään hyväksi näytelmätekstin ominaisuutta, että kaikki asiat ensisijaisesti näytetään eikä kerrota. Puhetta käytetään vasta, kun asiaa ei mitenkään muuten saa ilmaistua.

5.5.2 Huomioita paikkakunta-artikkeleista

Tosiasioden esittäminen sellaisenaan peräkkäin ei ole totuudellisuuden tae, vaan totuudellisuus löytyy asioiden välisistä suhteista, huomauttaa Junttila (2012, 29–30). Paikallislehdissä on paljon enemmän artikkeleita kuin tähän artikkelipariin käytin. Käytin toimittajan valtaa valikoida. Ajattelen lähdemateriaalin valintaa yhtenä kehystämisen keinona, mikä ei mairittele totuuteen pyrkivää journalistimieltä. Näytelmämuodossa sopivasti valittu materiaali kasvattaa asioiden suhde-erolle räikeät mittasuhteet, koska toisiinsa verrattavat asiat tuodaan lukijan katseen eteen aktiivisessa nyt-hetkessä eikä eroa pehmennetä kaunokirjallisen tai perinteisen journalismin selittävällä kerronnalla. Speaktaakkeliksi valikoitu nyt-hetki luo lukijalle kiihottavan salaa tirkistelemisen tunteen. Näytelmämuodolla onkin kyky toteuttaa Ekströmin (luku 2.1; 2000, 465–467) määrittelemän attraktiomoodin mukaista journalismia.

Journalistin vastuulla on pyrkiä lähdemateriaalin valinnoissa totuuteen. Paikkakuntien vertailujuttu ainakin vaikutti hyvin sopivan journalistisin perustein kirjoitetuksi artikkeliksi. Perinteisessä proosa-artikkelissa pystyin mainitsemaan erot, mutta niiden syvyys ei tullut läheskään niin elävästi esiin kuin näytelmämuotoisessa artikkelissa. Näytelmämuoto toi esiin kolme erilaista maailmaa: yhteisöllisen pienistä asioista iloitsevan Kuusamon, ahdistuneen ja ongelmien keskellä elävän Kehä III:n seudun ja teknisestä kehityksestä innostuneen Oulun. Olisi kiinnostavaa soveltaa katsaustyyppistä näytelmämuotoista juttua jatkossa muillekin aihealueille.

5.6 Käytännöllisiä huomioita vastaisen varalle

Juttuaiheiden valinnan vaikeus johdatti huomioon draaman ja journalismin rajapinnasta. Freelancer-työssä olen tottunut siihen, että jutun teko alkaa aiheen etsimisestä. Aiheen löytämisen jälkeen päätetään kohderyhmä ja näkökulma, ja lopuksi vielä mietitään, millä saadaan jutun ylle ajankoh-
taisuuden verho. Draaman pohjana taas on draamallisen tilanteen, käytännössä ristiriidan, havaitseminen. Täsmällinen aihe saattaa selvitä vasta pitkän kirjoittamisprosessiin loppupuoolella. Tutkiva

journalismi sen sijaan on läheisemmin sukua näytelmämuotoiselle journalismille. Kumpikin kiinnostuu ristiriidoista, vertailee asioita toisiinsa ja on kiinnostunut ihmisten toiminnan motiiveista.

Näytelmämuotoon kirjoittaminen on produktiokokemuksen perusteella suuritöistä ja aika vievää. Vaikka artikkelia ei aikosi kirjoittaa näytelmämuotoon, kannattaa vähintään kokeilla dramatistista pentadia. Pentadi muistuttaa yksinkertaisista kysymyksistä ja periaatteista, joita soveltamalla vaikeampiaiheinenkin proosa-artikkeli voi saada eloisaa väriä.

Etiikkaan liittyviä kysymyksiä näytelmämuotoisessa journalismissa riittää vielä mietittäväksi. Kehittämistyöni perusteella en näe mitään estettä, etteikö näytelmässäkin voisi toteuttaa jopa tiedonvälitysjournalismin ankaraa objektiivisuutta. Uudelle muodolle pitäisi kuitenkin ensi sijassa pohtia kätevä tapa lähteiden merkitsemiseen, sillä faktalaatikon tapaan replikoiva selostaja-roolihenkilö lisää artikkelin pituutta sietämättömiin mittoihin.

Näytelmämuotoinen journalismi sopii perinteisen tavoin mihin tahansa journalismimääritelmään. Kuneliuksen (2000, 6–19) journalismimääritelmistä objektiivisen tiedonvälityksen ja tarinallisuuden journalismia olen käsitellyt jo aiemmin, samoin Ekströmin (2000, 465–467) attraktiomoodia. Etulyöntiasema näytelmämuodolla nähdäkseni on journalismissa, jonka tehtävä on kantaa vastuuta julkisen keskustelun herättämisestä ja ylläpidosta tai olla julkinen areena erilaisille toimijoille. Näytelmään sujahtavat helposti kaikki keskustelijat statuksesta riippumatta. Pelkällä läsnäololla ilman repliikkejäkin voi ihminen olla ratkaiseva tekijä näyttämön tapahtumissa. Jokainen toimija vaikuttaa siihen, mitä näytelmän maailmassa tapahtuu. Perinteinen journalismi on ollut hidas nostamaan tavallisia ihmisiä asiantuntijoiksi edes omissa asioissaan – mieluummin haastatellaan tutkijoita, hallintovirkamiehiä tai poliitikkoja.

6 POHDINTA

Opinnäytetyöni aihe, näytelmämuotoisen journalistisen artikkelin kehittämistyö, innostaa minua opinnäyteprosessin lopulla edelleen. Tavoitteeni oli kokeilla näytelmämuotoisen journalistisen artikkelin kirjoittamista ja vertailun vuoksi kirjoittaa niille perinteiset proosamuotoiset artikkeliparit. Kirjoittamisen rinnalla tutustuin kirjallisuuden pohjalta draamatekstin ja journalistisen proosan eroihin ja yhtäläisyyksiin, esittävän dokumenttiteatterin ja kirjoitetun näytelmän suhteeseen sekä journalistin ohjeiden ja näytelmämuodon suhteeseen.

Kehittämistyötä olisin voinut peilata teoriaosuuteen järjestelmällisemmin. Peilejä oli näin pieneen työhön nähden monta, joten kirjasin ylös huomioita vain niillä kohdin, kun vertailun tarve oli selvä. Dokumenttiteatterin tekijöiden kokemuksiin tutustuminen oli avartavaa, etenkin eettiset pohdinnat journalismin, draaman ja teatterin välillä. Osa dokumenttiteatterin eettisistä ongelmakohdista liittyy kuitenkin sen esityksellisyyteen, jonka ongelmat eivät yleisesti ottaen kosketa oman kehittämistyöni aihetta, luettavaksi tarkoitettua näytelmätekstiä.

Kirjoitin neljä perinteisen ja näytelmämuotoisen artikkelin muodostamaa artikkeliparia. Lähdemateriaalin läpikäyminen ja kirjoittaminen vei enemmän aikaa kuin alussa odotin. Valitsin artikkeleihin aiheet, joiden kanssa sai tehdä ajatustyötä ja kirjoittaa useita versioita, ennen kuin pääsin edes tämän raportin liitteenä oleviin. Paljon jäi vielä tekemättä ja kokeilematta.

6.1 Dramatistinen pentadi apuvälineenä

Näytelmämuodon luomisessa tärkein työkaluni oli dramatistinen pentadi, jonka filosofi ja retoorikko Kenneth Burke kehitti inhimillisen toiminnan ja sen motiivien tutkimiseen. Pentadin viiden kulman merkityksinä ovat samat kysymykset, joita kysyvät sekä klassinen uutisrakenne että draamallinen tilanne. Jopa etäännytetystä hallintokielestä löytyi pentadin avulla draaman tarvitsemaa aktiivista toimintaa, syviä tunteita ja ristiriitoja.

Positiivisista odotuksistani huolimatta yllätyin siitä, kuinka raikasta ilmaa näytelmämuodolla sai puhallettua journalismiin. Näytelmämuotoisen journalismin suuri etu perinteisiin proosa-artikkeleihin nähden on sen kyky sulattaa itseensä suuri määrä erilaista aineistoa. Erilaiset materiaalit hyppivät

luontevasti samalle näyttämölle ja vertautuvat toisiinsa. Odottamattomat rinnastukset tuottavat ahaa-elämyksiä näkökulmista, joita ei muuten olisi tullut ajatelleeksikaan.

Ilmiöiden ja asioiden muuttaminen roolihenkilöiksi vuorovaikutukseen ihmisiä edustavien roolihenkilöiden kanssa pistää omatkin asenteet ja motiivit koetteelle. Esimerkiksi lapsivaikutusten arviointi, jota nykyään pitäisi tehdä jokaisessa päätöksenteon mutkassa, kuulostaa arjessa hallinnolliselta hölynpölyltä. Kun näytelmässä sen sijaan marssitetaan lapsi roolihenkilönä seuraamaan keskustelua alkoholilain uudistuksesta, lainsäätäjien keskustelussa ilmenevät asenteet ja motiivit saattavat saada aivan uusia ulottuvuuksia.

6.2 Kehittämisaiheita jatkoon

Lähdemerkintäkokeilut ovat ensisijaisen tärkeitä kehittämisen kohteita, kuten aiemmin jo totesin. Näytelmän lukeminen muuttuu, jos siihen kirjoitetaan oma roolihenkilönsä lähdemerkintöjä varten. Pitäisi tutkia, hidastuuko näytelmän lukeminen liikaa siitäkin, jos repliikit varustetaan hyperlinkein ja lukijan huomio hajoaa linkkien klikkailuun.

Näytelmämuotoinen artikkeli vie enemmän tilaa kuin perinteinen, koska repliikkien välille jätetään tyhjät rivit. Pituus ei ole hyvä ominaisuus printtilehden artikkelille, joten parempia vaihtoehtoja pitää etsiä. Verkkoartikkelin luettavuutta ja kiinnostavuutta voi lisätä myös harkitulla taitolla.

Sitaattien muokkaamisen rajoja en ehtinyt kokeilla. Journalismikäsitykset, eettiset ohjeet ja monet tottumukset ja tavoitteet vaikuttavat tapaan, jolla journalistit poimivat haastattelumateriaalista sitaatteja ja kertovaa tekstiä. Sitaattien muokkaamisen rajoja näytelmämuodossa kannattaisi tutkia lisää.

Lopuksi, mutta ei vähäisimmäksi: Näytelmämuotoinen journalismi on hauskaa. Produktion aikana huomasi, kuinka ihmisten ja asioiden siirtäminen passiivisesta aprikoinnista näyttämölle aktiivisten tekojen nyt-hetkeen yllätti usein tilannehuumorilla. Sellaisia me ihmiset olemme.

LÄHTEET

Burke, Kenneth 1968. Dramatism. Teoksessa David L. Sills (toim.) International Encyclopedia of Social Sciences, 445–452. New York: Macmillan.

Burke, Kenneth 1969. A Grammar of Motives. Berkeley: University of California Press.

COMET 2016. Journalistinen dokumenttiteatteri (Jodote) 2013–2015. Tampereen yliopiston COMET-tutkimuskeskus. Viitattu 11.12.2016, <<http://www.uta.fi/cmt/tutkimus/comet/jodote.html>>

Ekström, Mats 2000. Information, storytelling and attractions: TV journalism in three modes of communication. Media, culture & society, 22 (4), 465–492. Viitattu 24.11.2016, <<http://mcs.sagepub.com/content/22/4/465.full.pdf+html>>

Gröndahl, Laura, Suutela, Hanna & Männistö, Anssi (toim.) 2017. Journalistisen dokumenttiteatterin mahdollisuus. Jodote-hankkeen loppuraportti. Tampereen yliopisto. Viestintätieteiden tiedekunta. Viitattu 8.4.2017, <<http://tampub.uta.fi/handle/10024/100792>>

Haapanen, Lauri 2016. Haastattelupuheen rekontekstualisointi sitaateiksi lehtijuttuun. Virittäjä 120 (2), 218–254.

Heikkilä, Heikki 2001. Ohut ja vankka journalismi. Kansalaisuus suomalaisen uutisjournalismin käytännöissä 1990-luvulla. Mediatutkimuksia 1. Väitöskirja. Acta Electronica Universitatis Tamperensis 127. Viitattu 11.12.2016, <<https://tampub.uta.fi/handle/10024/67131>>

Journalistin ohjeet 2014. Julkisen sanan neuvosto. Viitattu 5.4.2017, <http://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/>

Junkkaala, Heini & Rasila, Satu 2016. Ohjeita näytelmän lukemiseen. Viitattu 11.12.2016, <http://naytelmat.fi/images/484_ohjeita-naytelman-lukemiseen.pdf>

Junttila, Janne 2012. Dokumenttiteatterin uusi aalto. Helsinki: Like Kustannus Oy.

Kunelius, Risto 2000. Journalismi neljälkaisuena otuksena: tutkimuksen näkökulmia, ongelmia ja haasteita. Tiedotustutkimus 23 (3), 4–27. Viitattu 24.11.2016, <<http://www.mediaviestinta.fi/arkisto/index.php/mv/article/view/732/714>>

Kuparinen, Susanna 2013. Monologisuudesta moniäänisyyteen. Journalistinen dokumenttiteatteri yhden totuuden maassa. Teatterikorkeakoulu. Ohjaajantyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 12.12.2016, <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/39566/Kuparinen_Susanna_2013.pdf?sequence=1>

Kuutti, Heikki 2002. Tutkittu juttu. Johdatus tutkivaan journalismiin. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.

Laaksonen, Noora 2015. 'Todellisuus on aina kiinnostavampi kuin teatteri'. Suomalaisen dokumenttiteatterin piirteitä sekä yhtäläisyyksiä journalismiin 2010-luvulla. Tampereen yliopisto. Vies-tinnän, median ja teatterin yksikkö. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 2.12.2016, <<https://tampub.uta.fi/browse?value=Laaksonen%2C+Noora&type=author>>

Lassila-Merisalo, Maria 2009. Faktan ja fiktion rajamailla. Kaunokirjallisen journalismin poetiikka suomalaisissa aikakauslehdissä. Jyväskylä studies in humanities 113. Jyväskylän yliopisto. Väitös-kirja. Viitattu 13.12.2016, <<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/19891/9789513935399.pdf?sequence=1>>

Pauly, John J. 2011. Literary Journalism and the Drama of Civic Life. Literary Journalism Studies, 3 (2), 73-82. Viitattu 12.12.2016, <http://epublications.marquette.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1117&context=comm_fac>

Reitala, Heta & Heinonen, Timo 2003. Dramatisoitua todellisuutta. Teoksessa Heta Reitala & Timo Heinonen (toim.) Dramaturgioita. Näkökulmia draamateorian, dramaturgian ja draama-analyysin ongelmiin, 9–74. Helsinki: Palmenia.

LIITTEET

LIITE 1. Artikkel 1: Kuntavaaliohjelmat. Perinteinen artikkeli.

LIITE 2. Artikkel 2: Kuntavaaliohjelmat. Näytelmämuotoinen artikkeli.

LIITE 3. Artikkel 3: Kulttuuripolitiikka. Perinteinen artikkeli.

LIITE 4. Artikkel 4: Kulttuuripolitiikka. Näytelmämuotoinen artikkeli.

LIITE 5. Artikkel 5: Hietasaaren kaavoitus. Perinteinen artikkeli.

LIITE 6. Artikkel 6: Hietasaaren kaavoitus. Näytelmämuotoinen artikkeli.

LIITE 7. Artikkel 7: Paikallisuutiset. Näytelmämuotoinen artikkeli.

LIITE 8. Artikkel 8: Paikallisuutiset. Perinteinen artikkeli.

KUNTAVAALIOHJELMAT PALJASTAVAT SYVÄT EROT PUOLUEIDEN VÄLILLÄ

Puolueiden kuntavaaliohjelmat näyttävät toistensa kopioilta, mutta ne paljastavat suuria eroja puolueiden suhtautumisessa kuntaan, kuntalaisiin ja ihmisiin yleensäkin.

Pääministeripuolue Keskustan ohjelma on kuvaus paremmasta maailmasta, jota kohti puolue haluaisi kunnat johtaa. Unelman perusta on ajatus kotikunnasta lähiyhteisönä, ”jossa asukkailla on mahdollisuus rakentaa hyvää ja turvallista tulevaisuutta itselleen ja läheisilleen, pitää toisistaan huolta sekä vaikuttaa kotikuntansa asioihin”. Yhteisö ja turva toistuvat ohjelmassa kymmeniä kertoja eri muodoissa.

Keskustan kuntavaaliohjelman laatijat tähystävät tavallista keskiuertoarkea laajakulmaisesta objektiivin läpi. Silloin tällöin he tarttuvat myös mikroskooppiin. Ohjelmassa mainitaan muun muassa toisen asteen opiskelijoiden Kelan koulumatkatuen ylittävä osa ja päivähoidon tuntiperustainen laskutusjärjestelmä.

Vihreät aloittavat kuntavaaliohjelmansa opposition vahvalla aiheella, koulutuksella, mutta viipyilevät sen jälkeen Keskustan tapaan tulevassa maailmassa. Ohjelma luettelee moninaisia syrjäytymisvaarassa olevia ihmisryhmiä ja kantaa niistä huolta, samoin puhtaasta luonnosta ja ilmastonmuutoksen pysäyttämisestä.

Metsiä ”pitää hoitaa nykyistä pehmeämmin: varjellaan kuntalaisten rakkaita lähimetsiä, luovutaan talousmetsien avohakkuista, säilytetään niissä monimuotoinen lajisto ja annetaan eri-ikäisen puuston kasvaa.”

Ohjelmaa lukiessa mieleen nousee kuva Vihreästä puolueesta Jeesuksena. ”Kuntien läpi kulkee joka vuosi miljardien rahavirta”, jonka rantaa Puolue vaelttaa sorrettuja lohduttamassa. Opetuslapset seuraavat tapahtumia Puolueen selän takaa.

SDP:n kuntavaaliohjelma sisältää puolueen linjaukset kuntatason vaaliohjelmien pohjaksi. Ehkä siksi ohjelma on lyhyt ja ytimekäs, lähes selkokielellä kirjoitettu. Nykyhallitusta moititaan vain yhdessä virkkeessä: ”Emme usko hallituksen leikkauslinjan tuovan ratkaisua Suomen tilanteeseen.”

Ohjelmassa esitetyt tavoitteet ovat erittäin käytännöllisiä, eivätkä myöskään siksi tahdo erottua muiden vaaliohjelmien massasta: ”Vanhusten hoiva ja hoito on turvattava riittäväällä määrällä hoitajia.”

Kokoomus panostaa ja investoi ja puhuu yrityksistä, mahdollisuuksista ja laadusta. Aktiivinen ja tehokas teksti tyylikkäästi sinivalkoiseksi taitettuna tehoaa varmasti ihmisiin, joilla on vielä resursseja asetettavaksi mahdollisuuksien rulettiin. ”Koulutus on keskeinen osa kunnan elinkeinopolitiikkaa. Sillä on merkitystä yrityksille ja julkiselle sektorille osaavan työvoiman saatavuudessa.”

Kokoomus on kaupunkilaisten puolue. Sen voi päätellä ympäristöä käsittelevistä ohjelmakohdista. Hiilidioksidia, pölyä ja melua sitovat monimuotoiset viheralueet, sisäpihat, viherkatot, viherrakenteet ja puistot, jotka tarjoavat kaupunkilaiselle yhteyden luontoon.

Kristillisdemokraattien kuntavaaliohjelma on kotoinen ja leppoisa, ja siksi myös hiukan tehoton. Visuaaliset elementit ovat minimissään, rivit ja kappaleet pitkiä. Suhmurointi, korruptio, perheet, maahanmuuttajat, vanhukset, mukavat kohtaamispaikat, prosenttitaide ja kaavoitus seuraavat tekstissä rauhallisesti toisiaan. Kristillisdemokraattien kuntavaaleissa on kysymys läheisyydestä, inhimillisyydestä ja yhteisöllisyydestä. Vaaliohjelman perustella ne ovat suomalaista vaatimatonta laatua, joka ei halua tehdä itsestään numeroa.

Toista maata on Vasemmisto, jonka kuntavaaliohjelma koostuu neljästä kärjestä. ”Vasemmistoliiton edustajat sitoutuvat työskentelemään sen eteen, että” kärkien alakohdat toteutuvat kunnassa.

Parempi työllisyys ja hyvät työehdot on yksi kärjistä. Työ on Vasemmiston kuntatyömaalla keskeinen rakennusaine. Verbien käskymuodot tehostavat vaikutelmaa lujasta niin sanotusta luterilaisesta työmoraalista, vaikka luterilaisuus ei muuten Vasemmiston keskeisintä oppipohjaa liene.

Perussuomalaisten kuntavaaliohjelma viihdyttää lukijoitaan soinilaisella sanailutaidolla. ”Läheisyys lämmittää kaikenikäisiä.” ”Jokainen ihminen haluaa tulla kohdatuksi, eikä hymy maksa mitään.” ”Ihmiset matkustakoot ja tutustukoot maailmaan, mutta annetaan broilerin pysyä omassa maassaan.” Näin puhuu suomalainen suomalaiselle.

Vaaliohjelman lukee mielikseen. Samalla olisi helppo nielaista sellaisenaan moni omasta poikkeava mielipide. Mielipiteet on kuitenkin paitsi lausuttu, myös nasevasti ja yksinkertaisesti perusteltu, mikä haastaa toisin ajattelevan lukijan kunnioittamaan jokaisen oikeutta omaan mielipiteeseensä.

KUNTAVAALIT OVAT PUOLUEIDEN KOSINTAMENOJA

Henkilöt: **Kunta**
 Keskusta
 Sdp
 Kokoomus
 Vasemmisto
 Kd
 Vihreät
 Perussuomalaiset

Kunta seisoo keskellä näyttämöä rajojen sisällä. Ympärillä laajassa ringissä Keskusta, SDP, Kokoomus, Perussuomalaiset, KD, Vihreät ja Vasemmisto, jotka kaikki yrittävät voittaa Kunnan suosion.

KESKUSTA

(Polvistuu paikallaan.) Meillä olisi mahdollisuus rakentaa hyvää ja turvallista tulevaisuutta itsellemme ja läheisillemme, pitää toisistamme huolta ja vaikuttaa kotikuntamme asioihin. Yhdessä olemme vahvempia suurtenkin muutosten keskellä, kun vahvistamme yhteisöllisyyttä ja toisista välittämistä. Ei ne enkä minä, vaan ME.

KOKOOMUS

(Kävelee Kunnan luo, heittää kätensä tämän harteille.) Kunnat, kumppanit ja verkostot kiinnostavat Kokoomusta entistä enemmän. Yksikään kunta ei menesty yksin. Kunta tulee olemaan jatkossa alusta erilaisille toimijoille ja kumppanuuksille.

KD

(Tulee kahvipannu ja kuppi kourassa Kunnan luo, kaataa tälle kahvia.) Kun puhumme uudistuksista, tarkoitamme asioiden tekemistä tehokkaammin, jolloin säästöä syntyy samalla, kun arjen sujuvuus ja ihmisten hyvinvointi paranee. Esimerkiksi perheiden hyvinvointi lisääntyy kotipalvelua tarjoamalla. Meidän kunnanvaltuutettumme ovat helposti lähestyttäviä kuntalaisten edusmiehiä, jotka kuuntelevat kuntalaisten huolia herkällä korvalla ja samalla kantavat vastuuta kokonaisuudesta.

KOKOOMUS

(Haastaa KD:tä.) Ihmisten kuunteleminen on meille tapa toimia. Lähdemme näihin kuntavaaleihin korvat enemmän auki kuin koskaan aiemmin. *(Kunnalle)* Olemme keränneet koko syksyn ajan eri puolilla Suomea ihmisten näkemyksiä ja ajatuksia kuntanäkemyksemme pohjaksi. Aineistoa on kertynyt paljon, ja kyselyiden kautta olemme tavoittaneet kasvokkain tai sähköisesti viisinumeroisen määrän suomalaisia.

PERUSSUOMALAINEN

(Lähestyy Kuntaa, houkuttelee tätä luokseen heiluttamalla porkkanoita.) Porkkanoita, porkkanoita! Kaikkein järkevin tapa vaikuttaa väestörakenteeseen ja huoltosuhteeseen on kannustaa suomalaisia ihmisiä synnyttämään lisää lapsia. Lapset pitävät tulevaisuudessa hyvinvointiyhteiskunnan rattaat pyörimässä. Pienet ihmiset ovat tulevaisuuden työntekijöitä, päättäjiä, kuluttajia. Porkkanoita, porkkanoita! Ei tyttöjen ja poikien vessojen ideologiselle yhdistämiselle! Tyttöjen ja poikien WC:t on säilytettävä kouluissa – se on ihmisoikeus. Tytöt saavat olla tyttöjä ja pojat poikia. Suhtaudumme kriittisesti moniin ideologiisiin kasvatuksen ja feminismin ajatuksiin. Vaikka tarkoitus saattaakin alun perin olla hyvä, hukkuu lapsi helposti pesuveteen.

VIHREÄT

(Juoksee estämään Perussuomalaisen etenemistä kohti Kuntaa.) Maan hallitus leikkaa ihmisten hyvinvoinnista ja lastemme koulutuksesta! Maan hallitus on yrittänyt poistaa kaikkien lasten yhtäläisen oikeuden päivähoitoon ja kasvattanut päivähoidon ryhmäkojoja. Vaikka hallitus leikkaa historiallisella tavalla koulutuksesta, kunnissa voidaan valita toinen tie. Monessa kunnassa on jo noustu vastarintaan! Tehdään kouluistamme jälleen maailman parhaita!

VASEMMISTO

(nostaa kättään ja käärii hihat) Me sitoudumme työskentelemään! Oppimistulokset ovat laskeneet ja alueelliset sekä sukupuolten väliset erot ovat kasvaneet. Meidän tulee varmistaa, että suomalainen koulutusjärjestelmä on jatkossakin maailman paras. Sipilän hallitus on heikentänyt varhaiskasvatuksen laatua. Me sitoudumme työskentelemään!

SDP

(Innostuu.) Yhteisesti kerätyt verovarot on tarkoitettu palveluihin, eikä yksityisten yritysten voittoihin tai veroparatiiseihin. Me emme usko hallituksen leikkauslinjan tuovan ratkaisua Suomen tilanteeseen.

VASEMMISTO

Sote-uudistuskin on oikeistohallituksen käsissä lähtenyt sivuraiteille, kun palveluiden turvaamiseen tähtäävästä hankkeesta on tullut yksityistämisen- ja yhtiöittämisprojekti.

PERUSSUOMALAISET

Pitää tulla toimeen! Vaadimme kirjattavaksi, mitkä asiat ovat kunnalle erityisen tärkeitä. Vaadimme kirjattavaksi, mihin tuotteisiin verorahoja laitetaan ja mihin hankkeisiin verorahoja laitetaan. Kesytämme sotesta ihmisten palvelijan!

SDP

Kaikille mahdollisuus terveydenhoitoon! Asiakasmaksut eivät saa estää lääkäriin pääsyä ja tarvittavaa hoitoa! Resursseja sosiaalipalveluihin, kotiapuun ja tarvittavaan arjen turvaan! Ennakoivaa hyvinvointityötä! Riittävästi hoitajia vanhuksille! Päivähoitoon riittä-

vät ja hyväkuntoiset toimitilat ja sopivan kokoiset ryhmät! Eikä korkeita päivähoitomaksuja! Kouluihin laaja kielivalikoima, monipuolista kerho- ja harrastustoimintaa! Joka nuorelle opiskelupaikka! Maksuton sivistyspolku! Ilmaiset ja edulliset liikunta- ja kulttuuripalvelut! Asumisneuvontaa! Lähiöiden peruskorjaaminen, ryhmärakentamista, yhteisöasumista! Joukkoliikennettä kehitetään! Asumisen hinnan alentaminen!

VIHREÄT

(Vaientaa SDP:n viittaamalla Kuntaan päin.) Ihmiset ovat oman arkensa parhaita asiantuntijoita.

KUNTA

(Katsoo kaikkia) En ole vielä valmis sitoutumaan yhteen ja ainoaan.

KESKUSTA

(Polvistuu arasti hiukan lähemmäs Kuntaa.) Keskusta kannattaa osittaiskuntalaisuutta! Työn muutos ja etätyömahdollisuuksien paraneminen, eläkepäivien vietto, eroperheiden lapset, vapaa-ajan asukkaat ja luonnonläheisyydestä tai kulttuuripalveluista nauttiminen lisäävät elämistä usealla paikkakunnalla. Minä puolustan sinun oikeuttasi päättää omasta tulevaisuudestasi.

KOKOOMUS

(Kiilaa Keskustan eteen ja tarjoaa kukkia Kunnalle.) Kunnat erilaistuvat ja saavat luvan tehdä asioita parhaaksi kokemallaan tavalla. Olemme me eri kokoisiakin, mutta Kokoomus ottaa sen huomioon. Vapaakuntakokeilu tulee ottaa laajasti käyttöön. Kunta saa itse päättää miten palvelunsa järjestää, kunhan saavuttaa asetetut tavoitteet.

Kunta pudottaa kukat maahan.

KD

(Tarjoaa kahvin lisäksi pullaa. Kunta torjuu.) Kristillisdemokraatit tahtovat sujuvaa yhteisöllisyyttä, talkoohenkeä ja asukasaktiivisuutta. Monilla paikkakunnilla on kehitetty kevytyhteisöllisyyttä. Suhtaudun tähän ilmiöön kannustavasti ja tarjoan sille mahdollisuuksia. Voitte järjestää esimerkiksi ravintolapäiviä siivouspäiviä, tempauksia, korttelijuhlia, teemapäiviä ja muita tapahtumia, joihin osallistuminen on kertaluonteista, hyödyllistä ja hauskaa.

PERUSSUOMALAISET

(Asettuu kädet puuskassa moittimaan muita, selin Kuntaan) Järjestelmällä tulee olla kasvot ja selkeä koordinaatiovastuu. Kuntalaisen ja hyvinvoinnin edun täytyy toteutua kaikilla tasoilla ja kaikissa uudistuksissa. Kunnallispolitiikka ei ole rakettitiedettä. Jos politiikko ei puhu ihmisten kieltä, hänet voidaan vaihtaa. Pitää tulla toimeen!

(Kääntyy Kunnan puoleen ja antaa hänelle neuvon:)

Suomalaisten hyvinvoinnin tulee aina mennä maailmanparantamisen edelle. Kannustamme kuntia perustamaan hyvinvointilautakuntia, jotka toimisivat kuntalaisten kokemusten ja äänen välittäjinä eri palveluiden suuntaan.

Kunta ja Perussuomalaiset tuijottavat toisiaan. Lopuksi Perussuomalaiset poistuu takavasemmalle.

PERUSSUOMALAISET

Eikä väärin voi äänestää, vaikka joku niin kehtaisikin väittää.

VIHREÄT

(Polvistuu Kunnan eteen, tarjoaa sormusta.) Tahdotko olla avainasemassa tulevaisuuden alojen edistäjänä omassa kunnassamme, edistää luomutuotantoa, kiertotaloutta, digitaalisuutta, pudasta teknologiaa? Ilmastonmuutos on pysäytettävä nyt, jotta lapsillemme jäisi elinkelpoinen maailma. Jos maan hallitus hidastelee, kunnissa voidaan toimia.

Kunta tuijottaa Vihreitä.

VIHREÄT

Kunnissa ei ole meitä ja heitä. On vain yhdenvertaisia asukaita varallisuuteen, sukupuoleen, ihonväriin tai etniseen taustaan katsomatta. Pidetään huoli, että kunnan palveluissa huomioidaan seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien ihmisten oikeudet ja tarpeet. Lähisuhdeväkivallan uhrilla tulee olla turvakoti. Yhdessä voimme auttaa uusien työpaikkojen syntymistä, tukea niitä, jotka ovat työtä vailla ja nostaa ihmisiä kyykyttämisen sijaan, jos niin valitsemme. Päätös on sinun.

Vihreä on liikuttunut puheestaan. Kunta jatkaa tuijottamistaan. Vihreä menee paniikkiin, ottaa mustan huivin ja sitoo sillä silmänsä.

VIHREÄT

Lisään ihmisten yhdenvertaisuutta käyttämällä anonymia rekrytointia! *(Haparoï käsillään Kunnan suuntaan.)*

KUNTALAINEN

(läpsäisee Vihreitä kädelle) Päätös on minun!

Vihreät konttaa pettyneenä takaisin piirin kehälle.

KESKUSTA

(Ryömii Kunnan jalkojen juureen.) Digitaalisuus antaa mahdollisuuksia, kun vain uskalamme ottaa sen rohkeasti käyttöön! Digitalisaatiota edistämällä voidaan osaltaan parantaa kotikuntien palveluja, tehostaa toimintaa sekä luoda uusia työpaikkoja ja yrityksiä. Ja digiverkkoratkaisut mahdollistavat etätyön!

KOKOOMUS

(Tunkeutuu Keskustan ja Kunnan väliin, väläyttää hymyn.) Tiedätkö mikä on palvelualoite?

Kunta pyörittää päätään.

KOKOOMUS

Palvelualoite on kilpailutuksen muoto, jossa aloite on yrittäjällä. Yrittäjä voi esittää paremman ja edullisemman palvelun ja kaupunki on velvollinen vertaamaan sitä itse tuotamaansa. Luottamushenkilötkään eivät ole vain päätöksentekijöitä, vaan heidän roolinsa tulee korostumaan entistä enemmän oman kuntansa kehittäjinä, markkinoijina ja erilaisen verkostojen vetäjinä! Ja fiksusta veronmaksajien rahojen käytöstä pitää palkita!

Yrittää suudella Kuntaa. Kunta tyrkkää Kokoomuksen kauemmas.

VASEMMISTO

(Käärii jälleen hihansa) Me sitoudumme työskentelemään! (Rientää Kunnan nenän eteen.) Lisäämme työntekijöidemme vaikutusmahdollisuuksia omiin työaikoihinsa. Sillä lailla pidennetään eläkeikää lähenevän työuraa ja estetään ennen aikaista eläköitymistä. Tuen työssäjaksamistasi työnkierrolla, koulutuksella ja työajanlyhennykselläkin, jos haluat. Haluatko?

Kunta pyörittää päätään ja siirtyy näyttämön reunalle istumaan. Katsoo puolueiden toimintaa kuin telkkariohjelmia. KD ryhtyy tarjoilemaan kahvia toisille puolueille.

KD

Näemme jokaisen ihmisen lähimmäisenä, emme säästökohteena tai taakkana. Ketään ei saa jättää heitteille.

Kaikki puolueet kaivavat kätköistään kahvitarvikkeet ja tarjoilevat toisilleen kahvia.

Lähteet:

Vasemmisto:

<http://kuntavaalit.vasemmisto.fi/>

Kristillisdemokraatit:

http://www.kd.fi/files/2016/11/Kuntavaalit2017_Kuntavaaliohjelma_hyvaksytty_lopulin.pdf

Kokoomus (Kokoomuksen virallinen kuntavaaliohjelma ei ollut vielä ilmestynyt, kun kirjoitin artikkelia):

https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/frantic/kokoomus/kaikille_hyva_kunta_IS-SUU1.pdf

Keskusta:

<http://www.huolenpitoa.fi/loader.aspx?id=e5e2b5dd-b8d6-473c-9caa-8abfccba72f4>

SDP (SDP:n virallinen kuntavaaliohjelma ei ollut vielä ilmestynyt, kun kirjoitin artikkelia):

<https://drive.google.com/file/d/0B8AFa3xbB8dpbXlnTndUaGQ0d2s/view>

Vihreät:

https://www.vihreat.fi/sites/default/files/kuntavaaliohjelma_taitettu_valmis_0.pdf

Nationalismin nousu uhkaa Suomen kulttuuria

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) päivittää parhaillaan kulttuuripoliittista strategiaansa, jossa arvioidaan muun muassa kulttuuripolitiikan toimintaympäristön muutoksia. Edellinen strategia on laadittu vuonna 2009. Uusi luonnos linjaa ministeriön kulttuuripolitiikkaa vuoteen 2025 saakka eli yli hallituskausien.

Ministeriö pyysi viime syksynä kulttuurialan järjestöiltä lausuntoja strategialuonnoksesta. Lausuntoja tuli 109 järjestöltä. Toimintaympäristön muutoksia vuoteen 2025 kommentoi 98 lausunnonantajaa.

Digitaalisuus ei pelasta kulttuuritoimialaa

OKM:n luonnoksen mukaan digitaaliset innovaatiot synnyttävät tulevina vuosina uutta tekemisen ja jakamisen mediakulttuuria. Luovuuteen ja aineettomaan arvoon perustuvien toimintojen merkitys elinkeinoelämässä ja taloudessa kasvaa. Digitalisaation avulla kulttuuritarjontaa voidaan lisätä syrjäseuduillakin.

Lausunnonantajista moni myöntää tämän todeksi, mutta ei varauksetta. Mediakulttuuriyhdistys m-cult ry kritisoi sitä, että näkökulma taiteeseen ja kulttuuriin on luonnoksessa välineellinen. Luonnos tekee kulttuurista sisältöjä, palveluja ja tuotteita, joille digitalisaatio on vain kanava, vaikka digitaalinen taidekin on olemassa.

Sen sijaan suomalaisen mediataiteen levityskeskus AV-arkki näkee digitaalisuuden nimenomaan tallennus- ja jakelumuotona, ja siinä piilee taiteelle myös vaara.

– Ammattimainen taiteen tekeminen kyseenalaistuu, kun digitaaliset itseilmaisun ja jakamisenvälineet ovat kaikkien saatavilla ja kulttuuriamme määrittävät itseoppineet tekijät taiteilijoiden lisäksi.

Suomen elokuvasäätiö huomauttaa, että ammattimaisten sisällön tuottajien sisältöä on jo nyt saatavilla liikaa maailmanlaajuisesti.

– Sisällön kokijan näkökulmasta on vaikea löytää kuluttajalle relevantteja teoksia, ja tarve erilaisille sisällön ”portinvartijoille” säilyy. Vertaissuosittelu vahvistaa ”yhdennielisten yhteisöjen” syntymistä sekä yhteiskunnallisen keskustelun polarisointia.

Kun kaikki tuottavat sisältöjä, kehitys johtaa Suomen elokuvasäätiön mielestä siihen, ettei sisällöistä tarvitse maksaa kenellekään.

Taide ja kulttuuri ovat muutakin kuin elämysten ja hyvinvoinnin tuotantoa

OKM ennustaa lisääntyvää kysyntää elämyksellisille ja hyvinvointia lisääville taiteen ja kulttuurin tuotteille ja palveluille, etenkin sosiaali- ja terveyspalveluissa. Yleisöstä tulee kuitenkin vaativampaa ja 24/7-yhteiskunta vaatii esitys- ja aukioloaikojen lisäämistä.

– Yhteiskunnassa, jossa kaiken pitäisi olla saatavilla koko ajan netissä, helposti ja mieluiten ilmaiseksi, ei välttämättä arvosteta laadukkaita kulttuurisisältöjä ja niiden tekijöitä. Saattaa käydä juuri päinvastoin, kommentoi Suomen tietokirjailijat ry.

Taiteen ja kulttuurin tuotteistaminen hyvinvoinniksi ja elämyksiksi ärsyttää useita lausunnonantajia, muun muassa Suomen Kuvataidejärjestöjen Liittoa, Suomen Kirjailijaliittoa ja Taidemaalariliittoa.

– Taiteen itseisarvo pitää tunnustaa, jos halutaan että meillä on tulevaisuudessakin uutta, kehittyvää kulttuuria. Välineeksi tehty taide ei välttämättä synnytä mitään uutta, eikä voi toimia kulttuurin kehityksen edistäjänä. Hyvinvointitaiteessa on myös tärkeää miettiä, mikä on oikea tarve ja mikä keinotekoisesti luotua. Myös esim. vanhukset haluavat laadukkaita, aitoja taide-elämyksiä, ei välttämättä pelkästään ”hyvinvointia luovaa” taidetta, Taidemaalari liitto napauttaa.

Taiteilijajärjestöjen yhteistyöjärjestö Forum Artis on samoilla linjoilla.

– Visioidut ansaintalogiikat tarjoavat taiteilijoille toki uusia mahdollisuuksia, mutta on syytä muistaa, ettei taide ole pelkkää palvelua tai viihdetarjontaa, vaan myös subjektiivista ja uutta etsivää itseisarvoista toimintaa.

Kulttuurilla nationalismia vastaan

Edelliseen kulttuuripolitiikan strategiaan nähden luonnoksessa nostetaan aivan uutena ilmiönä ja kulttuurin uhkana esiin nationalismin nousu.

– Kansainvälistyminen ja globalisoituminen jatkuvat. Toisaalta nationalistiset virtaukset voivat ylikorostua myös Suomessa. Yhteiskunnallisen ilmapiirin kiristyttyminen ja nationalististen virtausten voimistuminen lisäävät kulttuurisen keskustelun ja vuoropuhelun tarvetta. Joudutaan muistuttamaan kulttuurin merkityksestä ja kulttuuripolitiikan tavoitteista sekä ihmis- ja kansalaisoikeuksien sekä demokratian merkityksestä yhteiskunnallisen toiminnan arvoperustana.

Nationalismiin lausunnonantajat tarttuivat hanakasti. Satakuntaliittoa hämmentää käsitteen käyttö vahvasti ja negatiivisessa merkityksessä. Turun kaupungin vapaa-aikatoimiala ehdottaa, että nationalismin kielteisen sävyn sijaan puhuttaisiin yhteiskunnan polarisoitumisesta.

Suomen Kulttuurirahasto pelkää, että luonnoksen sanamuodot synnyttävät kuvan, että kulttuuristrategialla olisi yhteiskuntapoliittisia tai puoluepoliittisia päämääriä.

– On selvää, että nationalismin käsite on erimerkityksinen kuin se oli vaikkapa kansallisromantiikan aikaan. Tästä huolimatta kysymys taiteen kansallisesta omaleimaisuudesta vs. kosmopoliittisuudesta on ikivanha teema, joka kuuluu normaalin kulttuurikeskustelun piiriin eikä pelkisty karikatyyrimaiseen ”nationalismiin” (vrt. Guggenheim-kiista). Monet Suomen taiteen merkkiteokset on luotu nimenomaan vahvan nationalismin kaudella, ja näillä taiteilijoilla oli samaan aikaan kiinteät yhteydet ulkomaailmaan.

Ruotsinkieliset eivät ole Suomen ainoa kielivähemmistö

Ulkomaalaisten osuus väestöstä tulee lisääntymään vuotta 2025 kohti mennessä. OKM vakuuttaa kaksikielisyyden rikastuttavan kulttuuriamme edelleen, vaikka ruotsinkielisen väestön suhteellinen osuus väestöstä pienenee.

– Syntyy painetta siihen, että monikulttuuristumisen tulee näkyä nykyistä vahvemmin taide- ja kulttuurilaitosten ja muiden toimialan toimijoiden toimintatavoissa sekä ohjelma- ja palvelutarjonnassa. Ruotsinkielisen kulttuurielämän tarpeet voivat vaatia uutta huomiota, kirjoittaa OKM luonnoksessa.

Tätä eivät lausunnonantajat purematta niele. Muun muassa Suomen museoliitto ja Suomen Kansanmusiikkiliitto ihmettelevät, miksi saamelaisten, romanien ja muiden vähemmistökielisten kulttuurielämän kehittäminen ei saa OKM:ltä huomiota.

Sen sijaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston Svenska enheten för bildningsväsendet on ilahtunut kaksikielisyyden huomioimisesta. Se kuitenkin toivoo, että huomio ei jäisi pelkästään ajatuksen tasolle, vaan lisäisi valtion tukea ruotsinkielisten kulttuurille ja taiteelle. Tällä hetkellä se on lausunnon mukaan lähes yksinomaan yksityisten tahojen ja kolmannen sektorin rahoittamaa.

Neogames Finlandin Kari-Pekka Hiltunen katsoo kielikysymystä kansainvälistymisen kannalta.

– Se, että kulttuuriset sisällöt on luotu suomen tai ruotsin sijaan vaikkapa ranskaksi tai saameksi ei vähennä niiden kansallista kulttuurista arvoa tai merkitystä. Erityisesti kansainvälisille markkinoille tähtäävien kulttuurisisältöjen osalta esimerkiksi englanti ja kiina ovat vuosi vuodelta merkittävämmässä roolissa.

Fakta:

Kulttuuripoliittinen strategia määrittelee ensisijaisesti opetus- ja kulttuuriministeriön virkamiesten tavoitteet kulttuuripolitiikan ohjaamisessa. Toteuttamisessa otetaan huomioon nykyisen ja tulevien hallitusten hallitusohjelmat.

Kulttuurijärjestöjen ja kulttuurialan toimijoiden antamat lausunnot otetaan huomioon kulttuuripolitiikan strategian lopullisen version muokkaamisessa.

Linkit alkuperäisiin lähteisiin:

<http://minedu.fi/kulttuuri/linjaukset>

strategia vuoteen 2020 <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75641/opm12.pdf>

lausuntopyynnöt vuoteen 2025 ulottuvasta strategiasta: <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=a1b4e766-da8e-4178-b8cf-95f17203aef2>

NATIONALISMIN NOUSU UHkaa SUOMEN KULTTUURIA

Henkilöt: (OKM:n) Virkamies
Lapsi-ja-nuori
Sosiaali- ja terveyshuolto
Digitaalisuus
Nationalismi

Taidejärjestöt:

Arkkitehtuurikeskus (ry, Hanna Harris)
AV-arkki (ry)
ICOM Finland
 (Kansallinen) **audiovisuaalinen instituutti**
 (Mediakulttuuriyhdistys) **m-cult**
Neogames Finland (ry, Hiltunen Kari-Pekka)
Suomen Kansanmusiikkiliitto
Suomen Kirjailijaliitto (ry)
Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura (Hanna Lämsä)
Suomen Kulttuurirahasto
Suomen Kuvataidejärjestöjen Liitto (ry, Hirvonen Harri)
Suomen Museoliitto
Suomen tietokirjailijat (ry.)
Taidemaalariliitto (ry)
Taideyliopisto

Julkishallinto:

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto (aluekehityspäällikkö Raimo Turunen)
Satakuntaliitto
 Länsi- ja Sisä-Suomen AVI (aluehallintovirasto), **Svenska enheten för bildningsväsendet**

Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) virkamies kulkee kohti vuotta 2025. Virkamiehen takinliepeestä pitävät kiinni Lapsi-ja-nuori ja Sosiaali- ja terveyshuolto. Virkamiehen kädessä on luonnoslehtiö ja kynä. Kirjoittaa kävellessään ympärilleen vilkuilematta. Julkishallinto seuraa Virkamiestä välimatkan päässä kuin varjo, mitä hän tekeekin.

Virkamies:

Tämä on luonnos kulttuuripolitiikan strategiasta, joka ulottuu vuoteen 2025... Hmmm... Kulttuuripolitiikan toimintaympäristön muutos vuoteen 2025... Yhteiskunnalliseen kehitykseen Suomessa ja EU:ssa liittyy epävarmuustekijöitä... Kansainvälistyminen ja globalisoituminen jatkuvat... Taloustilanne säilyy ainakin lähivuodet hyvin vaikeana..... Ilmastomuutoksen torjunta... Kestävä kehitys... Väestö keskittyy suurimpiin kasvukeskuksiin...

Virkamies kohottaa katseensa ja puhuu muille roolihenkilöille.

Virkamies:

Onko näkemys kulttuuripolitiikan toimintaympäristömuutoksista perusteltu – jos ei, miltä osin se on virheellinen tai puutteellinen?

Virkamies kompastuu tiellä istuvaan Digitaalisuuteen.

Virkamies:

Digitaalisuus! Digitaalinen kehitys tuottaa innovaatioita, joista osa on jo nähtävissä, osa tulee eteen yllättäen.

Digitaalisuus valpastuu, nousee ja juoksentelee ympäriinsä ja pistää näyttämön maise-maa uusiksi.

Digitaalisuus:

Muutosta! Tuotantorakenteet muuttuvat! Elinkeinorakenteet ja työrakenteet muuttuvat! Kysyntä, kuluttaminen ja elämäntavat muuttuvat! Esteet pois EU:n digitaalisilta sisämarkkinoilta!

Virkamies:

(Digitaalisuudelle) Alueellisten kulttuuripalvelujen turvaamisessa digitalisaation avulla voidaan monipuolistaa tarjontaa ja turvata alueelliset kulttuuripalvelut.

Digitaalisuus:

Uusia digitaalisia tuotteita, palveluja ja yritystoimintaa! Digitaalisia kulttuuripalveluja syrjäseuduille!

AV-arkki:

Digitaalisuus ei ole ratkaisu, vaan tallennus- ja jakelumuoto.

m-cult:

(juoksee Digitaalisuuden rinnalle, ottaa kädestä kiinni) Digitalisaatio ei ole kulttuurille ulkopuolinen ilmiö, pelkkä kanava sisällöille. Digitaalisen taiteen piirissä luodaan innovaatioita. *(yhteinen vauhti hidastuu)*

AV-arkki:

(katsoo Digitaalisuutta ja m-cultia) Ammattimainen taiteen tekeminen kyseenalaistuu kun digitaaliset itseilmaisun ja jakamisen välineet ovat kaikkien saatavilla ja kulttuuriamme määrittävät itseoppineet tekijät taiteilijoiden lisäksi.

Arkkitehtuurikeskus:

(Digitalisaatiolle) Sinä olet yksi merkittävimmistä kulttuuritoimialaan kohdentuvista muutoksista. *(muille roolihenkilöille)* Me kulttuuritoimijat tartumme nopeasti ajan hetkessä kiinni oleviin keskusteluihin ja ilmiöihin!

Julkishallinto seuraa tapahtumia hiukan kauempaa, kommentoi näyttämön laidoilta.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto:

Digitaalisuuteen tulisi suhtautua maltillisesti. Ne eivät tule aikaisempien teknologioiden tilalle vaan niiden rinnalle ja hakevat ajan myötä asemansa.

Syrjemmällä istuu yksikseen Suomen tietokirjailijat. Arkkitehtuurikeskus kerää muut roolihenkilöt yhteen ja vie heidät Suomen tietokirjailijoiden luo.

Arkkitehtuurikeskus:

Digitaalisuus näkyy myös syvemmän ja hitaamman ymmärryksen tärkeytenä. Ammattimainen taiteen tekeminen kyseenalaistuu kun digitaaliset itseilmaisun ja jakamisen välineet ovat kaikkien saatavilla ja kulttuuriamme määrittävät itseoppineet tekijät taiteilijoiden lisäksi.

Suomen tietokirjailijat:

Yhteiskunnassa, jossa kaiken pitäisi olla saatavilla koko ajan netissä, helposti ja mieluiten ilmaiseksi, ei välttämättä arvosteta laadukkaita kulttuurisisältöjä ja niiden tekijöitä. Saattaa käydä juuri päinvastoin.

Virkamies jättää Sosiaali- ja terveydenhuollon ja lähestyy taidejärjestöryhmää Lapsi- ja -nuori käsipuolessaan. Asettaa Lapsi- ja -nuoren heidän keskelleen. Taidejärjestöt ihmettelevät.

Virkamies:

Nykyhallitus lähetti teille tämän kärkihankkeen. Kehittäkää Lapsi- ja -nuorelle ohjattua kerhotoimintaa. Tehkää yhteistyötä eri taiteenalojen välillä.

Taidejärjestöt katsovat pitkään toisiaan ja torjuvasti Virkamiestä. Virkamies taluttaa Lapsi- ja -nuoren Digitalisaation ja m-cultin luo.

Virkamies:

Hyödyntäkää Digitalisaation mahdollisuuksia erityisesti digitaalisten kulttuurisisältöjen ja -tuotantojen välittämisessä ja vuorovaikutteisessa tuottamisessa. Käyttäkää sosiaalisen median kanavia, sähköisiä oppimisympäristöjä ja mobiiliratkaisuja. *(jättää Lapsi- ja -nuoren toisten huomaan, lähtee itse pois)* Hei hei!

2. KOHTAUS

Virkamies palaa Sosiaali- ja terveydenhuollon luo. Osoittaa taidejärjestöryhmää ja sanoo Sosiaali- ja terveydenhuollon luo.

Virkamies:

Saat noista prosentit. Taiteella on terveyttä ja hyvinvointia tukevia vaikutuksia.

Sosiaali- ja terveydenhuolto ryntää taidejärjestöryhmän luo, hiplaa niitä kuin vaatteita kaupassa.

Sosiaali- ja terveydenhuolto:

Otan prosentit tästä... ja tästä... ja tästä...

Taidejärjestöt ahdistuvat hiplailusta.

Virkamies:

Ei hätää. Tässä sovelletaan kokeilukulttuuria eli uusien toimintatapojen etsimistä ja testausta kokeilujen avulla.

Suomen Kirjailijaliitto:
Mitä ovat elämykselliset taide- ja kulttuuripalvelut? Entä hyvinvointia lisäävät?

Suomen Kuvataidejärjestöjen Liitto:
Elämyksellisen ja hyvinvointia lisäävää kulttuurituotantoa korostetaan liikaa.

Taidemaalari liitto:
Hyvinvointitaiteessa on myös tärkeää miettiä, mikä on oikea tarve ja mikä keinotekoisesti luotua. Myös esim. vanhukset haluavat laadukkaita, aitoja taide-elämyksiä, ei välttämättä pelkästään ”hyvinvointia luovaa” taidetta. Taiteen itseisarvo pitää tunnustaa, jos halutaan että meillä on tulevaisuudessakin uutta, kehittyvää kulttuuria.

Satakuntaliitto:
(kauempaa) Tärkeää on se, että kulttuuripalvelut nähdään laajemmin asukkaiden osallisuutta ja hyvinvointia lisäävinä palveluina.

Taideyliopisto tekee itseään tykö Sosiaali- ja terveydenhuollolle.

Taideyliopisto:
Taiteen kentällä ja taidealan koulutuksissa vaikuttavat osittain vanhentuneet käsitykset taiteilijuudesta ylläpitävät asenneilmapiiriä, joka hankaloittaa uudenlaisten taidealan asiantuntijatehtävien kehittymistä. Taiteilija-kehittäjät ja kulttuurinen hyvinvointityö ovat asiantuntijatehtäviä!

Sosiaali- ja terveydenhuolto jatkaa muiden hiplaamista, eikä ole muita erityisemmin kiinnostunut Taideyliopistosta. Taidejärjestöt käyvät aktiivisempaan vastarintaan.

Taidemaalari liitto:
Taide ei saa olla pelkkä hyvinvoinnin väline. Välineeksi tehty taide ei välttämättä synnytä mitään uutta, eikä voi toimia kulttuurin kehityksen edistäjänä. Taidetta ei saa ”tuotteistaa”!

Satakuntaliitto:
(kauempaa) Yritysten osaaminen ja toiminta tulee vahvemmin tunnistaa osana kulttuuripalvelujen kokonaisuutta! Kolmannen sektorin toiminta tulee vahvemmin tunnistaa osana kulttuuripalvelujen kokonaisuutta!

3. KOHTAUS

Sosiaali- ja terveydenhuollon valikoidessa prosenttitaidettaan Virkamies jatkaa kulkuun kohti vuotta 2025. Äkkiä hän näkee päämäärän suunnassa uhmakkaana seisovan Nationalismin, pelästyy ja menee maihin suojaukseen. Digitaalisuus pyörii Nationalismin ympärillä touhukkaana.

Virkamies:
Nationalistiset virtaukset voivat ylikorostua myös Suomessa!
Nationalismi lähestyy Virkamiestä nopeasti vuodesta 2025 ja alkaa murjota häntä.

Virkamies:

Muistutan kulttuurin merkityksestä ja kulttuuripolitiikan tavoitteista sekä ihmis- ja kansalaisoikeuksien sekä demokratian merkityksestä yhteiskunnallisen toiminnan arvopuustana!

Taidejärjestöt ja julkishallinto ryhmittyvät tappelijoiden ympärille

Arkkitehtuurikeskus:

Taiteella, kulttuurilla ja luovilla aloilla on olennainen rooli itsenäisen, uteliaan ja eri väestöryhmien välistä ymmärrystä lisäävän ajattelun ja toiminnan kehittämisessä.

Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seura: Ehdotamme, että tätä kohtaa muutetaan niin, että kansainvälisyydessä ja globalisaatiossa nähdään mahdollisuuksia.

Virkamies:

(on jäämässä alakynteen) Apua! Apua! Yhteiskunnallisen ilmapiirin kiristyminen ja nationalististen virtausten voimistuminen lisäävät kulttuurisen keskustelun ja vuoropuhelun tarvetta.

Julkishallinto kumartuu Virkamiehen puoleen ja hyssyttelee.

Satakuntaliitto:

Nationalismi-käsitteen käyttäminen näin vahvasti ja negatiivisessa merkityksessä on hämmäntävää. Kulttuurin mahdollisuudet tulisi nähdä lähinnä yhteen sovittavina monikulttuuristuvassa ja kansainvälistyvässä yhteiskunnassa ilman vastakkainasetteluja.

Turun kaupunki, Vapaa-aikatoimiala:

Puhut nationalismista kielteiseen sävyyn. Sen sijaan voisit puhua laajemmin yhteiskunnan polarisoitumisesta. Kansakunta polarisoituu, ja siksi tulisi ottaa voimakkaammin kantaa kulttuurisen osaamisen näkökulmasta, esim. medialukutaito.

Taidejärjestöt vetäytyvät kauemmas seuraamaan tappelua. Digitaalisuus juoksentelee kiireisesti heidän ja tappelijoiden välillä.

Suomen Kulttuurirahasto:

Virkamies mainitsi nationalismi ainakin kolmesti negatiivisessa sävyssä. Onko se niin merkittävä uhkakuva, että se on syytä nostaa esiin kulttuuristrategiassa?

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti:

”Nationalismin vaara” toistuu useasti tekstissä. Taiteen ja kulttuurin yhteydessä sormen heristely vaikuttaa yliampuvalta (onko näkyvissä taiteessa/kulttuurissa yltiönationalismia tai ylipäänsä nationalismia?)

Suomen Kulttuurirahasto:

On selvää, että nationalismin käsite on erimerkityksinen kuin se oli vaikkapa kansallisromantiikan aikaan. Tästä huolimatta kysymys taiteen kansallisesta omaleimaisuudesta vs. kosmopoliittisuudesta on ikivanha teema, joka kuuluu normaalin kulttuurikeskustelun piiriin eikä pelkisty karikatyyrimaiseen ”nationalismiin”. Tätä voi verrata esimerkiksi Guggenheim-kiistaan. Monet Suomen taiteen merkkiteokset on luotu nimenomaan vahvan nationalismin kaudella, ja näillä taiteilijoilla oli samaan aikaan kiinteät yhteydet ulkomaailmaan.

Nationalismi liittyy leppoisasti taidejärjestöjen ja julkishallinnon seuraan. Virkamies nousee ylös ja oikoo vaatteitaan ja hiuksiaan.

Virkamies:

Syntyy painetta siihen, että monikulttuuristumisen tulee näkyä nykyistä vahvemmin taide- ja kulttuurilaitosten ja muiden toimialan toimijoiden toimintatavoissa sekä ohjelma- ja palvelutarjonnassa. Ruotsinkielisen kulttuurielämän tarpeet voivat vaatia uutta huomiota.

Taidejärjestöt ja Nationalismi ällistyvät ja syntyy kiivasta vastaanvääntöä. Julkishallinnon ryhmästä Svenska enheten för bildningsväsendet hihkaisee sen sijaan riemusta, halua Virkamiestä.

Svenska enheten för bildningsväsendet :

Iloitsen, että maan kaksikielisyys otetaan kulttuuripolitiikan strategiassa huomioon voimavarana! (sävy muuttuu liikeneuvotteluksi) Mutta ... Ruotsinkielinen kulttuurielämä nojaa suurelta osin yksityisiin säätiöihin ja yrityksiin sekä kolmanteen sektoriin, koska se ei ole saanut tarpeeksi näkyvyyttä valtion kulttuuripolitiikassa. Kulttuuripalvelujen kehitys ei ole tasavertaista molemmilla kansalliskielillä. Yksityissektori ei voi kompensoida sitä, mikä julkiselta sektorilta jää puuttumaan. Selvä vastaus tähän olisi paikallaan.

ICOM Finland:

(Virkamiehelle) Miksi mainitset ruotsin kielen aseman, mutta saamen kieltä ei mainita?

Suomen Kansanmusiikkiliitto:

Miksi vain ruotsinkielinen kulttuurielämä? Myös muut vähemmistöt tulee ottaa huomioon kulttuurielämää kehitettäessä. Saamelaiset, romanit ja muut etniset vähemmistöt.

Suomen museoliitto:

Hieman silmiinpistävästi nostat esiin kaksikielisuuden ja ruotsin kielen aseman, kun samassa yhteydessä saamen kieli ja lisääntyvä monikielisyys jäävät vaille mainintaa.

Virkamies:

Ulkomaalaistaustaisen väestön osuus kasvaa. Maan kaksikielisyys pysyy kulttuurisena rikkautena, vaikka ruotsinkielisten suhteellinen osuus väestöstä vähenisi.

Neogames Finland:

Uusien vähemmistöryhmien myötä kielten kirjo kulttuuripolitiikassa on hiljalleen vahvistunut. Se, että kulttuuriset sisällöt on luotu suomen tai ruotsin sijaan vaikkapa ranskaksi tai saameksi, ei vähennä niiden kansallista kulttuurista arvoa tai merkitystä. Erityisesti kansainvälisille markkinoille tähtäävien kulttuurisisältöjen osalta esim. englanti ja kiina ovat vuosi vuodelta merkittävämmässä roolissa.

Virkamies:

Kulttuuripolitiikan strategia määrittelee strategiset tavoitteet kulttuuripolitiikan pitemmän aikavälin kehittämiselle. Strategia ulottuu yli hallituskausien, se on virkamiehen näkemys kulttuuripolitiikan kehittämisestä. Onko näkemykseni kulttuuripolitiikan toimintaympäristömuutoksista perusteltu – jos ei, miltä osin se on virheellinen tai puutteellinen?

LÄHTEET:

<http://minedu.fi/kulttuuri/linjaukset>

strategia vuoteen 2020 <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75641/opm12.pdf>

lausuntopyynnöt vuoteen 2025 ulottuvasta strategiasta: <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=a1b4e766-da8e-4178-b8cf-95f17203aef2>

Sipilän hallituksen kärkihanke 4: <http://valtioneuvosto.fi/hallitusohjelman-toteutus/osaaaminen/karkihanke4>

MUISTAN PUISTON KAUNEHIMMAN, IHANIMMAN HIETASAA- REN

2009–2010

Oulun kaupunki on ottanut Pellepyy Oy:n mukaan Hietasaaren asemakaavan suunniteluun. Yrityksellä on tavoitteena perustaa Ouluun huvipuisto.

– Oulusta on puuttunut sekä asukkaiden että matkailijoiden viihtyvyyttä parantava, merkittävä ja vetovoimainen matkailukohde, kertoo (Oulun kaupungin edustaja.)

Tekninen lautakunta huomauttaa, että suunnittelualue kokonaisuudessaan sisältyy rakennusperinnön, kulttuuriympäristön ja kaupunkikuvan kannalta arvokkaaseen Oulujoen suistoalueen. Osa huvila-alueen vanhoista rakennuksista on suojeltu asemakaavalla ja eteläpuolinen peltoalue on palstaviljelykäytössä.

– Huvipuisto kuitenkin kohentaisi sekä ympäristöä että kaupunkikuvaa. Pellepyyllä on tarvetta ja mahdollisuuksia matkailun, virkistyspalvelujen ja ulkoilun kehittämiseen ja monipuolistamiseen Nallikarissa.

Huvipuistohanke on herättänyt kaupunkilaisten keskuudessa vilkasta mielipiteenvaihtoa. Muun muassa liikennejärjestelyjen sujuvuudesta on kannettu huolta.

– Osallisille ja kunnan jäsenille varataan mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavan vaikutuksia sekä lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta, lupaa tekninen lautakunta.

2011

Kaupunginhallituksen kokouksessa 13.12.2011 tekninen lautakunta pyysi lupaa hakea Nallikarin ranta-alueen korjaustöihin rahoitusta Pohjois-Suomen kilpailukyky ja työllisyys -tavoiteohjelmasta. Ranta-alueen ongelmiksi lautakunta mainitsi muun muassa hiekan leviämisen ympäristöön ja leikkivälineiden vähäisyyden. Kaupunginhallitus myönsi luvan rahoituksen hakemiseen, mutta korjaushankkeen alkamisesta keskustellaan vielä erikseen, kun rahoituspäätös on saapunut.

Samassa kokouksessa Pellepyy Oy haki jatkoa suunnitteluvaraukselleen Hietasaaressa. Huvipuistohanke oli saanut laajaa kansainvälistäkin huomiota ja hanketta kohtaan oli osoitettu kiinnostusta myös venäläisten, kiinalaisten ja saksalaisten rahoittajien taholta, vaikkakaan rahoittajien sitoutumisesta ei vielä ollut varmuutta. Huvipuisto Kalevala Parkin suunnittelu ja brändäys oli edennyt ja huvipuistolaitteista oli tulossa kokonaisvaltaisia teemoitettuja elämyskokemuksia.

Kaupunginhallitus päätti jatkaa Pellepyy Oy:n suunnitteluvarausta Hietasaaresta äänestystuloksella 9–3. Kokouksessa esitettiin vastaehdotus, että huvipuistolle etsittäisiin Hietasaarta parempi sijoituspaikka.

2013

Pellepöyn ja Hietasaaren asukkaiden edustajat jatkoivat keskustelua huvipuiston sijoittamisesta Hietasaareen. Huvipuiston tieltä oli suunnitelmassa siirtää muualle kaupunkilaisten palstaviljelmit, mikä oli yksi kiivaan keskustelun aiheista sekä journalistisessa että sosiaalisessa mediassa.

Kaleva-lehti haastatteli huvipuistoyrittäjä Pellepöy Oy:tä huvipuiston sijoitusasiasta. Pellepöy Oy:tä eivät kiinnostaneet Hietasaaren tilalle tarjotut muut sijainnit kuten Tupos, sillä sen lähistöllä ei ole riittävästi majoituskapasiteettia.

Hietasaari-liike laittoi liikkeelle adressin kansallisen kaupunkipuiston perustamiseksi Hietasaareen ja sai sille tuhatkunta allekirjoittajaa. Lisäksi se vetosi luonnonrauhaan, eläimistön ja kasvuston suojeluun sekä häiriöihin, joita syntyisi liikenteen kasvusta.

Pellepöy vetosi huvipuiston taloudellisesti virkistävään ja kaupunkilaisia työllistävään vaikutukseen. Yritys pystytti kokeilumielessä yhden huvipuistolaitteen Nallikariin. Laitetta kävi käyttämässä kesän aikana noin kuusituhatta asiakasta, mitä yritys ei pitänyt häiritseväksi lisäyksenä Hietasaaren liikenteeseen.

Keskustelun alla oleva asemakaavaehdotus käsittää huvipuistoa suuremman alueen, Pellepöyn arvion mukaan huvipuisto veisi koko kaavoitusalueesta vain kymmenen prosenttia.

2013–2014

Hietasaari-liike perustettiin vuonna 2014 ajamaan Hietasaaren säilyttämistä lähinnä entisellään, ainakin suhteessa asemakaavoitukseen. Käytännössä liikkeen toiminta keskittyi huvipuiston poistamiseen kaavoitussuunnitelmista. Vuosina 2013–2014 kaupunki teki omasta ja kaupunkilaisten toivomuksesta useita erilaisia selvityksiä.

Luonto- ja maisemaselvitykset löysivät Hietasaaren alueelta useita suojeltavia tai varjeltavia kohteita, joista tosin harvat sijoittuivat suunnitellun huvipuiston tontille. Kaupunkilaisten taholta kuului myös ääniä, joiden mukaan Hietasaaren luontoarvot olisivat mitätömät.

Konsulttiyhtiö FCG teki huvipuiston sijaintipaikkavertailun, jossa matkailijoiden, matkailuliiketoiminnan ja sijoittajien näkökulmasta Hietasaari oli selvästi edullisin sijaintipaikka.

Huvipuiston meluvaikutuksia arvioitiin Suomen Tivolin toiminnasta mitattujen arvojen perusteella. Vain kaksi yhteisön käytössä olevaa huvilaa sijoittui sallittua suuremman melumäärän sisäpiiriin.

Kaupungin verkkosivuilla avattiin kaikille avoin kysely, jossa sai kertoa mielipiteensä Hietasaaren kehittämisestä. Tavoitteena oli saada aikaan vuoropuhelua alueen toimijoiden ja intressiryhmien välille. Tämä siitä huolimatta, että asioista oli käyty mediassa, sosiaalisessa mediassa ja varmasti vaikuttajienkin päin aktiivista keskustelua jo usean vuoden ajan.

Taisteluväsymystä alkoi olla jo ilmassa, siitä kertoi muun muassa erään oululaisen kommentti Kalevan Juttutuvassa (kansalaiskeskustelun areena): ”Valitukset kuitenkin aina hylätään. En tiedä yhtäkään projektia jota kaupunkilaisten vastuksesta olisi muutettu.”

Hietasaari-liike jatkoi taistelua julkaisemalla kaksi Minun Hietasaareni kirjaa, joista toinen käsitteli aktiivista lähiluontoa, toinen Hietasaaren yhteisöllistä elämää. Jälkimmäisen kirjan eräässä luvussa hyökättiin Kalevala Parkia – joksi huvipuistoa tässä vaiheessa oli alettu kutsua – vastaan osoittamalla Pellepyyn vähät ymmärtävän Kalevalan todellista merkitystä kulttuurille. Kirjakatkelma synnytti vaikutelman kulttuurisivistyneistön taistelusta rahaa palvovaa moukkaväkeä vastaan.

Lokakuu 2014

Konsulttiyhtiö Pöyry oli saanut kaupungilta pyynnön tehdä sidosryhmäselvitys Hietasaaren maankäytön kehittämisestä. Sidosryhmäselvitykseen sisältyi edellä mainittu kaupungin verkkosivujen sähköinen kysely, erillinen kysely huvipuiston tuleville käyttäjille eli Kastellin koululaisille, ja työpaja alueen neljälle kymmenelle toimijalle ja intressiryhmälle.

Sähköisen kyselyn tulokset oli selvityksessä ilmaistu pylväsdiagrammein ja arvioitu niiden merkitys sanallisesti. Tulokset osoittivat lähes poikkeuksetta enemmän tai vähemmän kielteistä suhtautumista Hietasaareen tulevaa huvipuistoa kohtaan.

Koululaisille tehdyssä kyselyssä näkyi heidän varovainen suhtautumisensa selkeiden mielipiteiden ilmaisuun. Vanhempaan ikäryhmään verraten heidän keskuudestaan löytyi kuitenkin huomattavasti enemmän huvipuistoon myönteisesti suhtautuvia.

Konsulttiyhtiön arvioista kirjallisessa raportissa kuultaa läpi pyrkimys – mahdollisesti kaupungin taholta asetettu tavoitekin – nähdä intressiryhmien kanssa pidetty työpaja lähinnä tilaisuutena kääntää mielipiteet huvipuistomyönteisiksi, sen sijaan, että se olisi avoin kuuntelevan keskusteluareena, kuten oli ilmoitettu.

Pöyryn raportissa kuvataan muun muassa työpajan tavoitetta näin: ”Keskustelun edetessä ja tietoisuuden lisääntyessä huvipuistohankkeen kokoluokasta muuttuivat työpajassa olleiden henkilöiden mielipiteet avarakatseisimmiksi myös sijaintipaikkojen suhteen.” Avarakatseisuutta ei siis haettu kaupungin tai konsulttiyhtiön silmiin, vaan sitä tarvittiin huvipuistohankkeen vastustajien katseeseen.

Vuodenvaihte 2016–2017

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Hietasaaren asemakaavan tammikuussa 2017 lähes kymmenen vuoden prosessiin jälkeen. Hietasaari-liike oli kerännyt viime hetkillä yli 1500 nimeä adressiin, jossa vaadittiin Hietasaaren säästämistä, ilmeisesti huvipuistolta. Liike järjesti myös pieneksi jääneen mielenosoituksen kaupungintalon eteen valtuuston kokouksen ajaksi.

Kaupunginvaltuustossa tuotiin esiin, että jo sata vuotta sitten julkaistussa asemakaavakartassa Hietasaari on osoitettu lähes kauttaaltaan rakennetuksi ja se sisältäisi kansankentän yleisötapatumia varten ynnä muuta, joka kokouksessa haluttiin tulkita tulevan huvipuiston historialliseksi alkupisteeksi.

Kaavapäätöksestä jätettiin pöytäkirjaan eriävä kaavan hylkäävä mielipide, joka ei kuitenkaan saanut taakseen riittävää enemmistöä äänestyksessä. Eriävässä mielipiteessä ehdotettiin, että huvipuisto vain leikattaisiin kaavasta pois, ja Hietasaaren kaavan voisi muuten hyväksyä. Perusteluksi esitettiin, että naapurikunta Kempele suunnittelee parhaillaan hiukan suuremman tontin varaamista huvipuistolle oheispalveluineen.

Todennäköisesti kaavapäätöksestä valitetaan kuitenkin hallinto-oikeuteen, joten kaavan lopullinen hyväksyminen siirtynee vielä kauas tulevaisuuteen.

Lähteet:

Oulun kaupungin kaupunginhallituksen, kaupunginvaltuuston ja teknisen lautakunnaan pöytäkirjat liitteineen.

Kalevan artikkelit ja Juttutuvan keskustelut

Forum24 21.6.2010

Hietasaaren luonto- ja maisemaselvitys 2013 (Ramboll Finland Oy ja Pöyry Finland Oy)

FCG Oy:n 2014tekemä sijaintipaikkavertailu Nallikariin suunnitellusta huvipuistosta

Laskennallinen ympäristömeluselvitys 2015, Promethor Oy.

Minun Hietasaareni -kirja, osa 2.

Pöyry Oy:n tekemä Oulun Hietasaaren maankäytön kehittämiseen liittyvä sidosryhmäselvitys

MUISTAN PUISTON KAUNEHIMMAN, IHANIMMAN HIETASAA- REN

1. KOHTAUS

Henkilöt: **Pellepyy** Oy, huvipuistoyrittäjä
Oulun kaupungin **Tekninen lautakunta**
Oulun **Kaupunki**
Oululainen 1
Oululainen 2
Kaleva-lehti

Tapahtuu vuosina 2009—2010 Hietasaarella, Mustasalmen alueella Holstinsalmentien varrella. Tekninen lautakunta, Pellepyy Oy ja Nallikari seisovat tontilla.

Pellepyy:

(Tekniselle lautakunnalle) Minulla olisi toiminnallisia tavoitteita. Ympäristöäkin koskevia tavoitteita on. Huvipuistoa ajattelin. Viihteellistä, mukaansatempaavaa, opetuksellista ja esteettistä huvipuistoa.

Tekninen lautakunta ottaa Oulun kartan ja näyttää sormellaan Nallikaria.

Tekninen lautakunta:

No mikäpä ettei. Nallikarin alueella olisi juuri alkamassa kaavoitusprosessi.

Tekninen lautakunta menee Oulun kaupungin luo.

Tekninen lautakunta:

Pellepyyllä on sekä tarvetta että mahdollisuuksia matkailun, virkistyspalvelujen ja ulkoilun kehittämiseen ja monipuolistamiseen Nallikarissa. Huvipuisto kohentaisi sekä ympäristöä että kaupunkikuvaa. Eiköhän otettaisi Pellepyy mukaan asemakaavan suunnitteluun?

Kaupunki:

No mikäpä ettei.

Tekninen lautakunta:

Se vain, että suunnittelualue kokonaisuudessaan sisältyy rakennusperinnön, kulttuuriympäristön ja kaupunkikuvan kannalta arvokkaaseen Oulujoen suistoalueeseen. Pohjoispuolinen metsäalue on lähes luonnonmukaista virkistysaluetta. Osa huvila-alueen vanhoista rakennuksista on suojeltu asemakaavalla. Eteläpuolinen peltoalue on palstaviljelykäytössä.

Kaupunki:

No mikäpä ettei.

Kaleva-lehti, Oululainen 1 ja 2 juoksevat paikalle ja kerääntyvät Teknisen lautakunnan, Pellepyyn ja Kaupunginhallituksen ympärille, jotka kertovat heille uutisen.

Kaupunki:

Oulusta on puuttunut sekä asukkaiden että matkailijoiden viihtyvyyttä parantava, merkittävä ja vetovoimainen matkailukohde.

Pellepyy:

Minä rakennan teille huvipuiston! Saatte elämyspalveluita, viihdettä, ravintolan ja erilaisia tapahtumia. Aluksi kesäisin, mutta myöhemmin tulee lisää palveluita ja ympärivuotista toimintaa.

Oululainen 1:

Kuka sitä huvipuistoa tarvitsee? Kun on yhdessä käynyt, niin on kaiken nähnyt. Pankaa vaan hietasaarelaiset hanttiin mokomalle ja tyhjänpäiväiselle riemuriihelle.

Oululainen 2:

Outoa, että muutetaan maaseututaajamasta omakotitalosta kaupunkiin ja sitten aletaan kiistää, että kaupungissa on ihmisiä, liikennettä ja rakennetaan. Voi jestas sentään.

Pellepyy:

Hankkeen valmistelu on tilanteessa, jossa pitää siirtyä puiston kehittämisestä vaiheeseen, jossa suunnitellaan jo fyysisiä laitteita ja rakennuksia.

Oululainen 2:

Kannatan huvipuistoa Hietasaareen, mutta korostan sanaa huvipuisto. Turha rakentaa mitään parin possujunan tivolia.

Oululainen 1:

Liikennejärjestelyjen puolesta Hietasaari on toivoton sumppu, vaikka rakennettaisiinkin mitä siltoja. Hietasaarta parempia paikkoja löytyy Oulusta vaikka kuinka monta. Miksi niistä ei saisi keskustella?

Tekninen lautakunta:

Osallisille ja kunnan jäsenille varataan mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavan vaikutuksia sekä lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.

Kaleva:

(kiertelee kertomassa ihmisille, jotka ovat kauempana) Pellepyy totesi, että ihmiset kaipaavat huvipuistoa alueelle! Paikka on hyvä, koska se on riittävän lähellä keskustaa!

2. KOHTAUS

Henkilöt: Oulun kaupungin **Tekninen lautakunta**
Pellepyy Oy, huvipuistoyrittäjä
Kaupunkipäättäjä 1
Kaupunkipäättäjä 2

Oulun kaupunginhallituksen kokous 13.12.2011

Tekninen lautakunta:

Nallikarin imagoa halutaan nostaa säilyttämällä sen omaleimaisuus ja rauhallisuus. Ranta-alueen ongelmakohdiksi ovat osoittautuneet muun muassa hiekan leviäminen ympäristöön ja leikkivälineiden vähäisyys. Ehdotamme, että Nallikarin ranta-alueen investointihankkeeseen haetaan osarahoitusta Pohjois-Suomen kilpailukyky ja työllisyys -ta-voiteohjelmasta.

Kaupunki 1:

Saahan sitä hakea, mutta hankkeen käynnistämisestä keskustellaan vasta sitten, kun rahoituspäätös on saapunut.

Pellepyy:

Huvipuisto Kalevala Park ei tarjoa pelkästään huvipuistolaitteita vaan kokonaisvaltaiset teemoitettut elämyskokemukset laitteista. Sisältö, brändi ja masterplan! Kalevala Park -konsepti on saanut laajan kotimaisen ja kansainvälisen huomion. Konseptia on pidetty suunnannäyttäjänä Skandinavian ja Venäjän matkailumarkkinoille! Rahoituksesta neuvotellaan kotimaisten, venäläisten, kiinalaisten ja saksalaisten rahoittajatahojen kanssa. Näiden osalta sitoutuminen vie vielä aikaa... Ehdotan, että suunnitteluvarausta jatketaan.

Kaupunki 1:

No mikäpä ettei!

Kaupunki 2:

Ehdotamme, että kaupunginhallitus etsii huvipuistolle Hietasaarta paremman sijoituspaikan.

Kaupunki 1:

Yhdeksän kolmea vastaan. Kaupunginhallitus päättää, että Pellepyy Oy:lle jatketaan suunnitteluvarausta Hietasaaresta.

3. KOHTAUS

Henkilöt: Pellepyy Oy, huvipuistoyrittäjä
Oululainen 1
Oululainen 2

Oululainen 1 istuu vuonna 2013 Hietasaarella viljelypalstallaan ja kuuntelee satakielen laulua. Pellepyy ja Oululainen 2 tulevat tontille pystyttämään huvipuistolaitetta.

Pellepyy:

Hei nämä palstaviljelmät siirretään! Kaupunki on osoittanut niille uuden paikan.

Oululainen 1:

Mene Tupokseen! Hus! Minä hoidan täällä mielenterveyttäni.

Pellepyy:

En mene. Sinne pitäisi mennä autolla. Siellä ei ole majoituskapasiteettia eikä muita virikkeitä.

Oululainen 2:

Nallikarin alueelle on parempaakin käyttöä kuin toimia muutaman itsekkään naukujan kesäpalstana, eiku palstat hiiteen, Nallikarin huvipuistoa rakentamaan ja pian!

Pellepyy pystyttää tontille yhden huvipuistolaitteen. Oululainen nousee ja yrittää estää pystytystä.

Oululainen 1:

Uusi viljelypalstojen paikka on täysin toivoton. Paikalla on 50 vuotta vanhaa istutettua mäntymetsää Siellä ei voida viljellä moneen kymmeneen vuoteen mitään.

Oululainen 2:

Ei tänne Hietasaareen tavallinen ihminen saa mitään viljelypalstaa. Täällä on jokakeväinen lanttumafia. Menepä astelemaan "tiluksille", niin on helvetinmoinen metakka. Huvipuistoaluetta suunniteltiin jo 90-luvun alussa. Rannassa oli polkuveneitä, surffeja ja jet-tejä vuokrattavana. Olipa jopa vesiliukumäki. Lisää ihmisiä vaan nauttimaan Suomen lyhyestä kesästä Nallikariin.

Oululainen yrittää huitoa Pellepyytä ja Oululainen 2:ta kansalaisadressilla.

Oululainen 1:

Perustamme Hietasaareen kansallisen kaupunkipuiston. Adressissa on jo tuhannen allekirjoittajaa!

Pellepyy:

Nallikarin matkailukeskittymä toisi töitä ja tuloja koko kaupungille! Miksi sinä vain huvipuistoa vastustat? Huvipuiston osuus Hietasaaren kaavoitusalueesta on vain kymmenen prosenttia.

Oululainen 1:

Hysss! Satakieli laulaa!

Oululainen 1 istuu kuuntelemaan satakieltä. Huvipuistolaitteelle ajaa yhtäkkiä kuusituhatta pyöräilijää, joista osa törmää vauhdissa Oululaiseen. Oululainen pitelee kipeää jalkaansa.

.

Oululainen 1:

Nyt astutaan oululaisten varpaille!

Pellepyy:

Oooh! Noin kuusituhatta asiakasta yhdessä kesässä. Ei se minun mielestäni ole merkittävä lisäys liikenteeseen. Liikenne ei ole avainkysymys vaan se, millä huvipuisto saadaan kannattamaan.

Oululainen 1:

Saari menee liikenteestä sekaisin!

Pellepyy:

Suomen suosituimmat matkailukohteet ovat huvipuistoja. Sitä paitsi Nallikari ei ole liikenteellisesti hankala vaan täysin hallittavissa. Tänne tehdään kiertoliittymiä.

4. KOHTAUS

Henkilöt: Oululainen 2
Hietasaari-liike
FCG, konsulttiyhtiö
Hietasaaren Asukas
Kaupunkilainen
Kaupunkipäättäjä

Hietasaaren metsikössä käy kuhina. Vuonna 2014 perustettu Hietasaari-liike vaeltaa Hietasaaren Asukkaan ja Luonto- ja maisemaselvityksen kanssa pitkin huvipuistolle suunniteltua tonttia. Oululainen 5 katsoo toimintaa lintutornista.

Oululainen 2:

Hiukan ihmetyttää nämä Hietasaaren kehitystä vastustavat vihervasemmistolaiset, kun he vetoavat Hietasaaren "luontoarvoihin"? Hietasaaren rannat ovat 90-prosenttisesti ruovikkoja ja soista pusikkoa jossa ei juuri luontoarvoja ole. Veikkaan että suurin osa Hietasaaren rakentamisen ja kehittämisen vastustajista ei ole IKINÄ edes käynyt tuolla pusikossa. Koska ei siellä ihan aikuisten oikeasti ole mitään puolustettavaa. Ei siellä ainakaan juuri ketään ikinä vastaan tule. Samanlaista ruovikkoa löytyy kaupungin ulkopuolelta miljoonia hehtaareja eikä se ketään kiinnosta.

Hietasaari-liike:

(Etenee kartta tutkien.) Valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristöalueen raja.... Monimuotoinen metsänreuna.... Sammakonleinikki, lietetatar tai paunikko... Salmen ranta luontoarvojen kannalta merkittävä alue....

Hietasaaren Asukas ottaa taskustaan Laskennallisen ympäristömeluselvityksen ja jatkaa Hietasaariliikkeen kanssa kiertelyä. Törmäävät FCG:n edustajaan, joka tekee Kaupungin kanssa sijaintipaikkavertailua.

FCG:

Seis! Teimme kaupungin pyynnöstä sijaintipaikkavertailun, jonka näkökulma on matkailijoiden, matkailuliiketoiminnan ja sijoittajien --

Hietasaaren Asukas:

Entä minun näkökulmani?

FCG:

-- Nykytilanteen ja tiedossa olevien suunnitelmien valossa --

Hietasaaren Asukas:

Niiden valossa huvipuiston toiminnan aiheuttama päiväajan keskiäänitaso ylittää ohjearvon minun kotonani ja naapurin lomarakennuksella.

FCG:

-- Hietasaaren alue on edullisin matkailijoiden, matkailuliiketoiminnan ja sijoittajien näkökulmasta. Hevossaaren toteutus on taloudellisesti kallis ja aikaa vievä. Hiironen on kolmannella sijalla. Ritaharjun sijoitus paranee, jos alueelle suunnitellut kaupalliset palvelut toteutuvat.

Hietasaaren Asukas:

Maksimiäänentasoja kuten ihmisten kiljuntaa on päivän aikana olla paljon.

Kaupunki:

Kaupungin verkkosivuilla on kaikille avoin kysely, jossa voi kertoa mielipiteensä Hietasaaren kehittämiseen. Erityisesti haluttaisiin saada vuoropuhelua alueen toimijoiden ja intressiryhmien välille.

Hietasaari-liike:

Tässähän me ollaan...

FCG ja Kaupunki jatkavat matkaa. Hietasaari-liike ja Hietasaaren Asukas istuvat väsyneinä alas.

Kaupunkilainen:

Kyllä tässä tulee käymään niin kuin kaikessa Oulun rakentamisessa: projektin viime metreillä oululaisten silmät aukeavat, mahdolliselle valituskierrokselle uneliaimmat eivät ehdi reagoida ja pieni porukka joutuu olemaan enemmistön äänitorvena. Valitukset kuitenkin aina hylätään. En tiedä yhtäkään projektia jota kaupunkilaisten vastuksesta olisi muutettu. Kun projekti on saatu valmiiksi, katsotaan ihan ölövinä ympärille, että mitä mitä, eikö tästä enää saakaan ajaa autolla. Ihmiset reagoivat heikkoon suunnitteluun useimmiten välinpitämättömästi: paikoista ei pidetä huolta, ne roskaantuvat, niitä rikotaan ja peitetään graffiteilla.

Hietasaaren Asukas:

(ottaa kännykän) Minä vastaan kaupungin kyselyyn!

Hietasaari-liike:

Minä kirjoitan kirjan! Kirjoja! Minun Hietasaareni, osa yksi: Hietasaari – aktiivinen lähi-
luonto. Minun Hietasaareni, osa kaksi: Hietasaari – Yhteisöllistä elämää Hietasaareissa.
*(Makustele kirjoittamaansa tekstiä.) ”Kalevala Parkin nettiesittelyssä puhutaan ”eeppi-
sestä elämysmaailmasta”... Suorastaan makaaberia on esittelyissä vilahtanut idea tehdä
Mustasalmesta Tuonelan joki, koska salmeen on aivan todellisesti hukkunut lapsia. Jo
puiston esityö, Nallikariin parina kesänä pystytetty Noitarumpu osoittaa sitä keinote-
koista henkeä, millä kokonaisuutta suunnitellaan.... Kalevalassa ei ole vilaustakaan noi-
tarummusta. Jos eepoksen maailmaa lähestytään pelkästään ansaintamielessä... joudutaan
vikapolulle. Eepisestä elämysmaailmasta tulee rihkamaa, Pohjolan myytit muuttu-
vat muovisiksi jäljitelmiksi ja sankaritarinat kitsiksi. Ei tullut Kalevana Sammosta me-
nestystarina: se mureni mereen ja köyhdytti maan. Suutariksi voisi jäädä Hietasaaren
huvipuistokin nousematta siivilleen. Ja jälkisiivouksen kustantaisi oululainen veronmak-
saja... Yrittämisen vapaus Suomessa on, mutta siinäkin pitää olla jonkinlainen hygieniä.”*

5. KOHTAUS

Henkilöt: **Kaupunkipäättäjä**
 Pöyry, konsulttiyhtiö
 Sähköinen kysely
 Kastellin koulun koululaiset
 Työpaja
 Hietasaari-liike

Lokakuun 2014 loppu. Konsulttiyhtiö Pöyry Oy on tehnyt kaupungin pyynnöstä Hietasaaren maankäytön kehittämiseen liittyvän sidosryhmäselvityksen, johon kuuluvat sähköinen kysely kaupungin verkkosivuilla ja kysely Kastellin huvipuistoikäisille koululaisille. Pöyry pitää myös työpajan neljälle kymmenelle alueen keskeiselle toimijalle ja intressiryhmälle.

Kaupunki ja Pöyry keskusteleivat työpajan nurkan takana.

Kaupunki:

Tavoitteena on saada maankäytön kehittämiseksi sosiaalinen hyväksyntä. Selvitä kaupunkilaisten, ja intressiryhmien suhtautuminen hankkeeseen ja hälvennä mahdolliset epäilykset.

Pöyry:

No mikäpä ettei. Osallistava vuoropuhelu --

Kaupunki:

Sähköinen kysely! Työpaja ei voi olla avoin, eivät kaikki mahtuisi. Kutsutaan keskeiset toimijat.

1500 sähköiseen kyselyyn vastannutta, 107 Kastellin koululaista ja 40 työpajaan kutsutua ovat läsnä kuvitteellisessa tilassa. Pöyryn konsultti johtaa puhetta ja kirjaa osallistujien vastauksia ylös.

Pöyry:

Suurin osa teistä tuhannesta viidestä sadasta ei asu Hietasaarella tai Toppilansalmessa. Mutta sanokaa kaikki, mitä mieltä te olette Hietasaaresta, mikä siinä on tärkeää?

Sähköinen kysely:

Liikunta, palloilu, palstaviljely, luonnon tarkkailu, luonnon kokeminen, ulkoilu, uimaranta. Huvipuistolla on kielteinen vaikutus ympäristöön, kasvistoon ja eläimistöön, joka päiväiseen elämään, asumisviihtyvyyteen, maisemaan, turvallisuuteen, hiljaisuuteen, rauhallisuuteen. Huvipuistohanke vaikuttaa alueen matkailuun ja talouteen negatiivisesti tai ei oikein mitenkään. Asuntojen arvosta ei olla varmaa mieltä. Tivoli ei ole tärkeä.

Pöyry:

Onko melu ihmisen tuottamaa ääntä?

Sähköinen kysely:

Kyllä. Tai ei. Tai en osaa sanoa.

Pöyry:

Melun häiritsevyyteen liittyy siis vahvasti ennakkoasenteita! No voiko meluun tottua?

Sähköinen kysely:

Fifty-fifty.

Pöyry:

Teillä on melupelkoa. Olette niin kauan kirjoittaneet yleisönosastoon melusta, että tästä on tullut teille vasta-argumentti koko huvipuistolle. Melumittaus osoitti, että nykyisen tivolin äänet kuuluvat vain sadan metrin päähän. Entä ovatko uudet huvipuistolaitteet hiljaisia ja turvallisia?

Sähköinen kysely:

???

Pöyry:

Niin, tähän kysymykseen tosiaan liittyy ongelma, kun siinä kysytään kahta asiaa yhtä aikaa. Mutta vain neljännes vastaajista ei osaa sanoa kantaansa väittämään.

Sähköinen kysely:

Kehittämishankkeet tuhoavat Hietasaaren hiljaisuuden ja rauhallisuuden!

Pöyry:

(kirjaa ylös) 16,4 prosenttia vastaajista arvioi, että kehittämishankkeet eivät tuhoa hiljaisuuden ja rauhallisuuden vaikutelmaa Hietasaaresta. 70 prosenttia teistä väittää, että Hietasaaren maankäytön kehittäminen vaikuttaa negatiivisesti alueen kesäkäyttöön ja ulkoiluun. Mutta miksi teistä vastasi vain 1300? Miksi 200 henkilöä ei vastannut? (kirjaa) 18 prosenttia vastanneista arveli muutoksen olevan myönteinen tai osittain myönteinen.

Sähköinen kysely:

80 prosenttia meistä arvioi, että muutokset vaikuttavat negatiivisesti tai osittain negatiivisesti palstaviljelyyn!

Pöyry:

Ahhhaa... Minä ymmärrän teitä. Totta kai Hietasaaren ja Toppilansalmen asukkaat suhtautuvat tähän asiaan kovin kielteisesti! Mutta katsotaanpa asuinpaikkojen mukaan. Kuinka moni muualla Oulussa asuva pelkää, että palstaviljelylle muutos olisi kielteinen?

Sähköinen kysely:

75 prosenttia.

Pöyry:

(kirjaa) Oulussa alueen ulkopuolella suhtaudutaan muutokseen palstaviljelyn osalta myönteisemmin. No onpas nyt vastarintaa! Entä jos saisitte neljän vuoden siirtymäajan ja paremmin varustellun viljelyalueen? Lientyykö vastarinta yhtään.

Sähköinen kysely:

Enää joka toinen vastustaa.

Pöyry:

Onko huvipuistohanke kannatettava?

Sähköinen kysely:

70 prosenttia vastaa EI.

Pöyry:

Nythän te ilmeisesti luulitte, että kysyttiin huvipuiston kannattavuutta? Sen arvioi yrittäjä eikä yleisö. *(Ei kirjaa mitään.)* Ainakaan huvipuiston rakenteet eivät pilaa maisemaa Oulun suuntaan?

Sähköinen kysely:

Kyllä häiritsee, sanoo 52 prosenttia meistä.

Pöyry:

Tämä näkemys teillä on noussut pelkästään mielikuvista, koska ettehan te ole nähneet vielä havainnekuvia alueesta. *(Ei kirjaa mitään.)* Entäs te Kastellin koululaiset, teistä varmaan tulee innokkaita huvipuiston käyttäjiä?

Kastellin koululaiset:

Joo, puolet meistä kävisi usein. Oulun seudulle pitäisi rakentaa huvipuisto, mutta ei me tiedetä pitääkö se välttämättä rakentaa Hietasaareen. Niin tai itse asiassa 65 prosenttia meistä pitää Hietasaaren huvipuistoa kannatettavana, mutta ei me haluta osallistua sen suunnitteluun. Hietasaaresta pitäisi tehdä oululaisten virkistysalue, mutta huvipuisto toisi kävijöitä ympäri Suomen. Hietasaaren arvo ja imago paranisi huvipuistosta, mutta luonnonrauhaan se vaikuttaisi.

Pöyry:

Jahah, no niin, kiitos teille.... Nyt muut saavat mennä, mutta neljäkymmentä intressiryhmien jäsentä jää tänne työpajaan, jotta keskinäinen ymmärrys lisääntyisi. Näin keskustelun alussa kuullaan varmasti monenlaisia mielipiteitä, mutta pienryhmätyöskentelyn edetessä te varmaan pystytte vaihtamaan niitä avoimesti.

Työpaja:

Hietasaari ei ole soveltuvin sijaintipaikka huvipuistolle!! Hietasaari ei ole soveltuvin sijaintipaikka huvipuistolle!!

Pöyry:

(Iskee pöytiin paksut niput paperia.) Tässä ovat maankäytön suunnitteluun liittyvät kriteerit ja tavoitteet. Ja nyt keskustellaan ja lisätään tietoisuutta niin kauan, että muututte avarakatseisemmiksi sijainnin suhteen.

Kuluu aikaa. Työryhmät lukevat papereita väsyksiin asti.

Työpaja:

Hyvä on, huvipuiston aiheuttamiin vaikutuksiin on mahdollista sopeutua.

Hietasaari-liike:

(eri mieltä kuin muu Työpaja) Hietasaari ei ole soveltuvin sijaintipaikka huvipuistolle!

Pöyry:

(kiristelee hampaitaan) Toki Hietasaaressa aivan huvipuiston suunnitellun sijaintipaikan läheisyydessä on tahoja ja yhteisöjä, joiden kanssa toimintojen muodosta, sijoittelusta ja siirtymäajoista tulee jatkaa vuoropuhelua.

Työpaja:

Mutta melu! Laitteiden käyttäjien kirkuminen ja lisääntyvä liikenne!

Pöyry:

(Nojaa rennosti taaksepäin tuolissaan.) Teillä on nyt mielikuva vanhan ajan tivolilaitteista, jotka itsessään aiheuttaisivat häiritsevää käyttööntä, ja muistelette voimakasta musiikkia, joka tivoleissa kuuluu jokaisen laitteen läheisyydessä. Ohjearvon mukaiset melutasot ylittyvät vain 4–5 lähimmän huvilan kohdalla.

Työpaja:

Virkistyskäytön edellytykset Hietasaaressa heikkenisivät huomattavasti maankäytön kehittämishankkeen myötä, etenkin kesäaikaan haitta on suuri!

Pöyry:

Mitä???? Nyt te varmaan taas ajattelette sitä palstaviljelyä???? Periaate on, että Hietasaari tulee ensisijaisesti säilymään yleisenä virkistysalueena. Oletteko te lainkaan selvillä maankäyttöhankkeen tai huvipuistohankkeen mittaluokasta? Huvipuiston alue olisi neljä hehtaaria, samaa luokkaa kuin Ruotsissa on Gröna Lundin huvipuisto, jota pidetään kompaktin kokoisena.

Työpaja:

Neljä hehtaaria plus varaus yhteen hehtaariin Mustasalmen eteläpuolelta. Ja tiedoksi vain, että Gröna Lundin huvipuistossa on 31 laitetta, 39 peliä, parikymmentä ruokakioskia ja kuusi ravintolaa. Ja ulkoilmakonsertteja.

Pöyry poistuu hermostuneena työpajasta ja tapaa nurkan takana Kaupungin.

Pöyry:

Emmekö me ole viestineen Hietasaaren maankäytöstä avoimesti ja aktiivisesti? Siitä huolimatta nyt tuli ilmi, että kuntalaiset ja Oulun seudun asukkaat ovat lähteneet laajaan mediakeskusteluun hiukan vajain tiedoin. Ja vinkiksi: Viestinnällisesti suositeltavaa olisi käyttää hankkeesta työnimeä Kalevalahenkinen teemapuisto. Paikalliset asukkaat yhdistävät huvipuiston herkästi kesäisin Hietasaaressa vierailevaan tivoliin.

6. KOHTAUS

Henkilöt: **Kaupunkipäättäjä 1**
 Kaleva-lehti
 Hietasaari-liike
 Kaupunkipäättäjä 2

Vuodenvaihte 2016–2017. Kaupunginvaltuusto istuu kaupungintalon muurien sisällä. Pihalla seisoo Hietasaari-liike ja pitelee kylttiä.

Kaupunki 1:

No mikäpä ettei hyväksyttäisi Hietasaaren uutta asemakaavaa! Jahhaa, tähän on tullutkin pieni korjaus. (lukee) ”Alueelle tulee laatia arkeologinen vedenalaisinventointi/-selvitys hyvissä ajoin

ennen alueella tehtäviä vesirakennustöitä.” Määräys koskee vesialueita, joille asemakaavaehdotuksen mukaan saa rakentaa laiturirakenteita sekä Mustasalmea ja kylpylähotellin eteläpuolista merenranta-aluetta. Nämä muutokset eivät ole asemakaavan sisällön kannalta olennaisia. Eiköhän hyväksytään?

Kaleva:

(ryntää kaupungintalosta ulos riemuissaan ja skuuppia huutaen) Asemakaava on valmistunut hyväksyttäväksi seitsemän vuoden työstämisen jälkeen! Nallikari ottaa ison loikan eteenpäin! Uusia hyvi- ja viihdetoimintoja! Kuuden keskeisen toimijan kanssa maanvuokraukset on jo neuvoteltu kuntoon. Rannan suuntaan saa rakentaa ja veneilijöille tulee parannuksia!

Hietasaari-liike:

(Yrittää tunkea saranoiden välistä paksua paperipinkkaa sisälle kaupungintaloon.) Hietasaari on säästettävä! Kaikki ei sovi Hietasaareen! Meillä on adressissa jo kaksi ja puolituhatta nimeä!

Kaupunki 1:

Pellepöy Oy arvioi, että teemahuvipuisto muodostaa merkittävän talouden moottorin alueelle. Sen suora työllisyysvaikutus on sesonkikaudella n. 70 - 80 henkilöä, pääasiassa nuoria, jonka lisäksi sillä on myös epäsuoria työllistäviä vaikutuksia. Huvipuiston toteuttaminen mahdollistaa Ouluun myös muita matkailuinvestointeja, joten sen taloudelliset vaikutukset ovat huomattavat. Huomattavat!

Hietasaari-liike:

(huutaa paksun oven läpi) Enemmistö valtuutetuista on täysin irrallaan todellisuudesta, jossakin omassa kuplassaan!

Kaupunki 2:

Kempele suunnittelee Linnakankaan alueelle kuuden hehtaarin huvipuistoa monine oheispalveluineen. Oulu haluaa ahtaa Hietasaareen pienen huvipuiston, joka ei kerta kaikkiaan sovellu pieneen saareen. Kysehän on liikenteellisestä pussinperästä.

Hietasaari-liike:

Hyvä, Ervasti! Hyvä, Haapanen! Hyvä Hakkarainen! Hyvä.....

Kaupunki 1:

Alueen suunnittelussa on pyritty huomioimaan ja sovittamaan yhteen matkailun ja kaupunkilaisten tarpeet, kaikki liikennemuodot, väestön eri ikäryhmät sekä alueen ympäri- vuotinen käyttö. *(Tirauttaa onnen kyyneleen, rykäisee ja nousee seisomaan.)* Tässä ollaan suuren äärellä nyt. Vuoden 1916 asemakaavakartassa Hietasaaren alue on osoitettu lähes kauttaaltaan rakennetuksi. Alueelle esitettiin sijoitettavaksi mm. kansankenttä yleisöta- pahtumia varten, pienempiä aukioita, vesiaiheita, kaartelevia kujia ja laajoja ruohokenttiä ja pelialueita. Eräänlainen oman aikansa huvipuisto siis. Lisäksi vuoden 1969 kaavaan sisältyy aluevaraus, joka on käyttötarkoituksaaviossa merkitty Huvipuistoksi.

Kaupunki 2:

On erikoista, että seutuyhteistyöstä toittottava puolue Keskusta ei ole kiinnostunut tekemään yhteistyötä naapurikunnan, Kempeleen, kanssa. Eikö huvipuiston voisi vain leikata kaavasta pois?

Kaupunki 1:

Kyse on kokonaisuudesta ja sen mitoituksista. Hyväksytään matkailu- ja vapaa-ajankeskuksen kaava. Ensimmäinen, toinen ja kolmas kerta. (*Iskee nuijalla pöytään.*)

Hietasaari-liike:

Me valitamme!

Kaupunki 1:

Hyväksytään kaupunkiviljelyalueen kaava. Ensimmäinen, toinen ja kolmas kerta. (*Iskee nuijalla pöytään.*)

Hietasaari-liike:

Me valitamme!

Lähteet:

Oulun kaupungin kaupunginhallituksen, kaupunginvaltuuston ja teknisen lautakunnan pöytäkirjat liitteineen.

Kalevan artikkelit ja Juttutuvan keskustelut

Forum24 21.6.2010

Hietasaaren luonto- ja maisemaselvitys 2013 (Ramboll Finland Oy ja Pöyry Finland Oy)

FCG Oy:n 2014tekemä sijaintipaikkavertailu Nallikariin suunnitellusta huvipuistosta

Laskennallinen ympäristömeluselvitys 2015, Promethor Oy.

Minun Hietasaareni -kirja, osa 2.

Pöyry Oy:n tekemä Oulun Hietasaaren maankäytön kehittämiseen liittyvä sidosryhmäselvitys

Miten maa makaa? Lehtikatsaus Kuusamosta, Oulusta ja Helsingistä 23.3.2017

Henkilöt: **Kirkon työntekijä**
Kuusamolainen
Kehäkolmoslainen
Opettajakunnan edustaja kehäkolmosen alueelta
Poliisin ääni
Kuusamon **kaupunginhallitus**
Kaavoitusarkkitehti
Oululainen
Oululaisen tytär, 14 v
Oululainen 2

Tapahtuu Kuusamon kirkossa, kehäkolmosen alueella sijaitsevassa yksiössä ja Oulussa kaupungintalon ja Nokian konttorin edessä.

1. KOHTAUS

Kuusamon kirkossa Kirkon työntekijä katsoo kirkon etuosaan pystytettyä kastepuuta. Puu on veistetty kolmikulmaiseksi ja jalustaan on poltettu kristillisiä symboleja. Kirkkoon tulee Kuusamolainen.

Kuusamolainen:

(Pahalla tuulella, huoli painaa mieltä.) Oliko pakko kaataa kirkkotarhasta viime keväänä ne vanhat lehtikuuset? Vieläkin kaihertaa!

Kirkon työntekijä:

Katso, puu sai uuden elämän. Se on kastepuu, siihen ripustetaan lehdiksi kaikkien kastettujen kuusamolaislasten nimet. Viime vuonna kastettiin 146, ja puussa on tilaa 158:lle. Nyt näkyy, että syntyy kuusamolaisia!

Kuusamolainen:

(Katsoo tarkasti kastepuuta.) Kenenkäs lapsi siellä jo roikkuu?... Jaaaa?

Kuusamolainen juoksee kiireesti ulos. Kirkon työntekijä huutaa perään:

Kirkon työntekijä:

Se on vasta mallikappale! Ensi sunnuntaina se otetaan oikeasti käyttöön! *(iloisena itseksensä)* Tämä herättää seurakuntalaisissa varmasti positiivista keskustelua ja pöhinää.

2. KOHTAUS

Kehäkolmoslainen ja Opettajakunnan edustaja istuvat näyttämön reunalla aution oloisessa 15,5 neliön yksiössä hengityssuojaimet kasvoilla. He kuuntelevat poliisin tiedotusta radiosta.

Poliisi:

Poliisi varoittaa sosiaalisessa mediassa leviävästä Blue Whale -pelistä, joka aiheuttaa nuorissa ahdistusta ja itsemurhavaaran. Pelaaja suorittaa tehtävinä erilaisia haasteita viidenkymmenen päivän ajan, ja viimeinen tehtävä on yrittää itsemurhaa.

Opettajakunnan edustaja:

(Iskee nyrkin pöytään.) Väkivalta- ja kiusaamistilanteita ei saada nykyään tarpeeksi nopeasti hallintaan. Rehtoreille pitää saada itsenäinen oikeus erottaa lapsi koulusta silloin kun tilanne vaatii nopeita toimenpiteitä. Rangaistusten suorittaminen pitäisi säätää osaksi oppivelvollisuutta. Peruskoulussa viitotia ja kuutosia saavat pitäisi ottaa jo kahdeksannelle luokalla opon, erityisopettajan ja kuraattorin yhteissyleilyyn ja ohjata varhemmin kokeilujaksoille ammatilliselle puolelle.

Kehäkolmoslainen:

Kunpa olisi puukoulu! Hirsirunkoinen, korkeatasoisesti rakennettu ja pintamateriaalit olisivat vähäpäästöisintä M1-luokkaa. Se sijaitisi hyvien kulkuyhteyksien varrella... Sisäilmaongelmista sairastuneet lapset pääsisivät ikäistensä pariin. Ei tarvitsisi enää käydä koulua kotona tai parin hengen ryhmissä jossain missä sattuu.

3. KOHTAUS

Kuusamossa kaupunginhallitus rykäisee ja ottaa puhelun Helsinkiin. Kehäkolmosen yksiössä vastataan puheluun.

Kaupunginhallitus:

Kuusamosta, päivää! Esitimme Suomen hallitukselle digitaalisen kaksoiskuntalaisuuden kokeilua syksyllä 2015, ja nyt aloite näyttää etenevän. Jos se hyväksytään, te voisitte sieltä etelästä tuoda lapsenne vaikka Rukan kouluun, samalla kun vietätte pari kuukautta Rukan mökillä lasketellen ja etätöitä tehden. Miltä kuulostaa?

Kehäkolmoslainen:

Edes Rukalla ei voi välttää mölymusiikkia. Millä ihmeen tavalla tämä elementti kuuluu suomalaiseseen talvimaisemaan? Eivätkö metsä, lumi ja alati vaihteleva pohjoisen valo luo juuri sen tunnelman, jonka vuoksi sinne tullaan. Ruka ei ole poikkeus säännöstä, vaan sama idiotia toistuu muissakin hiihtokeskuksissa.

Kaupunginhallitus:

Meillä on menossa Ruka Masterplan. Rakennetaan kansainvälinen kilpailu-, valmennus- ja harjoittelukeskus. Kolmannessa vaiheessa ollaan ja se etenee. Nyt suunnitellaan Rukan stadionia. Kylpylä, majoitustiloja ja muuta.

Kehäkolmoslainen:

Meillä suositaan pieniä yksiöitä. Mitä pienempiä sen parempi. Yhden hengen talouksien määrä kasvaa kaupungeissa.

4. KOHTAUS

Toisella puolella näyttämöä Oulussa Kaavoitusarkkitehti rientää onnellisena ulos kaupungintalosta. Ohikulkijat, Oululaiset 1 ja 2 ovat jäädä alle. Kaavoitusarkkitehti pahoittelee törmäystä. Oulussa käymässä oleva kuusamolainen seuraa keskustelua.

Kaavoitusarkkitehti:

Meillä valmistui visio Myllytullin täydennysrakentamisesta! Sinne voisi tulla 110000 kerrosalaneliötä ja 1600 asukasta lisää.

Oululainen 1:

Tiiviisti ei saa rakentaa!

Kaavoitusarkkitehti:

Hyvä on, ei rakenneta torneja. Aluetta kehitetään nyt toimijoiden kaupunki- ja kasvien kaupunki -visioiden pohjalta. Myllytullin alue liitetään Hupisaariin vehreillä vihersormilla.

Oululainen 2:

Toivomme tiiviimpää ja kaupunkimaisempaa rakentamista.

Kaavoitusarkkitehti:

Visio ei ole virallinen asiakirja, eikä ole tulossa päätöksentekoon. *(Jatkaa matkaansa aiempaa hitaammin.)*

Kuusamolainen:

(liittyy oululaisten seuraan) Tervetuloa muuten kesäkuussa Taivalkoskelle ja Kuusamoon kyläjuhliin! Valtakunnallisena Avoimet kylät -päivänä meillä on joka kylässä juhlat, millaiset vain. Voi olla markkinat, retkiä, esityksiä, huutokauppaa, makkaranpaistoa... tai vaikka tonttien esittelyä...

Oululainen 2:

Meillä uskotaan enemmänkin virtuaalitapaamisiin. Älytyöterveysyritys Heltti avaa Ouluun toimipisteen. Ajankäyttöä on helpompi tehostaa, kun aikaa ei kulu vastaanotolla jonnottamiseen ja matkoihin.

5. KOHTAUS

Kehäkolmosen yksiössä Opettajakunnan edustaja istuu edelleen, mutta Kehäkolmoslainen valmistelee ulos lähtöä. Pukee kasvojensa eteen hengityssuojainta takaisin.

Kehäkolmoslainen:

Tuli nälkä.

Opettajakunnan edustaja:

Et sinä tuota tarvitse. Käy siellä Niittykummun parkkipaikan perällä myyjättömässä kaupassa. Maksat pankkikortilla ja otat tuotteen luukun takaa.

Kehäkolmoslainen lähtee kauppaan. Opettajakunnan edustaja ryhtyy lukemaan juuri ilmestynyttä HS Teema -lehteä.

Opettajakunnan edustaja:

Hesarin Teemassa näyttää olevan aiheena Usko ja uskonnot. Hmmm... Tiedejuttu kuvaa, miten usko näkyy ihmisten aivoissa...

6. KOHTAUS

Oulussa Oululainen ajaa tyttärensä autolla Nokian konttorille.

Oululainen:

(tyttarelleen) Sinne menet nyt! Kansainvälinen järjestö Rancourt on Greenlight for girls innostaa tyttöjä tieteen pariin tekemisen kautta.

Tytär avaa Nokian oven. Sisältä kurottuu työpajan vetäjän käsi, joka vetää tyttären sisään.

Jelena Lucin, Rancourt on Greenlight for girls -työpajan vetäjä:

Nyt meistä tulee molekyylibiologeja! Eristämme omaa DNA:tamme ja teemme siitä kau-lakorun!

7. KOHTAUS

Kuusamon kirkossa Kirkon työntekijä katsoo kastepuuta.

Kirkon työntekijä:

Tämä on konkreettinen osoitus paikkakunnan elinvoimasta. Jokainen uusi nimi puun run-gossa julistaa, ettei Kuusamo ole kuoleva pitäjä.

Lähteet:

23.3.2017 ilmestyneet Koillissanomat, Helsingin Sanomat ja Kaleva

Miten maa makaa? Lehtikatsaus Kuusamosta, Oulusta ja Helsingistä 23.3.2017

Paikallissanomalehdet luovat juttuaiheidensa valinnalla ja käsittelytavalla kotikaupunkinsa muotokuvaa. Tutkin, miltä näyttää maailma kehäkolmosen sisällä, Kuusamossa ja Oulussa tavallisena torstaipäivänä 23.3.2017.

Kuusamossa ilmestyvän Koillissanomien ilmestymisalueen keskuspaikassa, Kuusamossa, pääjuttu oli kirkkoon pystytetty kastepuu, johon ripustetaan jatkossa jokaisen seurakunnassa kastetun nimi ja syntymäpäivä.

Kastepuu on veistetty lehtikuusesta, joka kaadettiin viime vuonna kirkkotarhasta. Vanhojen lehtikuusien kaataminen aiheutti aikaan paljon keskustelua ja pahaa mieltä. Kirkon työntekijä arvelee, että yhden lehtikuusen uusi elämä tasoittaa vieläkin esiintyvää mielihäpeää.

Kuusamon evankelisluterilaisessa seurakunnassa kastettiin viime vuonna 146 lasta. Uudessa kastepuussa on tilaa 158 nimilapulle. Puu tyhjennetään seuraavan vuoden kastettuja varten kerran vuodessa.

– Nyt näkyy, että syntyy kuusamolaisia! otsikoi Koillissanomat.

Pystytystilaisuudessa puuhun on ripustettu jo yksi nimi. Se on vasta mallikappale, sillä puu otetaan käyttöön vasta seuraavan sunnuntain jumalanpalveluksen yhteydessä.

– Tämä herättää seurakuntalaisissa varmasti positiivista keskustelua ja pohinää, Kirkon työntekijä olettaa.

Helsingin Sanomissa poliisi varoittaa vanhempia sosiaalisessa mediassa leviävästä Blue Whale -pelistä, joka aiheuttaa nuorissa ahdistusta ja itsemurhavaaran. Pelin pelaaja suosittelee tehtävinä erilaisia haasteita viidenkymmenen päivän ajan ja viimeinen tehtävä on yrittää itsemurhaa.

Nuoriin liittyviä artikkeleita Helsingin Sanomissa on katsauspäivänä useampia. Opettajien ammattijärjestö OAJ vaatii rehtoreille itsenäistä oikeutta erottaa lapsi koulusta, silloin kun tilanne vaatii nopeita toimenpiteitä. Rangaistusten suorittaminen pitäisi säätää osaksi oppivelvollisuutta. Peruskoulussa viitotia ja kuutotia saavat pitäisi ottaa jo kahdeksannella luokalla opon, erityisopettajan ja kuraattorin yhteissyleilyyn ja ohjata varhemmin kokeilujaksoille ammatilliselle puolelle.

Kolmas huolenaihe on sisäilmaongelmien sairastuttamat koululaiset. Vanhempainyhdistys toivoo korkeatasoisesti rakennettua hirsirunkoista puukoulua, jonka pintamateriaalit olisivat vähäpäästöisintä M1-luokkaa. Koulun pitäisi sijaita hyvien kulkuyhteyksien varrella. Tällä hetkellä sairastuneet lapset käyvät koulua joko kotona tai parin hengen ryhmässä eri kouluilla. Vanhempien toive on, että sairastuneet lapset pääsisivät jälleen ikäistensä pariin kouluun.

Kuusamon kaupunginhallitus on esittänyt eduskunnalle jo syksyllä 2015 digitaalisen kaksiskuntalaisuuden kokeilua. Aloitteen käsittely on nyt edennyt, ja Kuusamossa haaveillaan sen tuomista eduista. Etelä-Suomessa asuvat perheet voisivat tulla pitemmäksi aikaa

hiihtämään Rukan hiihtokeskukseen. Kouluikäiset kävisivät sen aikaa Rukan koulua ja vanhemmat tekisivät etätyötä mökiltä käsin.

Kaikki eteläsuomalaiset eivät kuitenkaan ole kiinnostuneet Rukan hiihtokeskuksesta. Moni ison kaupungin asukas haluaa pohjoisesta enemmän talvimaisemaa kuin hiihtokeskuksen tauotonta taustamusiikkia. Taustamelu saattaa jatkossa lisääntyä entisestään, sillä Rukalle ollaan rakentamassa kansainvälistä kilpailu-, valmennus- ja harjoittelukeskus. Ruka Masterplan etenee parhaillaan kolmannessa vaiheessa. Parhaillaan suunnitellaan muun muassa Rukan stadiona, kylpylää ja majoitustiloja.

Kehäkolmosen alueella asuvat kärsivät asuntopulasta. Yhden hengen talouksien määrä kasvaa kaupungeissa ja ostajat suosivat yksiöitä, mitä pienempiä, sen parempi. Jopa 15,5 neliön yksiöitä on rakennettu.

Oulussa ilmestytvä sanomalehti Kalevan pääpaikallisuutinen liittyy rakentamiseen. Myllytullin kaupunginosan täydennysrakentamisen visio on valmistunut. Myllytulliin voisi sen mukaan tulla 11000 kerrosalaneliötä ja 1600 asukasta lisää. Visio on aiheuttanut kaupunkilaisissa reaktioita puolesta ja vastaan. Osa on tiiviisti rakentamista vastaan, osa taas toivoo tiiviimpää ja kaupunkimaisempaa rakentamista.

Kaavoitusarkkitehti on myöntynyt vaatimukseen, ettei torneja rakenneta. Aluetta kehitetään sen sijana Toimijoiden kaupunki- ja Kasvien kaupunki -visioiden pohjalta. Kasvien kaupunki -visiossa Myllytullin alue liitetään Hupisaariin vehreillä vihersormilla. Kaavoitusarkkitehti muistuttaa, että visio ei ole virallinen asiakirja, eikä se ole tulossa päätöksentekoon.

Kuusamossa suunnitellaan kyläjuhlia. Valtakunnallisena Avoimet kylät -päivänä Kuusamoon on suunnitteilla juhlat joka kylään. Kyläläiset voivat mielensä mukaan suunnitella juhlat markkinoiksi, retkiksi, esityksiksi, huutokaupaksi, makkaranpaistoksi tai vaikka tonttien esittelyksi uusille kyläläisehdokkaille.

Oulussa odotetaan yhteisöllisten kohtaamisten sijaan virtuaalitapaamisia lääkärin kanssa. Älytyöterveysyritys Heltti avaa Ouluun toimipisteen. Virtuaalitapaamisten ideana on ajankäytön tehostuminen, kun aikaa ei kulu vastaanotolla jonottamiseen ja matkoihin.

Digitaalisuus etenee myös kehäkolmosen alueella. Niittykummun parkkipaikan perälle on avattu myyjätön kauppa. Kaupassa maksetaan halutut tuotteet pankkikortilla ja otetaan tuote sen jälkeen avautuvan luukun takaa.

Helsingin Sanomissa on juttu Sanoma Oy:n julkaisemasta uudesta HS Teema -lehdestä, jonka aiheena tällä kertaa on usko ja uskonnot. Yksi lehden artikkeleista on tiedejuttu, joka kuvaa, miten usko näkyy ihmisten aivoissa.

Tiedettä kunnioitetaan Oulussakin. Nokia on aloittanut yhteistyön kansainvälisen Rancourt on Greenlight for girls -järjestön kanssa, joka innostaa kouluikäisiä tyttöjä tieteen pariin tekemisen kautta. Työpajan vetäjä Jelena Lucin innostaa tyttöjä:

– Nyt meistä tulee molekyylibiologeja! Eristämme omaa dna:tamme ja teemme siitä kau-lakorun!

Kuusamossa ei torstaina 23.3.2017 keskitytty tieteen ja digitaalisuuden ihmeisiin, vaan iloittiin kirkkoon pystytetystä kastepuusta.

– Tämä on konkreettinen osoitus paikkakunnan elinvoimasta. Jokainen uusi nimi puun rungossa julistaa, ettei Kuusamo ole kuoleva pitäjä, Kirkon työntekijä sanoo.

Lähteet:

23.3.2017 ilmestyneet Koillissanomat, Helsingin Sanomat ja Kaleva